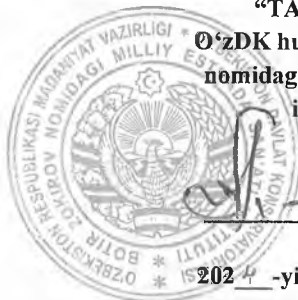

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
MADANIYAT VAZIRLIGI
O'ZBEKISTON DAVLAT KONSERVATORIYASI HUZURIDAGI
BOTIR ZOKIROV NOMIDAGI MILLIY ESTRADA SAN'ATI INSTITUTI

"TASDIQLAYMAN"

O'zDK huzuridagi Botir Zokirov
nomidagi Milliy estrada san'ati
instituti rektori

A. Mansurov

2024 -yil **"30"** *avgust*

Ro'yxatga olindi: № BD 60211000-1.04

MUSIQA NAZARIYASI
(Solfedjio; Garmoniya; Jaz garmoniyasi; Jaz solfedjiosi;
Musiq asarlari tahlili; Polifoniya)

FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi: 200 000 - San'at va gumanitar fanlar
Ta'lim sohasi: 210 000 - San'at
Ta'lim yo'nalishi: 60211000— San'atshunoslik (musiqashunoslik)

Fan/modul kodi MN1839		O'quv yili 2024-2025	Semestr 1-8	ECTS-Kreditlar 39	
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 4	
1	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)	
	MUSIQA NAZARIYASI (Solfedjio; Garmoniya; Jaz garmoniyasi; Jaz solfedjiosi; Musiqi asarlari tahlili; Polifoniya)	480	690	1170	
2	<div>1-semestr (Solfedjio)</div> <div>I. Fanning mazmuni</div> <p>Solfedjio darslariga o'quv jarayonining samarasi talabaning fanlardan (musiqaning elementlar nazariyasi, garmoniya, polifoniya, musiqiy asarlar tahlili) qay darajada tayyorgarlik ko'rganiga bog'liq, ya'ni mazkur fan barcha musiqiy-nazariy fanlar bilan uslubiy jihatlar bilan uzviy bog'liq va ulardan olingan bilimlarni ma'lum darajada to'ldirishga xizmat qiladi. O'quv rejada belgilangan semestrlarda o'qitiladi. Dasturni amalga oshirish o'quv rejasidagi umumkasbiy va ixtisoslik fanlaridan yetarli bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishni talab etadi.</p> <p>Fanning o'qitishdan maqsad – barcha yo'nalishdagi ijrochi, dirijor, bastakor, musiqashunos hamda ovoz rejissorlarning musiqiy qobiliyatlar hamda musiqani anglash malakasini rivojlantirishdan iborat.</p> <p>Fanning vazifasi - talabalar turli davr va milliy uslublarga taalluqli musiqi namunalarini to'laqonli idrok etish, xotirani har tomonlama rivojlantirish, notaga qarab kuylash va tinglash jarayonida ohang aniqligini nazorat qilish kabi ko'nikmalarni takomillashtirishdan iborat.</p> <div>II. Asosiy qism (yakka mashg'ulotlar mashg'ulot turiga qarab o'tkaziladi)</div> <div>II.I.Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi</div> <div>Kirish</div> <p>Fanning mazmuni. Fanning maqsad va vazifalari. O'rganiladigan mavzulni doirasi. U bilan bog'liq musiqiy janr namunalari, asosiy ilmiy tadqiqotlar, nota adabiyotlari haqida, ulardan unumli foydalanish yuzasidan uslubiy tavsiyalar.</p> <p>So'nggi yillarda namunalaridan nashr etirilgan to'plamlari bilan yaqindan tanishish. O'quv nota adabiyotlarining xususiyatlari.</p> <p>1-mavzu: Major va minor gammasini intonatsiyalash. K⁶₄ garmonik aylanmasi.</p> <p>2-mavzu: Takt ichidagi sinkopa. Ladning V pog'onasi.</p>				

- 3-mavzu:** Takt orasidagi sinkopa. Ladning II pog'onasi.
- 4-mavzu:** Akkordlarning uzviy ketma-ketligi. Tabiiy va garmonik minorning VII pog'onasi.
- 5-mavzu:** Minorning VI ko'tarilgan pog'onasi.
- 6-mavzu:** Minor va majorning orttirilgan va kamaytirilgan intervallari.
- 7-mavzu:** Tovushdan hamda major va minor ladlarida D7 va uning aylanmalari.
- 8-mavzu:** Nomdosh tonalliklarning o'zaro munosabati.
- 9-mavzu:** Nomdosh tonalliklarning o'zaro munosabati.
- 10-mavzu:** Alteratsiya. Majorning asosiy bosqichlariga yetakchi bo'lgan tovushlar alteratsiyasi (IV #).
- 11-mavzu:** Alteratsiya. Majorning asosiy bosqichlariga yetakchi bo'lgan tovushlar alteratsiyasi (IV #).
- 12-mavzu:** Minorning asosiy bosqichlariga yetakchi bo'lgan tovushlar alteratsiyasi (IV b).
- 13-mavzu:** Minorning asosiy bosqichlariga yetakchi bo'lgan tovushlar alteratsiyasi (IV b).
- 14-mavzu:** Major va minorning asosiy bosqichlariga yetakchi bo'lgan tovushlar alteratsiyasi (II #).
- 15-mavzu:** Major va minorning asosiy bosqichlariga yetakchi bo'lgan tovushlar alteratsiyasi (II b).
- 16-mavzu:** Xromatizm. Turg'un tovushlarga yetakchi bo'lgan yordamchi va o'tkinchi tovushlar.
- 17-mavzu:** Xromatizm. Turg'un tovushlarga yetakchi bo'lgan yordamchiva o'tkinchi tovushlar.
- 18-mavzu:** Barcha bosqichlarga yetakchi bo'lgan o'tkinchi va yordamchi tovushlar.
- 19-mavzu:** Xromatik gamma. Og'ishma. Xromatik tizim
- 20-mavzu:** Xromatizm ishtirokida sekvensiya.
- 21-mavzu:** Melodik xromatizm da metrik qiyinchliklar.
- 22-mavzu:** Birinchi darajali tonalliklarga modulyatsiya. Major VI-pog'ona tonalligiga modulyatsiya.
- 23-mavzu:** Majorni V- pog'onasiga modulyatsiya.
- 24-mavzu:** Majorni III- pog'onasiga modulyatsiya.
- 25-mavzu:** Majorni IV- pog'onasiga modulyatsiya.
- 26-mavzu:** Majorni II- pog'onasiga modulyatsiya.
- 27-mavzu:** Garmonik major IV- pog'onasiga modulyatsiya (minor subdominantasi).
- 28-mavzu:** Minorni III-pog'onasiga modulyatsiya. Minorni VI-pog'onasiga modulyatsiya.
- 29-mavzu:** Minorni VII-pog'onasiga modulyatsiya.
- 30-mavzu:** Garmonik minorni V-pog'onasiga modulyatsiya (major D).

III. Mustaqil ta'lim tashkil etishning shakl va mazmuni

Mustaqil ta'limni tashkil etishda mazkur fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish mumkin:

- darslik, o'quv qo'llanma, maxsus yoki ilmiy adabiyotlar (monografiyalar, maqolalar) bo'yicha fanlar boblari va mavzularini o'rganish;
- tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini o'zlashtirish;
- avtomatlashtirilgan o'rgatuvchi nazorat qiluvchi tizimlar bilan ishlash;
- yangi musiqiy texnik vositalar va texnologiyalarni o'rganish;
- talabaning ilmiy tekshirish (ijodiy) ishlarini (TITI) bajarish bilan bog'liq bo'lgan fanlar bo'limlari yoki mavzularini chuqur o'rganish;
- faol o'qitish uslubidan foydalaniladigan o'quv mashg'ulotlari (ishbilar o'yinlar, diskussiyalar, seminarlar, kollokviumlar va b.).

Mustaqil ta'limni tashkil etishning mazmuni axborot-ta'lim resurslaridan, ta'lim muassasasida mavjud kutubxona, fonoteka va videoteka jamg'armasidan, repetitoriyalardan, o'quv laboratoriyalari, ovoz yozuvi studiyalari, teleradiokompaniya kanallari va konsert zallaridan unumli foydalanishdan, bajarilgan ishlarning tahlilini bayon etishdan iboratdir. Mazkur fanning xususiyatlaridan kelib chiqib kasbiy mahoratni rivojlantirish va takomillashtirishga qaratilgan vazifalarni maqsadli amalga oshirish ham nazarda tutiladi.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Major va minor gammasini intonatsiyalash. K^6_4 garmonik aylanmasi. Akkordni D ga yechilishi.
2. Takt ichidagi sinkopa. Ladning V pog'onasi va unga yetakchi bo'lgan tovushlar.
3. Takt orasidagi sinkopa. Ladning II pog'onasi. Uning asosiy pog'onalariga o'tishi.
4. Akkordlarning uzviy ketma-ketligi. Tabiiy va garmonik minorning VII pog'onasi. Uning asosiy pog'onalariga yechilishi.
5. Minorning VI va VII ko'tarilgan pog'onasi. Gammaning melodik ko'rinishi.
6. Minor va majorning orttirilgan va kamaytirilgan intervallari. Bu intervallarning tortilishi bo'yicha boshqa intervallarga yechilishi.
7. Tovushdan hamda major va minor ladlarida D7 va uning aylanmalari. Ularning I ga yechilishi.
8. Nomdosh tonalliklarning o'zaro munosabati. Major va minor uchtovushliklarini munosibligi.
9. Alternatsiya. Majorning asosiy bosqichlariga yetakchi bo'lgan tovushlar

alteratsiyasi (IV #). Uning Tga yechilishi.

10. Minorning asosiy bosqichlariga yetakchi bo'lgan tovushlar alteratsiyasi (IV b). Uning Tga yechilishi.
11. Major va minorning asosiy bosqichlariga yetakchi bo'lgan tovushlar alteratsiyasi (II #). Uning Tga yechilishi.
12. Major va minorning asosiy bosqichlariga yetakchi bo'lgan tovushlar alteratsiyasi (II b). Uning Tga yechilishi.
13. Xromatizm. Turg'un tovushlarga yetakchi bo'lgan yordamchi va o'tkinchi tovushlar. Ladning asosiy pog'onalariga tortilishi.
14. Barcha bosqichlarga yetakchi bo'lgan o'tkinchi va yordamchi tovushlar. Ularning asosiy pog'onalariga yechilishi turlari.
15. Xromatik gamma. Og'ishma. Xromatik tizim. Pog'onalarining ko'tarilishi va pasayishi tizimi.
16. Xromatizm ishtirokida sekvensiya. Akkordlarda melodik o'zgarishlar.
17. Melodik xromatizmida metrik qiyinchliklar. Sinkopalarining o'rni.
18. Birinchi darajali tonalliklarga modulyatsiya. Major VI-pog'ona tonalligiga modulyatsiya. Parallel minor tonalligi.
19. Majorni V- pog'onasiga modulyatsiya. D ning Tga aylanishi.
20. Majorni III- pog'onasiga modulyatsiya. Mediantaning o'rni.
21. Majorni IV- pog'onasiga modulyatsiya. S pog'onasiga o'tish tamoyillari.
22. Majorni II- pog'onasiga modulyatsiya. Umumiy akkordlar.
23. Garmonik major IV- pog'onasiga modulyatsiya (minor subdominantasi). Og'ishmaning ahamiyati.
24. Minorni III-pog'onasiga modulyatsiya. Minorni VI-pog'onasiga modulyatsiya. Lad hususiyatlari.
25. Minorni VII-pog'onasiga modulyatsiya. Tabiiy minorning o'rni.
26. Garmonik minorni V-pog'onasiga modulyatsiya (major D) va uning lad xususiyatlari.

VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

- mavzuli;
- blits-so'rov;
- eshitib aniqlash;
- joamoa va yakka tartibda ishlash.

VII. Kreditlarni olish uchun talablar:

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, bilish, tahlil natijalarini aniq aks ettirish, o'rganilayotgan jarayonlar va kurslarni mustaqil mushohada yuritish, oraliq va yakuniy nazoratlar fanning xususiyatidan kelib chiqqan holda og'zaki va yozma topshiriqlar orqali o'tkazilishi mumkin.

Oraliq va yakuniy nazorat uchun talablar .

Talabalar bilimini nazorat qilish o'quv rejaga muvofiq belgilangan. Oraliq va Yakuniy nazorat 1, 2 semestrlarda o'tkaziladi.

Oraliq nazorati – reja asosida o'tilgan 5 ta mavzu doirasida test ko'rinishida yoki uchta savoldan iborat yozma ish shaklida o'tkaziladi.

Yakuniy nazorat – reja asosida o'tilgan barcha mavzular doirasida tuzilgan savollarga og'zaki tarzda javob berish (biletlar uchta savoldan iborat bo'ladi va qo'shimcha ikkita savol berilishi mumkin).

Asosiy adabiyotlar

1. Ладухин Н. Одноголосное сольфеджио. – М., 1998.
2. Matyoqubova S. Solfedjio darslarida ritm mashqlar. – T., 2009.
3. Островский А.Л., Соловьев С.Н., Шокин В.П. Сольфеджио. - М., 2013.
4. Способин И.В. Сольфеджио. Двухголосие. Трехголосие. М., 2009.
5. Ibrohimov O., Yunusov R. Solfejio. – T., 2004.
6. Latif-Zade A. 1000 and one step to composition. Volume three. Solfeggio. Set of exercises for composers- teachers and graduate students composers. USA, 2012.
7. Latif-Zade A. 100 etno-rhythmical dictations. USA, 2012.
8. Stefan Kostka, Dorothy Payne. Tonal Harmony. Fifth edition. Revised 2012.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. Madaniyat va san'at sohasining jamiyat hayotidagi o'rni va ta'sirini yanada oshirish chora-tadbirlari to'g'risida. PF-26.05. 2020.
2. Mirziyoyev Sh.M. O'zbekiston Respublikasida milliy madaniyatni yanada rivojlantirish kontseptsiyasini tasdiqlash to'g'risida. PQ-4038 28 noyabr 2018.
3. 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha harakatlar strategiyasi.
4. Агажанов А. Курс сольфеджио. Вып. 1, 2, 3. – М., 1974, 1973, 1985.
5. Агажанов А., Блюм Д. Сольфеджио в ключах “До”. – М., 1969.
6. Агажанов А., Блюм Д. Примеры из полифонической литературы. – М., 1972.
7. Алексеев Б. Гармоническое сольфеджио. – М., 1975.
8. Алексеев Б., Блюм Д. Систематический курс музыкального диктанта. Ч.1, 1975.
9. Васильева Н. Двухголосное сольфеджио. – М., 1982.
10. Качалина Н. Сольфеджио. Вып.1,2,3. М., – 1981-1983.
11. Ладухин Н. Опыт практического изучения интервалов, гамм и ритмов. Изд.: Планета музыки. 2018.
12. Ладухин Н. 60 сольфеджио на два голоса. Лань. 2016.
13. Мацокина Е. Полифоническое сольфеджио на материале узбекских композиторов. – Т., 1986.
14. Незванов Б., Лашенкова А. Хрестоматия по слуховому анализу. – Л., 1964.
15. Потоловский Н. 500 сольфеджио. Пособие к развитию музыкального слуха и чувства ритма. Лань. 2016.
16. Соколов В. Многоголосное сольфеджио. – М., 1981.
17. Хамраев И. Музыкальные диктанты. (на материале произведений композиторов Узбекистана). – Т., 1979.
18. Hamraev I. Solfedjio. – Т., 1963.
19. Штерн Д. Гармоническое сольфеджио. – Т., 1992.
20. Paul Hindemith. Elementary training for musician. Second edition. Revised 1965.
21. O'zbek xalq musiqasi // I.Akbarov tahriri ostida. – Т. 1-4. Т., 1958.

Axborot manbalari

1. <http://b2c.uz/catalog/youth/uz/musiqqa>
2. www.musika.uz
3. <http://portasound.ru/music-search/musiqqa-olami>
4. <http://www.youtube.com>

5. <http://www.zivonet.uz>
6. <http://nlib.org.ua/parts/books.htm>
7. <http://www.classic-music.ru>
8. <http://mus-info.ru>
9. <http://notes.tarakanov.net/>

5

2-semestr (Garmoniya)

I. Fanning mazmuni

Fanni o'qitishdan maqsad - musiqiy bilim doirasini kengaytiradi. Musiqachi - ijrochilarning umummadaniy darajasini boyitadi. Professional ko'nikmalarning rivojiga yordam beradi. Tabiiy iste'dodning, badiiy didning rivojlanishiga turtki bo'ladi. Bundan tashqari, garmoniyani o'rganish ijrochida o'rganilayotgan asar matniga nisbatan bilvosita munosabatni tarbiyalaydi. Kompozitorning g'oyasiga chuqur kira olishga yordam beradi. Garmoniyani o'rganish musiqiy fikrning qaror topishi va rivojlanishi, musiqiy-g'oyaviy timsollikning shakllanishi jarayonida garmoniyaning o'mi va ahamiyatini anglashga qaratilgan.

Garmoniya kursida ma'ruzalar o'tiladi, garmonik tahlil, fortepianoda turli mashqlar bajariladi. Garmonik tahlilning yakuniy maqsadi garmoniyani muhim ifodaviy va shakllantiruvchi vositasi sifatida ochish hisoblanadi, u boshqa ifodaviy vositalar bilan birga musiqiy timsolni shakllantiradi.

Fanni vazifasi - garmoniya nazariy qoidalarini va tarixiy rivojini o'rganish, uning muhim xususiyatlarini idrok etish, sohaga oid tayanch tushuncha va atamalarning ilmiy jihatdan to'g'ri talqin etish, musiqa asarlaridagi garmonik rivojini tahlil etish, fortepianoda turli garmonik mashqlarni bajarishdir.

Garmonik tahlilning yakuniy maqsadi garmoniyani muhim ifodaviy va shakllantiruvchi vositasi sifatida ochish hisoblanadi, u boshqa ifodaviy vositalar bilan birga musiqiy timsolni shakllantiradi.

Garmoniyni musiqiy tilning barcha tarkibiy qismlari bilan bog'lash. Musiqaning badiiy g'oyasi va mazmunidan kelib chiqqan holda garmonik vositalarni tanlash.

II. Asosiy qism (ynkka mashg'ulotlat mashg'ulot turiga qarab o'tkaziladi)

II.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi

Kirish

Fanning mazmuni, Fanning maqsad va vazifalari. O'rganiladigan mavzular haqida fan o'rganilishida tayaniladigan asosiy manbalar haqida. U bilan bog'liq muhim fan nazariyasi, asosiy ilmiy tadqiqotlar, nota adabiyotlari haqida, ulardan foydalanish yuzasidan ulubiy tavsiyalar.

Shu yil yilida adabiyotlaridan nashr ettirilgan to'plamlari bilan yaqindan tanishtirish.

Ushbu fan yuzasidan talabalar musiqa nazariyotining asosiy tamoyili - garmonik tahlil haqida kuzatib borilganiga ega bo'ladi. Garmoniya fani o'rgangan bilimlar: kuy, bas

va boshqa ovozlarni garmoniyalash, garmonik ketma-ketlikni bastalash, turli janrlardagi musiqiy asarlarni garmonik tahlil eta olish, fortepianoda garmonik ketma-ketliklarni chalish, shuningdek turli davr va yo'nalishda ijod etgan kompozitorlarning garmonik uslublari bilan tanishadilar va o'rganadilar.

Garmoniya fani talabalar uchun kelajakdagi faoliyatiga tayyorlanib, kasbiy mohirligini oshirishda chuqur ta'sir ko'rsatadi.

1-mavzu:Garmoniya tushunchasi. Garmoniyaning lad asoslari.

Garmoniya tushunchasi. Tushunchaning turli talqinlari. Tushunchaning evolyutsiyasi. Garmoniyaga taalluqli zamonaviy tushunchalar

2-mavzu: Musiqiy tuzilmalar.

Tuzilma. Umumiy ta'rif. Tuzilmaning asosiy ta'riflari.Monodik tuzilma. Polifonik tuzilma va uning asosiy turlari. Gomofon – garmonik tuzilma. Ovozlarining xususiyatlari va ahamiyati.

3-mavzu: Ovoz yo'nalishi.

Ovoz yo'nalishi tushunchasi. Ovoz yo'nalishi turlari. Ravon va sakrama harakat. Ayrim intonatsion harakatlar. Duchlanish. Parallel oktavalar, unisonlar, kvintalar. Yashirin parallelizm.

4-mavzu:Akkord.

Akkord ta'riflari.Klassik akkordning mantiqiy tuzilmasi. Klassik akkordlarning asosiy tomonlari. Akkord tuzilishining akustik negizi.

Uchtovushliklar.

Diatonika. Tabiiy majorning uchtovushliklari.Tabiiy minorning uchtovushligi. Akkord tovushlarning juftlanishi va tovushlarni tushurilishi.

Sekstakkordlar va kvartsektakkordlar.

Sekstakkordlar va kvartsektakkordlar qo'llanilishi. Sekstakkord va kvartsektakkordlardagi juftlanishlar.

Septakkordlar.

Septakkord. Umumiy ta'rif. Septakkordlarni qo'llanilishi.Septakkordning kiritilishi.Dominantseptakkord va uning aylanmalari.Barcha septakkordlarning yechilishi.Septakkordlarning qo'shilishi.

Nonakkordlar.

Nonakkordlar. Umumiy ta'rif. Funksional xususiyatlari va qo'llanilishi.

5-mavzu: Ko'povozlik ohangdoshliklar.

Ko'povozlik ohangdoshliklar ta'riflari. Polifunksionallik. Tovushlarning joylanishi.Ko'povozlik ohangdoshliklarni qo'llanilishi.

6-mavzu: Tersiyasiz tarkibdagi akkordlar.

Tersiyasiz tarkibdagi akkordlar. Umumiy ta'rif.Tersiyaviy tuzilmasi o'zgargan akkordlar.Uzviy tersiya bo'yicha tuzilmagan akkordlar.Funksional xususiyatlari va qo'llanilishi.

7-mavzu:Faktura.

Faktura tushunchasi. Umumiy ta'rif. Fakturaning uch asosiy parametri: gorizontal, vertikal (balandlik-registrlik),teranlik.Fakturaning funksional va fonizm tomonlari,

koloristik qatlamlashuv. Garmonik, ritmik, melodik figuratsiyalar. Dublirovka.

8-mavzu: Akkordsiz tovushlar. Melodik figuratsiya.

Melodik figuratsiya. Umumiy ta'rif. Melodik figuratsiyaning asosiy ko'rinishlari. Kuchli hissadagi akkordsiz tovushlar. Tayyorlangan to'xtalmalar. Tayyorlangan to'xtalmalar tushunchasining ta'rifi. Uning qo'llanilishidagi uchta holati. Metrik va ritmik sharoitlar.

9-mavzu: Kuchsiz hissadagi akkordsiz tovushlar. O'tkinchi tovushlar

Kuchsiz hissadagi akkordsiz o'tkinchi tovushlar tushunchasining ta'rifi. Diatonik va xromatik o'tkinchi tovushlar. Qo'llanilishining ritmik sharoitlar.

10-mavzu: Yordamchi tovushlar. Pred'yom.

Yordamchi tovushlar tushunchasining ta'rifi. Diatonik va xromatik yordamchi tovushlar. Pred'yom tushunchasining ta'rifi.

11-mavzu: Ikkinchi darajadagi akkordsiz tovushlar.

To'xtalmaga pred'yom. Yordamchi tovushga yordamchi nota. Diatonik o'tkinchi tovushlar qurshovidagi xromatik o'tkinchi tovushlar.

12-mavzu: Organ punkti.

Ta'rifi. Organ punktning funksiyalari. Organ punktini kiritilishi va yakunlanishi.

13-mavzu: Modulyatsiya. Umumiy nazariyasi va tasnifoti.

Modulyatsiya. Umumiy ta'rif. Modulyatsiyaning turlari. Funktsional modulyatsiya. Tonalliklarni o'xshashligi. Bevosita funktsional modulyatsiya. Tadrijiy funktsional modulyatsiya.

14-mavzu: Tonalliklar turdoshlik darajasi. 1-darajali turdosh tonalliklarga modulyatsiya.

Birinci darajadagi turdosh tonalliklar tarkibi. Umumiy akkordlar soni. Dominanta sari bajariladigan modulyatsiya. Subdominanta sari bajariladigan modulyatsiya.

15-mavzu: 2-darajali modulyatsiya, bevosita funktsional modulyatsiya.

Ikkinchi darajadagi turdosh tonalliklar tarkibi (major). Umumiy akkordlar soni. Ikkinchi darajadagi turdosh tonalliklar tarkibi (minor). Major va minordan ikkinchi darajadagi turdosh tonalliklarga modulyatsiyani bajarish yo'llari.

2-darajali modulyatsiya, tadrijiy funktsional modulyatsiya.

Ikkinchi darajadagi turdosh tonalliklarga tadrijiy funktsional modulyatsiya. Vositachi tonalliklar kvinta doirasi buyicha tanlanilishi va kiritilish yo'llari. Modulyatsiya bajarilishi. Seminar: Modulyatsiyaning umumiy nazariyasi, tonalliklar turdoshlik darajasi va tasnifoti.

16-mavzu: 2-darajali modulyatsiya, tadrijiy funktsional modulyatsiya.

Modulyatsiyaning umumiy nazariyasi, tonalliklar turdoshlik darajasi va tasnifoti.

17-mavzu: Uchinchi darajali turdosh tonalliklarga modulyatsiya.

Uchinchi darajadagi turdosh tonalliklar tarkibi. Umumiy tonalliklar soni. Majordan diezli tonalliklar sari bajariladigan modulyatsiya. Majordan bemolli tonalliklar sari bajariladigan modulyatsiya.

Uchinchi darajali turdosh tonalliklarga modulyatsiya.

Uchinchi darajadagi turdosh tonalliklar tarkibi. Umumiy tonalliklar soni. Minordan diezli tonalliklar sari bajariladigan modulyatsiya. Minordan bemolli tonalliklar sari bajariladigan modulyatsiya.

18-mavzu: Alteratsiya nazariyasi.

Alteratsiya ta'rifi. Tushunchaning talqinlari. Ichki lad alteratsiyasi. Modulyatsion alteratsiya. Major ladi alteratsiyasi. Minor alteratsiyasi.

19-mavzu: Alteratsiya. Dominanta guruhi akkordlarning alteratsiyasi.

Majordagi D guruhidagi alteratsiyasi. Minordagi D guruhidagi alteratsiyasi. D guruhidagi akkordlarni ovozyo'nalishining xususiyatlari. D guruhidagi «Nomlangan» akkordlar. Kompozitorlar ijodiyotida alteratsiyalangan akkordlar ahamiyati.

Subdominanta guruhi akkordlarning alteratsiyasi.

S-guruhidagi akkordlarning majordagi alteratsiyasi. S-guruhidagi akkordlarning minordagi alteratsiyasi. Alteratsiyalangan akkordlarda ovoz yo'nalishining xususiyati. Neapolitan garmoniyasi. S-guruhidagi "Nomlangan akkordlar". Nomlangan alteratsiyalangan akkordlar.

20-mavzu: Engarmonik modulyatsiya. Yetakchi septakkord orqali engarmonik modulyatsiya.

Engarmonik modulyatsiya. Haqiqiy va soxta engarmonizm. Engarmonizm va bir tekis temperatsiyalangan tizim (sozlanish). Engarmonik modulyatsiyaning ifodaviy imkoniyatlari. Kamaytirilgan septakkord orqali bajariladigan modulyatsiya. Mavjud bo'lgan uchta kamaytirilgan septakkordning tonika, subdominanta va dominantalarga yetakchi bo'laolishi.

21-mavzu: Dominantsept akkordi orqali engarmonik modulyatsiya.

Dominantseptakkord engarmonizmi. Engarmonik modulyatsiyaning dominant septakkord orqali bajarish yo'llari. Ushbu modulyatsiyaning ifodaviy imkoniyatlari. Modulyatsiyaning shakllash imkoniyatlari. Alteratsiyalangan Dominantseptakkord, kamaytirilgan septakkord engarmonizmi orqali bajariladigan modulyatsiya.

22-mavzu: Ortirilgan uchtovushlik orqali engarmonik modulyatsiya.

Ortirilgan uchtovushlik engarmonizmi. Ortirilgan uchtovushlik orqali engarmonik modulyatsiyani bajarilishi. Ushbu modulyatsiyaning ifodaviy imkoniyatlari. Modulyatsiyaning shakllash imkoniyatlari.

23-mavzu: Melodik-garmonik, melodik modulyatsiya, taqqoslama modulyatsiya.

Umumiy tushuncha. Modulyatsiya bajarilishi.

24-mavzu: Asar tonallik rejasi tuzilishining asosiy tamoyillari.

Musiqiy yaxlitlikning tonal tuzilishi (tonal reja). Tonallikning yaxlitligi va kontrast. XX asr tonallikning modifikatsiyalari.

25-mavzu: Major – minor. Major – minor turlari. Nomdosh major – minor tizimi.

Major–minora ta'rifi lad tizimi sifatida. Musiqiy asar rivojlanishida major–minorning badiiy ahamiyati. Major–minorning o'ziga xos akkordlari va ularning funksiyalari. Nomdosh major–minor tizimi shakllanishidagi tarixiy bosqichlar. Minor–major.

26-mavzu: Nomdosh major–minorning muhim akkordlari:

a) Nomdosh ladning III pog'onasini o'z ichiga oluvchi akkordlar (major tonikali tuzilmadagi b VI, bIII va I pog'ona akkordlari, minor tonikali tuzilmadagi #III, #VI va I pog'ona akkordlari; b) Nomdosh ladning III pog'onasini o'z ichiga olmaydigan akkordlar (major tonikali tuzilmadagi bVII va V pog'ona akkordlari, qisman minor

tonikali tuzilmadagi IV va II pog'ona akkordlari). Majorda "paysaytirilgan" va nomdosh minorda "ko'tarilgan" akkordlarni tuzish texnikasi; ularning funksional ahamiyati. Major-minor akkordlarini bir-biri bilan o'zaro qo'shilishlari, shuningdek ularning diatonik ohangdoshliklar bilan bog'lanishlaridagi ovoz yo'nalishining o'ziga xos xususiyatlari.

27-mavzu: Major-minor akkordlari orqali modulyatsiya.

Lad modulyatsiyasi akkordlarning avvalgi funktsional ahamiyati saqlagan holda, nomdosh major va minor ladlarining almashinuvi sifatida.

Tonal va lad modulyatsiyalari orasidagi farq. Lad modulyatsiyasining rang-barangligi, Major-minor sharoitlarida qardosh (o'xshash) tonalliklar doirasini kengaytirish.

28-mavzu: Parallel major-minor.

Ta'rif, nomdosh major-minordan farqi. Parallel major –minor turlari. Tabiiy va garmonik parallel major-minorning tafovutli jihatlar. Parallel major-minorning har ikkala ko'rinishidagi akkordlar farqi. Garmonik parallel major-minorda hosil bo'luvchi o'ziga xos akkordlar(majorning III p. major uchtovushligi – (parallel minorD), minor – minorda VI p. – (parallelmajorning S^G, «shubert»garmoniyasi). Parallel major-minorXIXasr ikkinchi yarmi rus va Yevropa musiqasida yangi lad tuzilmalarini hosil qilish yo'li sifatida.

Musiqiy asarlarda parallel major-minorning paydo bo'lish shakllari:

- a) tadrijiy qiyoslashda;
- b) yagona kuyning garmoniyalanishidagi lad chog'ishtirilishida;
- d) yangi akkordika qo'llanilishi bilan. Parallel major-minorning koloristik ahamiyati.

29-mavzu: Tertsiya qatorlari. Bir tertsiyaviy major-minor.

Ta'rif, nomdosh major–minordan farqi. Bir tertsiyaviy major-minor tizimi major-minorning kechki ko'rinishi sifatida. Bir tertsiyaviy major-minor akkordikasi. Nomdosh major-minordan farqli o'laroq, bir tertsiyaviy major-minor uchtovushliklarining klassifikatsiyasi. Mazkur lad tizimida akkordika tuzilishiga oid texnika. Shakllanishning tarixiy bosqichlari.

30-mavzu: Xromatik tizim.

Uning shakllanish bosqichlari. Zamonaviy kompozitorlik ijodiyotidagi ahamiyat va talqini.

31-mavzu: Ko'pqatlamlilik.

Shakllanishining tarixiy bosqichlari. Tasnifoti va ahamiyati. Musiqiy bayonning fakturaviy yo'sinlari. Shakl hosil qiluvchi va ifodaviy imkoniyatlari.

32-mavzu: Lad tizimi.

Lad tizimi musiqiy tafakkurning konstruktiv-mantiqiy asoslarini umumlashtiruvchi ifoda (vosita) sifatida. Lad tuzilmalarining shakllanishida turg'unlik va noturg'unlikning o'zaro dialektik aloqa va munosabatlari.

Tonal ladlar. Major va garmonik minor.

Asosiy tonal lad tuzilmalari. Uch asosiy funktsiya – T,S,D larning o'zaro dialektik munosabatlari. Tonikaning markazlashtiruvchi ahamiyati. Lad o'zgaruvchanligiprinsipi.

33-mavzu: Diatonika va xromatika.

Diatonika klassifikatsiyasi:

a) kvintaviy printsip bo'yicha; b) strukturaviy o'ziga xosliklar bo'yicha.

Xromatikaning ta'rifi va klassifikatsiyasi: a) xromatika diatonik tovushqator asosidagi soz sifatida; b) xromatika 12 ta mustaqil tonlarning tizimi sifatida. Mikroxromatika (ultraxromatika)ning paydo bo'lishi. Tuzilmaviy ko'rinishlari va ifodaviy imkoniyatlari.

34-mavzu: Modal ladlar.

Tarixiy ma'lumotlar, tuzilmaviy o'zigaxoslik, funksional aloqalarning o'ziga xos xususiyatlari – koordinatsion prinsip mohiyati. Tayanch ton hosil qilishning uslublari. O'zgaruvchanlik.

35-mavzu: Simmetrik (sun'iy) ladlar.

Ularining paydo bo'lishidagi tarixiy bosqichlar. Ta'rif. Klassifikatsiya. Tuzilishiga oid jihatlar va ifodaviy imkoniyatlar. Glinka, Rimskiy-Korsakov, Skryabin ijodida simmetrik ladlar.

36-mavzu: Modal (tabiiy) ladlar garmoniyasi – I.

Akkordika (uchtovushlik roli, ikkilantirilishning o'zigaxosliklari, ovoz yo'nalishi, yechilish). Asosiy funksiyalar (T, S, d) orasidagi o'zaro aloqa-munosabat spetsifikasi. O'zbekiston kompozitorlari ijodida tabiiy ladlar garmoniyasi.

37-mavzu: Modal ladlar garmoniyasi – II.

Notersiyaviy tuzilishdagi keng qo'llaniluvchi akkorlar, funksional aloqalarning zaiflashuvi. 70-yillardan so'nggi O'zbekiston kompozitorlari ijodida modal garmoniya.

38-mavzu: Garmoniya tarixiga kirish.

Davrlashtirish masalalari. Ko'povozlik shakllanishining ilk bosqichlarini o'rganishda yuzaga keluvchi murakkabliklar.

39-mavzu: IX-XIII asarlarda garmoniyaning shakllanish jarayoni va rivojlanish jihatlari.

Ikki ovozli bayonning ((X—XI a.) ilk shakllari – organum yoki diafoniya. Organumning ikki turi: 1) kvarta yoki kvintalar bo'ylab sistematik parallel xarakatlanish (ba'zan bunday ikki ovozlikning oktavaga dublirovkasi).

40-mavzu: O'rta asr ldlari va ularning evolyutsiyasi.

Cherkov ladlarining sistematikasi, ularning ichki tuzilishidagi o'ziga xosliklar. Ioniya va eoliy ladlarining yetakchi sifatida ajralib chiqish jarayoni.

41-mavzu: XV-XVI asarlar garmoniyasi.

Ikki kontrast lad tuzilmalari – major va minorning XVI asr (Joskena de Pre, ayniqsa — Orlando Lasso va Palestrina) musiqasida ustun va yetakchi ahamiyat kasb etishi.

42-mavzu: XV-XVI asrlar garmoniyasi.

XVI asrda, qat'iy yozuv ustalari ijodida, italyan frottol va madrigallar mualliflarida, lyutnya va organ musiqasida, protestant xoralida va XVI—XVII asrlar opera ijodida namoyon bo'luvchi sof garmonik, akkordli tuzmning asos-tayanchlilik ahamiyati.

43-mavzu: Renessans davri xromatikasi.

XVI asr musiqa nazariyasi va amaliyotida xromatika va mikroxromatika.

Djezualdo, Vichentino, Rorelarning madrigallarida yangi ifodaviy vositalarni izlab topish. Y. Gaydnning sonatashaklining xususiyatlari. V. Motsart ijodining sonatashakli. Betxovning sonatashakllari (ijodining ilk va o'rtadavrlari).

44-mavzu:Garmoniya–XVII va XVIII asrning birinchi yarmida.

XVII asrdaladofunktsionaltizimning to'liq shakllanishi va uning major ham minorning unifikatsiyalashtirilgan lad tuzilmalarida tasdiqlanishi, garmonik vertikalning tersiyaviy tuzilishdagi akkordlar ko'rinishida kristallizatsiya jarayonining yakunlanishi.

45-mavzu:Barokko davrining lad tizimidagi ba'zi bir o'ziga xosliklar.

Lad-tonal tashkiloti asosida tarkib topuvchi lad tuzilmalarining ko'rinishlari. Major doirasida – ba'zan kadensiyalarda garmonik ko'rinishning xarakterli aylanmalari bo'luvchi tabiiy ko'rinishning ustunligi; Minor doirasida – garmonik, melodik va tabiiy turlarni birlashtiruvchi to'liq tizim deb nomlanuvchi.

46-mavzu:GarmoniyaI.S.Bax va uning zamondoshlari ijodida.

I.S.Bax ijodi davrning o'zida eng muhim jihatlarni jamlagan yorqin va keng qamrovli hamda keyingi rivojlanish uchun muhim omil bo'lib hizmat qilgan badiiy hodisa. Polifoniya tarixidagi eng yuqori kulminatsiya va garmoniya uchun uning tarixiy bosqichlaridan xarakterli bosqichdir.

47-mavzu:XVIII asrning ikkinchi yarmi va XIX asr boshi musiqasida garmoniya.

XVIII asrning ikkinchi yarmi va XIX asr boshigacha bo'lgan davrda garmoniya holatining o'ziga xosligi (vena klassitsizmi): favqulodda aniqlik va samimiylik. Markazlashgan ladofunktsional aloqalarning intilishi vena klassiklari musiqasida garmoniyaning barcha funksiyalari asosi sifatida.

48-mavzu:Garmoniya XIX asr musiqasida.

Garmoniyaning XIX asr uchun xos bo'lgan yaxlitlikdagi intensiv va barcha tomonlama rivojlanishi, uning avtonom badiiy kuch va qimmatlilik sifatida alohida o'sishi.

Aynan garmoniyaga bog'liq holda o'zaro farqlanuvchi yorqin individual uslublarning ko'pligi. Asosida ifodaviy va bo'yoqdorlik yotuvchi fonik effektlar natijasida ohangdoshliklarning shakllari va tuzilmalarining rivojlanishi. Garmoniyada ohangdoshliklarning ladofunktsional guruhlari. Oddiy va tarkibli lad tuzilmalari Faktura.

Amaliy mashg'ulotlar va Seminar

o'quv rejada ko'rsatilgan turi bo'yicha o'tkaziladi.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsifiya etiladi:

1. Ovoz yo'nalishi.
2. Akkord.
3. Uchtovushliklar.
4. Sekstakkordlar va kvartsekkordlar.
5. Septakkordlar.
6. Nonakkordlar.
7. Ko'povozlik ohangdoshliklar
8. Tertsiasiz tarkibdagi akkordlar.
9. Faktura.
10. Akkordsiz tovushlar. Melodik figuratsiya.
11. Tayyorlanmagan to'xtalmalar.

12. Kuchsiz hissadagi akkordsiz tovushlar. O'tkinchi tovushlar
13. Yordamchi tovushlar. Pred'yom.
14. Ikkinchi darajadagi akkordsiz tovushlar.
15. Organ punkti.
16. Modulyatsiya. Umumiy nazariyasi va tasnifoti.
17. Tonalliklar turdoshlik darajasi. 1-darajali turdosh tonalliklarga modulyatsiya.
18. 2-darajali modulyatsiya, bevosita funksional modulyatsiya.
19. 2-darajali modulyatsiya, tadrijiy funksional modulyatsiya.
20. 2-darajali modulyatsiya, tadrijiy funksional modulyatsiya..
21. Uchinchi darajali turdosh tonalliklarga modulyatsiya
22. Uchinchi darajali turdosh tonalliklarga modulyatsiya
23. Alteratsiya. Dominanta guruhi akkordlarning alteratsiyasi
24. Subdominanta guruhi akkordlarning alteratsiyasi.
25. Engarmonik modulyatsiya. Yetakchi septakkord orqali engarmonik modulyatsiya.
26. Dominantsept akkordi orqali engarmonik modulyatsiya.
27. Ortirilgan uchto'vushlik orqali engarmonik modulyatsiya.
28. Melodik-garmonik, melodik modulyatsiya, taqqoslama modulyatsiya.
29. Asar tonallik rejasi tuzilishining asosiy tamoyillari
30. Major – minor. Major – minor turlari. Nomdosh major – minor tizimi.
31. Major-minorning o'ziga xos akkordlari . Minor–major.
32. Nomdosh major-minorning muhim akkordlari
33. Major-minor akkordlari orqali modulyatsiya
34. Parallel major-minor. Tersiya qatorlari.
35. Bir tersiyaviy major-minor.
36. Xromatik tizim.
37. Ko'pqatlamlilik.
38. Lad tizimi
39. Tonal ladlar. Major va garmonik minor
40. Diatonika va xromatika.
41. Modal ladlar.
42. Simmetrik (sun'iy) ladlar.
43. Modal (tabiiy) ladlar garmoniyasi
44. Garmoniya tarixiga kirish.
45. IX-XIII asarlarda garmoniyaning shakllanish jarayoni va rivojlanish jihatları.
46. O'rta asr ladlari va ularning evolyutsiyasi.
47. XV-XVI asrlar garmoniyasi.
48. XY-XYI asrlar garmoniyasi.
49. Renessans davri xromatikasi.
50. Garmoniya–XVII va XVIII asrning birinchi yarmida.
51. Barokko davrining lad tizimidagi ba'zi bir o'ziga xosliklar.
52. Garmoniya I.S.Bax va uning zamondoshlari ijodida.
53. XVIII asrning ikkinchi yarmi va XIX asr boshi musiqasida garmoniya.
54. Garmoniya XIX asr musiqasida.

Barcha m'aruza va amaliy mavzular bo'yicha yakka mashg'ulotlar o'tkazish ham mo'ljallangan.

Seminar mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Ovoz yo'nalishi. Akkord.
2. Uchtovushliklar.
3. Sekstakkordlar va kvartsektakkordlar.
4. Septakkordlar.
5. Nonakkordlar.
6. Tersiyasiz tarkibdagi akkordlar.
7. Faktura. Akkordsiz tovushlar. Melodik figuratsiya. Tayyorlanmagan to'xtalmalar. Kuchsiz hissadagi akkordsiz tovushlar. O'tkinchi tovushlar. Yordamchi tovushlar. Pred'yom. Ikkinchi darajadagi akkordsiz tovushlar.
8. 1-darajali turdosh tonalliklarga modulyatsiya. Organ punkti.
9. 2-darajali modulyatsiya. Bevosita funksional modulyatsiya. Tadrijiy funksional modulyatsiya.
10. 3-darajali turdosh tonalliklarga modulyatsiya
11. Alteratsiya.
12. Engarmonik modulyatsiya. Yetakchi septakkord orqali engarmonik modulyatsiya. Dominantseptakkordi orqali engarmonik modulyatsiya. Ortirilgan uchtovushlik orqali engarmonik modulyatsiya.
13. Melodik-garmonik, melodik modulyatsiya, taqqoslama modulyatsiya.
14. Major – minor. Major – minor turlari. Nomdosh major – minor tizimi.
15. Major-minorning o'ziga xos akkordlari. Minor-major. Major-minor akkordlari orqali modulyatsiya. Parallel major-minor.
16. Tonal ladlar. Major va garmonik minor
17. Diatonika va xromatika.
18. Modal (tabiiy) ladlar garmoniyasi
19. O'rta asr ldlari va ularning evolyutsiyasi.
20. Renessans davri xromatikasi.
21. Garmoniya I.S.Bax va uning zamondoshlari ijodida.
22. XVIII asrning ikkinchi yarmi va XIX asr boshi musiqasida garmoniya.
23. Garmoniya XIX asr musiqasida.

Fan bo'yicha kurs ishi.

Kurs ishi fan mavzulariga ta'alluqlimasalalar yuzasidan talabalarga yakka tartibda tegishli topshiriq shaklida beriladi. Kursi shining hajmi, rasmiylashtirish shakli, baholash mezonlari ishchi fan dasturida va tegishli kafedra tomonidan belgilanadi. Kurs ishini bajarish talabalarda fanga oid bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirishga xizmat qiladi.

Kurs ishlarining taxminiy ro'yxati:

1. "Modulyatsiya va faktura" mavzusiga oid testlar.
2. Alteratsiya.
3. Ilk mumtoz garmoniyada lad tizimining ayrim xususiyatlari.

4. Akkordlar.
5. O'zbekiston kompozitorlari ijodida kadensiya turlari.
6. Major-minor tizimi (testlar).
7. Pentatonika.
8. O'zbekiston kompozitorlari fortepiano ijodiyotida tonika va uning shakllantiruvchi ahamiyati.
9. G.A. Mushelning fortepiano miniatyuralarida kadensiyalar.
10. G.A. Mushelning fortepiano uchun yozgan asarlarda dominanta funksiyasi.
11. Yu.Kon va S.Zakrjevskaya tadqiqotlarida tabiiy lad garmoniyasining xususiyatlari.
12. Tonika funksiyasi: genesis va zamonaviy holat.
13. XIX asr G'arb Ovropa va rus musiqalarining garmoniyasi (testlar).
14. G.A. Mushelning ayrim fortepiano uchun yozgan asarlaridagi kulminatsiya usullari.
15. Barokko davri garmoniyasi.
16. XIX asr musiqasida garmoniya (rus musiqa).
17. Uyg'onish va ilk klassik davriga oid musiqiy atama va tushunchalarning izohli lug'ati.
18. Uyg'onish davri musiqasida xromatika.
19. Barokko va klassitsizm davriga oid test savollari.
20. Modal ladlar.
21. Tabiiy ladlar garmoniyasi.
22. XVII asr musiqasida kadensiya.
23. "Faktura va melodik figuratsiya" mavzusiga oid test savollari.
24. L.V. Betxoven sonatalaridagi kulminatsion nuqtalarining shakllantirilishida garmonik vositalar ahamiyati.
25. V.A. Motsart sonatalari bosh davriyalarida S guruhi akkordlarining ahamiyati.
26. Djezualdo garmoniyasi.
27. Forteplano va orkestr fakturasida milliy usullarining aks ettirilishi.
28. Musiqa nazariyasiga oid so'zlarning izohli lug'ati.
29. Garmoniya tarixi. Izohli lug'at.
30. O'zbek xalq kuyi "Tanovar"ning ikki kompozitor ijodida qayta ishlovi va ularning garmonik tahlili.
31. Gregorian xorallarida modallik.
32. R. Shumannning "Novelletalari"dagi major-minor.
33. "Namedonam chi nom dorad" romansi misolida kompozitor Mutal Burxonovning ijodiy uslubiga bir nazar".
34. Manas Levievning garmonik tili "Oltin ko'l" musiqali dramasi misolida.
35. Mirsodiq Tojievning № 7-simfoniyasi 1 qismi misolida musiqiy ifoda vositalari xususiyatlarining o'ziga xosligi.
36. M. Bafoevning ikkita qo'shiq misolida kompozitorlik yozuvining uslubiy xususiyatlari.
37. O'zbek xalq kuyi "Tanovar"ning A.S. Nabiev qayta ishlovida.
38. Musiqa tarixida sekvensiya.
39. Impressionizm uslubi. Debyussning fortepiano uchun "Arabeska" № 1 asarining

garmonik tahlili misolida.

40. Muxammadjon Otajonovning bolalar uchun yozgan fortepiano asarlarida musiqiy ifoda vositalarining qo'llanilishi.
41. Mumtoz garmoniya asoslari.
42. Antik davr estetikasida garmoniya masalalari.
43. O'rta asrlar ladlari.
44. O'rta asr lad tizimining XVI-XVII asrlardagi major va minor musiqa nazariyasiga o'tish.
45. Uyg'onish davrida italyan kompozitorlar ijodiyotida madrigal.

Ayrim kompozitorlar ijodida alteratsiyaning ahamiyati

III. Mustaqil ta'lim tashkil etishning shakli va mazmuni

Mustaqil ta'limni tashkil etishda mazkur fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish mumkin:

- darslik, o'quv qo'llanma, maxsus yoki ilmiy adabiyotlar (monografiyalar, maqolalar) bo'yicha fanlar boblari va mavzularini o'rganish;
- tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini o'zlashtirish;
- avtomatlashtirilgan o'rgatuvchi nazorat qiluvchi tizimlar bilan ishlash;
- yangi musiqiy texnik vositalar va texnologiyalarni o'rganish;
- talabaning ilmiy tekshirish (ijodiy) ishlarini (TITI) bajarish bilan bog'liq bo'lgan fanlar bo'limlari yoki mavzularini chuqur o'rganish;
- faol o'qitish uslubidan foydalaniladigan o'quv mashg'ulotlari (ishbilaro'yinlar, diskussiyalar, seminarlar, kollokviumlar va b.).

Mustaqil ta'limni tashkil etishning mazmuni axborot-ta'lim resurslaridan, ta'lim muassasasida mavjud kutubxona, fonoteka va videoteka jamg'armasidan, repetitoriyalardan, o'quv laboratoriyalari, ovoz yozuvi studiyalari, teleradio kompaniya kanallari va konsert zallaridan unumli foydalanishdan, bajarilgan ishlarning tahlilini bayon etishdan iboratdir. Mazkur fanning xususiyatlaridan kelib chiqib kasbiy mahoratni rivojlantirish va takomillashtirishga qaratilgan vazifalarni maqsadli amalga oshirish ham nazarda tutiladi.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Kirish. Garmoniya tushunchasi.
2. Musiqiy tuzilmalar.
3. Ovoz yo'nalishi.
4. Akkord.
5. Uchtovushliklar.
6. Sekstakkordlar va kvartsekkordlar.
7. Septakkordlar.

8. Nonakkordlar.
9. Ko'povozlik ohangdoshliklar.
10. Tersiyasiz tarkibdagi akkordlar.
11. Faktura.
12. Akkordsiz tovushlar. Melodik figuratsiya.
13. Tayyorlanmagan to'xtalmalar.
14. Kuchsiz hissadagi akkordsiz tovushlar. O'tkinchi tovushlar.
15. Yordamchi tovushlar. Pred'yom
16. Ikkinchi darajadagi akkordsiz tovushlar.
17. Organ punkti.
18. Modulyatsiya. Umumiy nazariyasi va tasnifoti.
19. Tonalliklar turdoshlik darajasi. 1-darajali turdoshtonalliklargamodulyatsiya.
20. 2-darajali modulyatsiya, bevosita funksional modulyatsiya.
21. 2-darajali modulyatsiya, tadrijiy funksional modulyatsiya.
22. Uchinchi darajali turdosh tonalliklarga modulyatsiya.
23. Alteratsiya nazariyasi.
24. Alteratsiya. Dominanta guruhi akkordlarning alteratsiyasi.
25. Subdominanta guruhi akkordlarning alteratsiyasi.
26. Ayrim kompozitorlar ijodida alteratsiyaning ahamiyati.
27. Engarmonik modulyatsiya. Yetakchi septakkord orqali engarmonik.
28. Dominantseptakkordi orqali engarmonik modulyatsiya.
29. Oritirilgan uchtovushlik orqali engarmonik modulyatsiya.
30. Engarmonik modulyatsiyaning barchaturlari.
31. Melodik-garmonik, melodik modulyatsiya, taqqoslama modulyatsiya
Umumiy tushuncha. modulyatsiya bajarilishi.
32. Asar tonallik rejasi tuzilishining asosiy tamoyillari (tonal rejalar).
33. Major – minor. Major – minor turlari. Nomdosh major - minor.
34. Nomdosh major-minorning muhim akkordlari.
35. Major-minor akkordlari orqali modulyatsiya.
36. Parallel major-minor.
37. Parallel minor-major.
38. Bir tertsiyaviy major-minor.
39. Xromatik tizim.
40. Ko'pqatlamlilik.
41. Lad tizimi.
42. Tonal ladlar. Major va garmonik minor.
43. Diatonika va xromatika.
44. Modal ladlar.
45. Simmetrik (sun'iy) ladlar.

46. Modal (tabiiy) ladlar garmoniyasi – I.
47. Modal ladlar garmoniyasi – II.
48. Garmoniya tarixiga kirish.
49. IX-XIII asarlarda garmoniyaning shakllanish jarayoni va rivojlanish jihatlari.
50. O'rta asr lادلari va ularning evolyutsiyasi.
51. XV-XVI asrlar garmoniyasi.
52. Renessans davri xromatikasi.
53. Barokko davrining lad tizimidagi ba'zi bir o'ziga xosliklar.
54. Ilk klassik garmoniyasi.
55. Garmoniya–XVII va XVIII asrning birinchi yarmida.
56. Garmoniya I.S.Baxva uning zamondoshlari ijodida.
57. Vena klassik kompozitorlarining garmoniyasi (lad va funksional tizimlari).
58. Vena klassik kompozitorlarining garmoniyasi (shakl).
59. XIX asr garmoniyasi (lad tizimi, akkordlar va funksional aloqalari).
60. XIX asr garmoniyasi (organ punkti, faktura, shakl).

6

V. Ta'lim natijalari /Kasbiy kompetensiyalari

Talaba bilishi kerak:

- Garmoniya tushunchasi, musiqiy tizimlar; garmoniyaning ifodaviy imkoniyatlari; garmoniya tarixi (ilk klassik garmoniya, Vena klassiklar garmoniyasi, romantik kompozitorlar garmoniyasi, O'zbekiston kompozitorlari ijodiyotida garmoniyasi); turli faktura ko'rinishlari, modulyatsiya turlari; major-minor tizimi; tabiiy lad garmoniyasi; dodekafoniya *haqida tasavvurga ega bo'lish kerak*;

- Klassik garmoniyani; zamonaviy garmoniya asoslarini; garmonik, melodik va monodik ladlarini; modal va tonal ladlarni funktsionalliklari va ularning funktsional aloqalarini, modal ladlarini garmonik tizimini; turg'un va noturg'un tamoyili bo'yicha akkordlarni bo'linishini; major-minor tizimlarini, nomdosh, parallel va birtanli tizimlarni *bilishi va ulardan foydalana olishi*;

- Fortepianoda turli modulyatsiyalarni, garmonik ketma-ketliklarni va sekvensiyalarni chalish; musiqiy asarlarning garmonik tahlil qilish; turli uslub va fakturalarda garmonik masalalarni bastalash *ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak*.

7

VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

- ma'ruzalar;
- interfaolkeys-stadilar;
- seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar);
- guruhlarda ishlash;
- taqdimotlarni qilish;
- individual loyihalar;
- jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.

VII. Kreditlarni olish uchun talablar:

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, bilish, tahlil natijalarini aniq aks ettirish, o'rganilayotgan jarayonlar va kurslarni mustaqil mushohada yuritish, oraliq va yakuniy nazoratlar fanning xususiyatidan kelib chiqqan holda og'zaki, test va amaliy topshiriqlar orqali o'tkazilishi mumkin.

Oraliq va yakuniy nazorat uchun talablar.

Talabalar bilimini nazorat qilish o'quv rejaga muvofiq belgilangan. Oraliq va Yakuniy nazorat 1, 2 semestrlarda o'tkaziladi.

Oraliq nazorati – reja asosida o'tilgan 5 ta mavzu doirasida test ko'rinishida yoki uchta savoldan iborat yozma ish shaklida o'tkaziladi.

Yakuniy nazorat – reja asosida o'tilgan barcha mavzular doirasida tuzilgan savollarga og'zaki tarzda javob berish (biletlar uchta savoldan iborat bo'ladi va qo'shimcha ikkita savol berilishi mumkin).

Asosiy adabiyotlar

1. Azimova A.N. Garmoniya. Nazariy kurs. – T., 2004.
2. Azimova A.N. Garmoniya. O'quv qo'llanma. – T., 2018.
3. Azimova O.N., Ibragimova SH.E. Zamonaviy garmoniya. O'zbekiston kompozitorlari jodiyotida akkordlar tarkibi. – T, 2015.
4. Keith. Weatt. Harmoni and Theory a Comprehensive Source for All Musicians.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. Madaniyat va san'at sohasining jamiyat hayotidagi o'rni va ta'sirini yanada oshirish chora-tadbirlari to'g'risida. PF-26.05. 2020.
2. Mirziyoyev Sh.M. O'zbekiston Respublikasida milliy madaniyatni yanada rivojlantirish kontseptsiyasini tasdiqlash to'g'risida. PQ-4038. 28 noyabr 2018.
3. 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha harakatlar strategiyasi.
4. Abdikayumova G. Zamonaviy garmoniya. O'zbekiston kompozitorlari jodiyotida faktura. – T, 2015.
5. Мальмберг И., Хасанов А. Модальность в курсе преподавания гармонии и ее претворение на основе узбекской монодии. Т., 2007.
6. Musiqa ijrochiligi va pedagogikasi masalalari. (1-8), – T., 1999-2010
7. Nuritdinova H. Zamonaviy garmoniya. O'zbekiston kompozitorlari jodiyotida modallik. – T, 2016.
8. Теория современной композиции. Сб. статей под редакцией В.Ценновой. М., 2007.
9. Холопов Ю. Гармония. Практический курс. Часть 1. М., 2005; Часть 2. М., 2005.
10. Холопов Ю. Гармонический анализ. В трёх частях. Часть 1 М., 1996; Часть 2, М., 2001.

Axborot manbalari

1. <http://b2c.uz/catalog/vouth/uz/musiqa>
2. www.musikauz
3. <http://portasound.ru/music-search/musiqa-olami>
4. <http://www.youtube.com>
5. <http://www.ziyonet.uz>
6. <http://nlib.org.ua/parts/books.htm>
7. <http://www.classic-music.ru>
8. <http://mus-info.ru>

10

3-semestr

I. Fanning mazmuni

Bakalavriat bosqichi uchun tuzilgan mazkur dastur - bakalavriat ta'lim yo'nalishlarining san'atshunoslik ixtisosligi bo'yicha tahsil oladigan talabalar uchun mo'ljallangan. Dastur Davlat ta'lim Standartlariga binoan san'at sohasida bakalavrlar tayyorlash o'quv rejalari asosida tuzilgan va undan ishchi o'quv dasturlarini tuzishda foydalaniladi.

San'atshunoslik ixtisosligi bo'yicha bakalavriatda o'tiladigan "Djaz garmoniyasi" fanining maqsadi, estrada xonanda va sozanda talabalar olgan bilimlarini va ko'nikmalarini kelajakda o'zining professional malakalarini rivojlantirishlarida va ijodiy faoliyatlarida ishlatishdir.

Talabalar quyidagi yo'nalishlarda bilim va ko'nikmalarga ega bo'lganliklarini namoyish etishlari zarur:

- Harif raqam tizim belgilarini bilishlari;
- Ma'lum bir jaz va estrada asar lavhalaridan eshitib jaz garmoniyani aniqlash;
- Blyuz ladlarini bilish;
- Septakkordlar va ularni belgilanishi;
- Nosoz tovushlar.

II. Asosiy qism

Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi

Garmoniya ustidan ishlash tor va keng holatlarda akkord izchilligi. Akkordlarning aylanamalarini va yechimlarini eshitish, tahlil qilish va kuylash. Ikki ovozning diktantini yozish. Bas, akkordni turi, dissonant pog'onasini va akkordni holatlarini aniqlab berish.

- Musiqiy eshitish qobiliyatini rivojlantirish
- Lad va tonallik modulyatsiyalar. Diatonik va xromatik modulyatsiya. Konsonans va dissonans intervallar va ularning kengligi. Ko'maklovchi va o'tkinchi xromatizmlar. Xos intervallar.

Jaz garmoniyasi

Mavzularning nomlanishi, qisqacha mazmuni

- Akkordlar:
- Akkordlarni harf-raqamli belgilash tizimi.

- Major-minor ladi.
- Septakkordlar va ularni belgilanishi.
- Septakkordlarning aylanmasi.
- Akkordlar alteratsiyasi.
- Tonika guruhidagi asosiy akkordlar (T,S,D.).
- Blyuzlar:
- Blyuzning shakllari.
- Blyuzning notalari. Blyuz turlari (arxaik, mumtoz, zamonaviy).
- Blyuzning garmoniyasi.
- Blyuzdagi kadensiyalar.
- Parallelik:
- Tonal akkordlarning parallelligi.
- Yarimpog'onaviy (xromatik) parallelik.
- Bitta natoni ushlab qolinishi.
- Alteratsiya:
- Harf-raqam belgilari.
- Akkordlardagi alteratsiyalangan pog'onalar
- Ellipsis:
- Ellipsis tushunchasi.
- Tonika akkordini dominanta funksiyasiga almashtirish.
- Butun pog'onaviy akkordlar.
- Kamaytirilgan akkordlar.
- Nosoz tovushlar
- O'tkichi.
- Blyuz tovushlar.
- Echilishlar.
- Nosoz tovushlarni ushlab qolinish turlari.
- Nosoz tovushlarni garmonizatsiyalash uslubi.
- Aralashtirilgan holatlarda akkordlarni tuzilishi.
- Aralashtirilgan holatlar uslublari.
- Sekvensiyalar:
- Garmonik sekvensiyalar.
- Blyuzni gamonizatsiyalash murakkab yo'llari.
- Qo'shilgan pog'onalar akkordlari.
- Qo'shilgan pog'onalarni belgilanishi.
- Ohanglarni garmoniyalar bilan qo'shilish yo'llari:
- birovzlik;
- intervallik;
- oktavalik;
- akkordlik.
- Ohanglarni garmoniya bilan qo'shilish jarayonida o'ng va chap qo'llarning funksiyalari.

- Og'ishma:
- Og'ishmaning har xil turlari.
- Subdominanta va medianta, parallel major, minor va VII pog'ona tomonlariga og'ishmalar.

III. Mustaqil ishni tashkil etishning shakli va mazmuni

Mustaqil ta'limni tashkil etishda mazkur fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish mumkin:

- darslik, o'quv qo'llanma, maxsus yoki ilmiy adabiyotlar (monografiyalar, maqolalar) bo'yicha fanlar boblari va mavzularini o'rganish;
- tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini o'zlashtirish;
- yangi musiqiy texnik vositalar va texnologiyalarni o'rganish;
- talabning ilmiy tekshirish (ijodiy) ishlarini (TITI) bajarish bilan bog'liq bo'lgan fanlar bo'limlari yoki mavzularini chuqur o'rganish;
- faol o'qitish uslubidan foydalaniladigan o'quv mashg'ulotlari (ishbilar o'yinlar, diskussiyalar, seminarlar, kollokviumlar va b.).

Mustaqil ta'limni tashkil etishning mazmuni axborot-ta'lim resurslaridan, ta'lim muassasasida mavjud kutubxona, fonoteka va videoteka jamg'armasidan, repertoriylardan, o'quv laboratoriyalari, ovoz yozuvi studiyalari, teleradiokompaniya kanallari va konsert zallaridan unumli foydalanishdan, bajarilgan ishlarining tahlilini bayon etishdan iboratdir. Mazkur fanning xususiyatlaridan kelib chiqib kasbiy mahoratni rivojlantirish va takomillashtirishga qaratilgan vazifalarni maqsadli amalga oshirish ham nazarda tutiladi.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Jaz garmoniya (estrada xonandaligi va estrada cholg'ulari) ta'im yo'nalishlari bo'yicha ma'lum bir mashqlarni amalga oshirib bo'linganidan so'ng, oliy ta'lim muassasasining xususiyatlaridan kelib chiqib amaliy mashg'ulotlar olib borilishi nazarda tutiladi. Bu – o'rganilgan bilimlarni, amaliy ko'nikmalar orqali mustahkamlab borishga yordam beradi.

Xususan, amaliy mashg'ulotlarda:

- ma'lum bir melodiya mavzusini notasiga qarab, garmoniyasini aniqlab fortepianoda chalib berish va harif raqamini aniqlash;
- o'qituvchi tomonidan tayyorlagan yozma mashq vazifalarini bajarish;
- O'qituvchi bergan vazifalarini fortepianoda chalib berilishi orqali yaxshi natija beradi.

11

V. Ta'lim natijalari/Kasbiy kompetensiyalari talaba bilishi kerak;

- Garmoniyaning funksional belgilarini bilishi va bevosita jaz garmoniyadagi harif-raqam belgilarini fortepiano sozida chalib berishi kerak
- ma'lum bir asarni eshitib va tahlil qilib ushbu asarning garmoniyasini fortepianoda aniq topib va to'g'ri belgisini aniqlab berishi kerak.

12

13

14

VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

- yakka mashg'ulotlar;
- interfaol keys-stadilar;
- tinglash mashqlari;
- tinglash va ijro etish;
- mashqlarni tinglash va notaga tushirish .

VII. Kreditlarni olish uchun talablar:

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.

Oraliq va yakuniy nazorat uchun talablar .

Talabalar bilimini nazorat qilish o'quv rejaga muvofiq belgilangan. Oraliq va Yakuniy nazorat 1, 2 semestrlarda o'tkaziladi.

Oraliq nazorati – reja asosida o'tilgan 5 ta mavzu doirasida test ko'rinishida yoki uchta savoldan iborat yozma ish shaklida o'tkaziladi.

Yakuniy nazorat – reja asosida o'tilgan barcha mavzular doirasida tuzilgan savollarga og'zaki tarzda javob berish (biletlar uchta savoldan iborat bo'ladi va qo'shimcha ikkita savol berilishi mumkin).

Asosiy adabiyotlar

1. Pieper M. Rhythmisch-stilistische Studien fur Piano, Heft 2, VEB Deutscher Verlag fur Musik, Leipzig.
2. И. Чугунов. Гармония в джазе, «Советский композитор», М., 1988
3. В. Конен. «Пути американской музыки», «Советский композитор», М., 1977

Qo'shimcha adabiyotlar:

1. Mirziyoyev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. T, 2017
2. Mirziyoyev SH.M. Erkin va farovon, Demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti lavozimiga kirishish tantanali marosimiga bag'ishlangan Oliy Majlis palatasining qo'shma majlisidagi nutq. T., 2017.
3. Mirziyoyev SH.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini takomilash-yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining 24 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimidagi ma'ruza. 2016- yil 7-dekabr. T., 2017.
4. Mirziyoyev SH.M. 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha harakatlar strategiyasi. (elektron versiyasi)

Internet saytlari

1. <http://www.youtube.com>
2. www.kultura.uz
3. <http://portasound.ru/music-search/musiqa-olami>

**4-semestr
(Jaz solfedjio)**

I. Fanning mazmuni

Bakalavriat bosqichi uchun tuzilgan mazkur dastur - bakalavriat ta'lim yo'nalishlarining san'atshunoslik ixtisosliklari bo'yicha tahsil oladigan talabalar uchun mo'ljallangan. Dastur Davlat ta'lim Standartlariga binoan san'at sohasida bakalavrlar tayyorlash o'quv rejalari asosida tuzilgan va undan ishchi o'quv dasturlarini tuzishda foydalaniladi. Estrada va jaz musiqaning ilg'or ommaviy janrlarning birlaridan hisoblanadi. Jaz musiqasi o'z demokratik ruhi bilan qolgan janrlardan asosiy farq qiladi. Ushbu xususiyatlar o'ziga xos bo'lgan intonatsion lug'atning, garmoniya tuzilmalari va shakllarining, melodikaning spetsefik ijrochilik san'atini mustahkamlash - fanning asosiy maqsadi va vazifalaridir.

Davrning mos bo'lgan shaklda ovozdan yoki cholg'udan, varaqdan ko'rsatilgan tempda va ohangdoshlikda to'g'ri dinamika bilan kuylash, ohangni tahlili eshitishga va notalar bo'yicha ichki eshitishning yordam bilan amalga oshirish, melodik haraktning, turlarni, tiplarni kadensiya intonatsion rivojlantirish, kabilarni, va janr belgilarni, metr-ritm yozma tarzda yoki cholg'uda transpozitsiyalash ma'lumotni intrevallar buyicha aniqlay olishi lozim.

**II. Asosiy qism
Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi**

Umumiy tushuncha va ma'lumotlar

Ohang ustida ishlash

Raqs-kuy asosi. Ohanglarni tuzilishi. Sinkopik ritm va aksentuatsiya. Janrlarning turlari va uslublari. improvizatsiya va rivojlanish. Eng oddiy jaz ohanglari (boshlang'ich solfedjioga murakkablik bo'yicha hos oddiy ohanglar. Murakkab jaz ohanglari. Utkinchi va ko'maklovchi xromatizmlar, alteratsiya. Qarindoshlik tonallarga og'ishmalar (otkloneniya). Jaz ohangiga hos bo'lgan har xil sakmishlar. Modulyatsiya, engarmonik modulyatsiya.

Blyuz ladi

Notalar ohangni va garmoniyani dissonans oqibati. Usulga xos bo'lgan xususiyatlar. Ohangni improvizatsion bayoni. Blyuz notalar, pasaygan III va VII ladning pog'onasi. Minordagi blyuz ladi (kutarilgan VI va pasaytirilgan V pog'onalar va uning IV va III pog'ona orqali tonikaga echimlari).

Usul ustida ishlash

Sinkopa bo'lmagan usullarida sinkopik aksentlar. Uzoq tovushni oldidan sinkopaning kechiktirilayotganligi va shoshilib qolganligi. Sinkopaning yuqori tartibi. Bitta sakkiztalikka ovoznining siljishi.

Garmoniya ustida ishlash

Tor va keng hollatlarda akkord izchiligi. Akkordlarning aylanamalarini va yechimlarini eshitish tahlil va kuylash. Ikki ovoznining diktantini yozish. Bas, akkordni turi, dissonant pog'onasini va akkordni holatlarini aniqlab berish.

Solfedjiolash va eshitish tahlili

Minordagi diatonik ladlar. Diatonik lad pog'onalarida xos intervallar. Akkordlar va ularning yechimlari nonakkordlar. Minordagi IV, VI, VII pog'onalarni xromatizatsiyasi Garmoniyaviy major va minor. Birnomlik tonalliklar. Modulyatsiya. Konsonans va dissonans. Dissonanslarning yechimi. Sekvensiyalar. Transpozitsiyalar. Diktantlarning yozuvi. Melodik major va minor diatonik ladlarida asarlarni yaratish.

Musiqiy eshitish qobiliyatini rivojlantirish

Lad va tonallik modulyatsiyalar. Diatonik va xromatik modulyatsiya. Konsonans va dissonans intervallarni va ularning kengligini. Ko'maklovchi va o'tkinchi xromatizmlar. Xos intervallar.

III. Mustaqil ishni tashkil etishning shakli va mazmuni

Mustaqil ta'limni tashkil etishda mazkur fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish mumkin:

▪ darslik, o'quv qo'llanma, maxsus yoki ilmiy adabiyotlar (monografiyalar,

maqolalar) bo'yicha fanlar boblari va mavzularini o'rganish;

- tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini o'zlashtirish;
- avtomatlashtirilgan o'rgatuvchi nazorat qiluvchi tizimlar bilan ishlash;
- yangi musiqiy texnik vositalar va texnologiyalarni o'rganish;
- talabning ilmiy tekshirish (ijodiy) ishlarini (TITI) bajarish bilan bog'liq

bo'lgan fanlar bo'limlari yoki mavzularini chuqur o'rganish;

- faol o'qitish uslubidan foydalaniladigan o'quv mashg'ulotlari (ishbilar o'yinlar, diskussiyalar, seminarlar, kollokviumlar va b.).

Mustaqil ta'limni tashkil etishning mazmuni axborot-ta'lim resurslaridan, ta'lim muassasasida mavjud kutubxona, fonoteka va videoteka jamg'armasidan, repetitoriyalardan, o'quv laboratoriyalari, ovoz yozuvi studiyalari, teleradiokompaniya kanallari va konsert zallaridan unumli foydalanishdan, bajarilgan ishlarning tahlilini bayon etishdan iboratdir. Mazkur fanning xususiyatlaridan kelib chiqib kasbiy mahoratni rivojlantirish va takomillashtirishga qaratilgan vazifalarni maqsadli amalga oshirish ham nazarda tutiladi.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Jaz solfedjio (san'atshunoslik) ta'lim yo'nalishi bo'yicha ma'lum bir mashqlarni amalga oshirib bo'lingandan so'ng, oliy ta'lim muassasasining xususiyatlaridan kelib chiqib amaliy mashg'ulotlar olib borilishi nazarda tutiladi. Bu – o'rganilgan bilimlarni, amaliy ko'nikmalar orqali mustahkamlab borishga yordam beradi.

Xususan, amaliy mashg'ulotlarda:

- eshitish va ovoz bilan va fortepianoda mashqlarni bajarish;
- ovozi bilan va cholguda melodik xarakterli major-minorlarning, tovushlar bo'yicha kamaytirilgan akkordlar, septakkordlar va uning aylanma mashqlarini bajarish;
- musiqa diktanti yozish;
- ovozdan yoki cholgudan, varaqdan kursatilgan tempda va ohangdoshlikda to'g'ri dinamika bilan kuylash;
- o'qituvchi bergan vazifalarini fortepianoda chalib berilishi orqali yaxshi natija beradi.

16 V. Ta'lim natijalari/Kasbiy kompetensiyalari talaba bilishi kerak;

Mazkur fanni o'zlashtirish natijasida talaba Davlat ta'lim standartlarida belgilangan bilim, malaka va ko'nikmaga ega bo'lishi nazarda tutiladi, xususan:

- Natural garmoniyaning tovushqatorlari va melodik majorni va minorni talaba aniqlash;

- Eshitish, ovoz bilan va fortepiano pentatonik, diatonik akkordlar, major va minor xromatizatsiya yarim pog'onalarni takrorlab berish kerak;
- ovozi bilan va cholg'uda melodik harakat major-minorlarning, tovushlar bo'yicha kamaytirilgan akkordlar, septakkordlar va uning aylanmalari;
- blyuz ladlari, major, VII pasaygan pogona bilan III minor V pasaygan va VI baland pog'onalar;
- Musiqa diktanti yozish;

VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

- yakka mashg'ulotlar;
- interfaol keys-stadilar;
- tinglash mashqlari;
- tinglash va ijro etish;
- mashqlarni tinglash va notaga tushirish .

VII. Kreditlarni olish uchun talablar:

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishini topshirish.

Oraliq va yakuniy nazorat uchun talablar.

Talabalar bilimini nazorat qilish o'quv rejaga muvofiq belgilangan. Oraliq va Yakuniy nazorat 1, 2 semestrlarda o'tkaziladi.

Oraliq nazorati – reja asosida o'tilgan 5 ta mavzu doirasida test ko'rinishida yoki uchta savoldan iborat yozma ish shaklida o'tkaziladi.

Yakuniy nazorat – reja asosida o'tilgan barcha mavzular doirasida tuzilgan savollarga og'zaki tarzda javob berish (biletlar uchta savoldan iborat bo'ladi va qo'shimcha ikkita savol berilishi mumkin).

Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbalari

Asosiy adabiyotlar

1. И. Карагичева. "Эстрадно-джазовое сольфеджио" Москва 2011 год
2. О. Хромушин «Джазовое сольфеджио» «Композитор» С. Петербург., 2002 год
3. В. Копелевич. Музыкальные диктанты эстрада и джаз. М., 1990 год
4. Б. Шеломов. Импровизация на уроках сольфеджио. Ленинград., 1977 год

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Mirziyoyev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. T, 2017
2. Mirziyoyev SH.M. Erkin va farovon, Demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti lavozimiga kirishish tantanali marosimiga bag'ishlangan Oliy Majlis palatasining qo'shma majlisidagi nutq. T., 2017.
3. Mirziyoyev SH.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini takomillash-yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. O'zbekiston Resoublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining 24 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi ma'ruza. 2016- yil 7-dekabr. T., 2017.
4. Mirziyoyev SH.M. 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha harakatlar strategiyasi. (elektron versiyasi)

Internet saytlari

1. <http://www.youtube.com>
2. www.kultura.uz
3. <http://portasound.ru/music-search/musiqa-olami>

5-semestr
(Musiqiy asarlar tahlili)
I. Fanning mazmuni

Musiqiy asarlar tahlilining o'rni va ahamiyati juda muhim bo'lib, u musiqiy asarning tuzilishi, kelib chiqishi, gomofonik musiqa janrlari va shakllarining kristallashuvini va evolyutsion rivojini o'rganadi. Musiqa tahlili fanining maqsadi - bir tomondan musiqa shakllari nazariy jihatidan, ikkinchi tomondan – tarixiy jihatidan o'rganiladi.

Musiqiy asarlar tahlilini o'rganish bilan talabaning musiqiy merosimiz borasidagi tasavvur va qarashlari boyib, kengayib boradi. Musiqiy asarlar tahlilining shakllanishi, rivojlanish tarixi, asosiy tushuncha va xususiyatlari, shakllar va janrlar, umuman, fan bo'yicha qo'yiladigan talablarni o'rganishlari hamda egallangan bilimlardan ijodiy faoliyatda unumli foydalanish ko'nikmalarini o'zlashtirishlari zarur.

“Musiqiy asarlar tahlili” kursi turli mashg'ulotlardan iborat: ma'ruza, amaliy va seminar mashg'ulotlari, yakka tartibdagi amaliy mashg'ulotlar. Bu o'rinda kursning asosiy vazifasi turli tarixiy davrlarga oid yirik yo'nalish va maktablar uchun muhim ahamiyatga ega bo'lgan individual uslub, milliy o'ziga xoslik singari asarlarning shakl yasovchi va ta'sir etuvchi xususiyatlarini ochib berishdir.

Fanni o'zlashtirishdan kelib chiqadigan vazifalar - talabalar turli yo'nalishlarda bilimlarga ega bo'lganliklarini namoyish etishlaridan iboratdir. Shakl asosini xosil qiluvchi mavzuiylik, rivojlanish tamoyillari; turli tarixiy davrlar va uslublarga xos bo'lgan oddiy va murakkab shakllar hamda cholg'u va vokal turkumlarni o'rganiladi.

II. Asosiy qism
Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi
Kirish

Fanning mazmuni. Fanning maqsad va vazifalari. O'rganiladigan mavzular doirasi. Fan o'rganilishida tayaniladigan asosiy manbalar haqida. U bilan bog'liq musiqiy janr namunalari, asosiy ilmiy tadqiqotlar, nota adabiyotlari haqida, ulardan unumli foydalanish yuzasidan uslubiy tavsiyalar.

So'nggi yillarda adabiyotlaridan nashr ettirilgan to'plamlari bilan yaqindan tanishish.

Mazkur fan musiqiy asarning tuzilishi, kelib chiqishi, gomofonik musiqa janrlari va shakllarining kristallashuvini va evolyutsion rivojini Barokko musiqasidan tortib, to zamonaviy kompozitorlari, shu jumladan O'zbekiston kompozitorlari ijodiyotini o'rganadi. Mazkur fan musiqa san'atining rivojining asosiy tamoyillari va xususiyatlari; turli davrlardagi (Barokko, klassitsizm, romantizm va XX-XXI asr musiqasi) ifodaviy vositalari, usul, gomofon va polifonik shakllari va uslublarini o'rganib borilishi katta ahamiyatga egadir.

Musiqiy asarlar tahlili faniga kirish. Asosiy tushunchalari.

1-mavzu: Musiqiy asarlar tahlili musiqa bilimsi sohasi va o'quv fani sifatida.

Fanning ta'rif, maqsadi va vazifalari. Tahlilni professional darajada qo'llash shartlari.

Tahlil fanining ilmiy asosi. (Musiqa tahlili asosida yotgan nazariy kontseptsiyalar.

O'rganishning asosiy ob'yekti – asar, uning material-idealli tabiati. Musiqashunosning analitik apparati).

2-mavzu: Musiqiy asar tizimli-tashkiliy ob'yekt sifatida. Musiqiy kompozitsiyaning vaqt-o'lchovli darajalari.

Tizim tushunchasi. Tizimning asosiy xususiyatlari. Ilmiy tadqiqotlar tahlilini tizimli uslub (metod) asosida o'rganish. Musiqiy asar tizim sifatida. Musiqiy kompozitsiyaning vaqtiy darajalari, ularni idroklash qonuniyatlari bilan bog'liqligi.

3-mavzu: Musiqiy mazmunga yondashuv uslubi (metodika podxoda), tahlil usullari. Musiqiy mazmun tahlilida tizimli yondashuv.

Tahlining uslubi, uning asosiy turlari. Musiqiy mazmun tahlilidagi tizimli yondashuv uslubi ishlanmasining dolzarbligi. Musiqiy asar tahlilida yaxlit va tizimli tahlil uslubi ta'riflari taqqoslanishi. Bunday yondashuvni ijod psixologiyasi bilan bog'liqligi. Hayotiy borliqni badiiy aks ettirish turlari.

4-mavzu: Musiqiy mazmunning tahlil uslubi (metodika podxoda) ta'riflari.

Umuman musiqa mazmuni. Davr mazmuni. Badiiy oqim g'oyalari mazmuni.

Mualliflik uslubi mazmuni. Tanlangan janr mazmuni. Asarning badiiy g'oyasi, uni amalga oshirish tamoyili (obrazli tuzilma, syujet yohud uning yo'qligi, asos ifodaviyligining ustunligi va h.k.). Ijrochilik yohud musiqashunoslik talqinlarining mazmuni. Asarning tinglovchilar idrokidagi talqini

5-mavzu: Musiqiy janr. Ta'rif, tasnifot mezonlari.

Janrni aniqlash. Hayotiy borliqning musiqiy aksida janrli asosning roli. Janr nazariyasi. Tasnifot tamoyillari xususida ma'lumot. Janrlarning ierarxik tizimi (turlari, ko'rinishlari, birliklari). Janrli uslub va janrli mazmun. Janrlarning tarixiy tadrijiyoti. Kompozitorlik ijodiyotida janrli jarayonlar.

6-mavzu: Musiqiy janr va kompozitorlik ijodiyotida janrli jarayonlar.

Musiqiy asarda janrning semantik funksiyalari. Janr tahlilining rejasini. "Ikkilanchi janr" atamasi va uning kompozitorlik ijodiyotiga munosabati. Asarda janrli asos va maqsadlari. Janrli asos mavzuyligida (bir necha variantlarda) namoyon bo'lishi. Janr orqali umumlashtirish va u janrli iqtiboslashdan farqi. Janr buzilishi. Asarning janr jihatidan belgilanishi va undagi kompozitorning mas'uliyati. "Janrli rivoj"ning "janrli aloqalar"dan farqi. "Janrli variatsiyalanish", "janrli variatsiyalar turkumi" kabi atamalar haqida.

7-mavzu: Musiqiy uslub, uslub tushunchasining mazmuni. Uslubiy o'zaro ta'sirliklarning tarixiy turlari.

Musiqiy uslubni aniqlash. Uslub tushunchasini tashkil etuvchi baholovchi. Uslub ierarxik tizim sifatida. Uslublashtirish toifalari. Uslubiy tahlil metodlari.

8-mavzu: Kompozitorlik ijodiyotida janrli va uslubiy qonuniyatlarni o'zaro ta'sirligi.

Ijodning janrli asoslariga kompozitor yondashuvining tarixiy tadrijiyoti va umuman badiiy tafakkur tadrijiyotining aksi sifatida ettirilishi. "Davrlarning janr turlari" tushunchasi (B. Asafyev).

Kompozitor ijodining uslubiy spetsifikasi va uning birlamchi janrlar talqiniga ta'sir etish yo'llari (har ikki uslub qirralari nimada namoyon bo'lishini ko'rsatish). "Janr teranligi" (Nazaykinskiy).

9-mavzu: Musiqiy ifodaviy vositalar tizimi. Musiqiy til belgilar tizimi sifatida.

Musiqiy belgilar tasnifoti.

Musiqaning tili. Verbal va boshqa san'atlar tili bilan qiyoslash. Musiqiy vositalarning ifodaviy imkoniyatlari va ularning aloqalari hamda kontekstga bog'liqligi. Musiqiy til belgilari tasnifotining tamoyillari: a) ularning moddiy-konstruktiv xususiyatlari bo'yicha; b) hayotiy realliklarni aks ettirish xarakteri bo'yicha; v) matndagi vazifasi bo'yicha. Til va nutq: ularning o'zaro munosabati.

10-mavzu: Kuy. Kuy izmi.

Kuy – muhim ifodaviy vositadir. Kuy izmi va uning lad-ohang ifodaviyligi. Kuy ifodaviy va shakl yasovchi vosita sifatida. Kuy rivojlanishida tarixiy jarayonlar.

11-mavzu: Metroritm, metrika turlari, turoqlar nazariyasi.

Metroritm (vazn-usul) musiqiy vaqt tashkilotining asosi sifatida. Musiqiy vaqt xususidagi fanning asosiy bo'limlari. Metr (vazn) ritmik harakat, turoqlar nazariyasining asosi sifatida. Metrika (vazn) toifalar. Ritmik chizma xususidagi ta'limot. Musiqada vaqtni o'rganishning hamkor bo'luvchi rakurslari (ko'p rejali metr, kompozitsion metr).

12-mavzu: Ritm va metrning ifodaviy va shakllantiruvchi ta'sir kuchi.

Metroritm (vazn-usul) musiqiy vaqt tashkilotining asosi sifatida. Musiqiy vaqt xususidagi fanning asosiy bo'limlari. Metr (vazn) ritmik harakat, turoqlar nazariyasining asosi sifatida. Metrika (vazn) toifalar. Ritmik chizma xususidagi ta'limot. Musiqada vaqtni o'rganishning hamkor bo'luvchi rakurslari (ko'p rejali metr, kompozitsion metr).

13-mavzu: Musiqiy faktura: tuzilmalarning asosiy toifalari, masofali koordinatalar, faktura ovozlarning funktsiyalari, semantik va shakllantiruvchi funktsiyalar.

Faktura va unga yaqin tushunchalarning ta'rifi. Fakturaviy tuzilmalarning tarixiy tipologiyasi. Fakturaning asosiy parametrlari. Faktura ovozlarning funktsiyasi. Funktsiyalarning mujassamlanishi. Fakturaviy rivoj, funktsiyalar o'zgaruvchanligi. Bir butunlik fakturasi va shakli.

14-mavzu: Musiqiy ifoda vositalarining o'zaro ta'siri tamoyillari.

Tahlil jarayoni uchun asosiy talablar. Uning yakuniy maqsadi. Musiqa belgilarining majmuaviy tabiati. Musiqaning ko'p hamda kontsentratsiyalangan ta'sir tamoyili, uning namoyon bo'lishini turli xil shakllari. Funktsiyalarni birga joylashtirish tamoyili. Kommunikativ va semantik funktsiyalar (takror) o'rtasidagi farq. Idrok inertsiyasi va uning buzilishi. Badiiy ixtiro tushunchasi.

15-mavzu: Musiqa ifoda vositalari tizimining harakati.

Musiqa belgilarining semantik va kommunikativ funktsiyalarini ajratib ko'rsatish. Tahliliy o'rganishning asosiy maqsadlari.

16-mavzu: Musiqiy mavzuiylik, uning funktsiyalari va turlari.

Mavzu ta'rifining muqoyasasi. Mavzuning zamonaviy ta'rifi. Mavzuiylikning musiqiy asardagi asosiy funktsiyasi. Mavzuning fakturaviy qiyofasi; Ohang mazmuni bo'yicha mavzu toifalari.

17-mavzu: Mavzuiylikning zamonaviy turlari.

Mavzu darajalar ierarxiyasi sifatida. Zamonaviy musiqada mavzu, uning tashkilotida ifodaviy vositalarning yangicha o'zaro munosabati. Makromavzu va

dramaturgik mavzu tushunchalarini qiyoslash.

18-mavzu: Musiqiy rivojning asosiy tamoyillari; tafovut turlari.

Motiv va iboralarga ichki mavzuiy bo'linish. Ekspozitsion struktura ichidagi masshtabli rivoj. "Bosh" motivning motivli rivoji. Ichki mavzuiy kontrast. Rivojning mavzu toifalari va ularning janrli negizlariga bog'liqligi. Mushtaraklik va kontrastning shakllantiruvchi tamoyillari va ularning mavzuiy rivoj asosiy tamoyillaridagi o'zaro munosabati. Kontrast tamoyilining roli, mavzuning bilvosita rivojidagi vositasi sifatida. Repriza (takror), uning mavzuiylikni qayta tafakkur etishdagi roli.

Klassik shakllantirish

19-mavzu: Klassik shakllantirish va klassik shakllar tipologiyasi.

Kompozitsiyaning funktsional asoslari. Uslubning umumiy tavsifi. Vena klassiklarining shakllantirish tamoyillari. Kompozitsion chizmalarning tipologik muntazamligi va ularning musiqashunoslik tomonidan turlicha yoritilish yo'llari. Shakl tor va keng ma'noda. "Shakl-jarayon" va "shakl-kristall", "shakl-tamoyil" va shakl-borliq sifatida tushunchalarini mazmuni xususida.

20-mavzu: Kompozitsiyaning funktsional asoslari.

Klassik kompozitsiya (umumiy va maxsus) bo'limlarining funktsiyasi. Shakl bo'limlaridagi funktsiyalarni aniqlashtiruvchi omillar.

21-mavzu: Kompozitsion funktsiyalarning o'zgaruvchanligi. Kompozitsiya va dramaturgiya.

1-m: mantiqiy funktsiyalarining ko'p darajali tizimi. Kompozitsiya va dramaturgiya alohida va o'zaro bog'liqligida. Kompozitsion funktsiyalar mujassamligi tushunchasi va uning toifalari:

- a) doimiy joylashuvi;
- b) siljuvchan joylashuv.

Dramaturgik funktsiyalar. Kompozitsion va dramaturgik funktsiyalarning mos kelishi va farqlanishi. Kompozitsiya va dramaturgiya strukturasi parallel (qiyosiy) tahlilining metodi.

22-mavzu: Shakl-jarayonda kompozitsion va dramaturgik rivojining kompozitsion va funktsional mantiqi.

Shaklning kompozitsion va dramaturgik mantiqi jarayon sifatida (tushunchalar mazmuni). Anormativ kompozitsion tuzilishlarni (chizmalarni) hosil bo'lishda mualliflik g'oyasi. Bunday chizmalarni musiqashunoslik va ijrochilikda shakl tuzilishlarni turli talqinlari. Shakllarni zamonaviy tasnifoti, uning tavsifi (xarakteristikavi). Adabiyotda aksini topgan zamonaviy tasnifot turlari.

23-mavzu: Klassik davriya, uning turlari.

Davriyaning ta'riflari. Klassik normativ davriya va uning turli jihatlaridagi tafsillari. Davriya qismlari. Davriyada 1-m.t.jarayoni, Metrik sakkiztaktlik, kvadratlik va olti kvadratlik tushunchalari.

Davriyaning garmonik rivojlanishining mantiqi. Klassik davriyaning turlari. Jarayon davriya turiga ta'siri.

24-mavzu: Davriya rivojlanishining tarixiy tafsiloti.

1. Anormativ davriya va uning turlari.

2. Davriya rivojlanishining tarixiy tafsiloti:

- Klassik oldi davriyasi (rivojlov turidagi davriya): I.S.Bax, D.Skarlatti;
- Klassik davriya;
- Romantiklar davriyasi;
- Debyussi ijodidagi davriyasining tuzilishi;
- XX asrda davriyaning taqdiri.

25-mavzu: Davriya-qism va davriya romantik miniatyuraning mustaqil shakli sifatida.

Butunlikda davriya-qismning xarakteri va murakkablik darajasi. Butunlikni davriya-qismga ta'siri: davriyaning janrlari, davriyani o'rganilishida uslubiy jihat. Davriya-butunlik: butunlik strukturasiga talablar. Davriya-butunlikning musiqiy asar mustaqil shakl sifatida tuzilish murakkabligi. Ikkinchi rejadagi shakl. Davriyada boshqa shakllarning xususiyatlari.

26-mavzu: O'quv-uslubiy adabiyotida davriyaning talqini.

O'quv-uslubiy adabiyotda (Tyulin, Mazel, Skrebkov, Tits, Sposobin) davriya tuzilishining talqin etilishi. Davriya va musiqiy asarda uning ahamiyati. Davriyaning ichki va mavzuviy tuzilishi.

Davriya turlarining tasnifoti. Anormativ davriyalar. Musiqa rivojlanish jarayonida tuzilmadagi kompozitsion funksiyalarning o'zgarishi qanday o'tadi. Analitik "tezkor yozma" vazifa (har bir talabning mustaqil tahlili). Material o'zlashtirishning test nazorati. Talabalarning tayyorlagan kichik ma'ruzalar bilan chiqishi va ular chiqishlarini baholanishi.

27-mavzu: Oddiy shakllar. Oddiy 2 va 3 qismliklarning turlari.

Oddiy shaklning ta'rifi. Kelib chiqishi, mazmunli imkoniyatlari (potentsiyalari). Oddiy uch qismli shaklning o'rta va repriza qismlarning funksiyalarining asosiy turlari. Oddiy uch qismli shaklda boshqa shakllarning xususiyatlarini kelishi. Oddiy ikki qismli shaklda qismlarning funksional nisbatlari. Qo'llash sohasi. Adagio shakli. Ta'rifi, tuzilishi va qo'llash sohasi.

28-mavzu: Murakkab 2 va 3 qismli shakllar.

Murakkab shakllarning ta'rifi. Murakkab uch qismlikning kelib chiqishi, mazmunli imkoniyatlari. Qo'llash sohasi, shakllarning funksional nisbatlarining farqligi. O'rta qismlarning turlari.

29-mavzu: Murakkab 2 va 3 qismli shakllar: janrlari va uslubiy turlari.

Reprizalarning turlari shaklning oldingi rivojlovi bilan bog'liqligi. Murakkab uch qismlik va boshqa shakllar bilan uning munosabati va aloqalari. Murakkab ikki qismli shaklning tuzilmaviy turlari.

Qismlarga oid funksional nisbatlarning turlari. Qo'llash sohasi.

30-mavzu: Murakkab 3 qismli shaklda dinamik jarayonlar.

Dinamik shaklni ta'rifi. Obrazli transformatsiya va repriza mazmunini sifatli o'zgartirilishi.

Muttasil rivojlov. Dinamizatsiya vositalari.

31-mavzu: Reprizali shaklning alohida turlari: oraliq, juft, o'ta murakkab, progressiyalangan, kontsentrik.

oddiy va murakkab reprizali uchqismli shakllar qonuniyatlarini o'zaro birikishi va ular konstruktiv asosida boshqa turdagi shakllarni ta'siri. Oraliq va progressiyalangan shakllarning tuzilishidagi o'ziga xos xususiyatlari. Juftlangan, (uchlangan) va o'tamurakkab 3-q. Shakllar. Konsentrik shakl, uning ta'rifi. Normativ chizmalarda konsentrik tamoyilning ildizlari. Simmetrik shakllarning mazmuniy imkoniyatlari. Kontsentrik shakllarning tuzilish turlari. Statik simmetriyani bartaraf qilish yo'llari.

32-mavzu: Turli talqinga ega reprizali shakllar.

Oddiy va murakkab reprizali uchqismli shakllar qonuniyatlarini o'zaro birikishi va ular konstruktiv asosida boshqa turdagi shakllarni ta'siri. Oraliq va progressiyalangan shakllarning tuzilishidagi o'ziga xos xususiyatlari. Juftlangan, (uchlangan) va o'tamurakkab 3-q. shakllar. Konsentrik shakl, uning ta'rifi

33-mavzu: Rondo, uning turlari va tarixiy evolyutsiyasi.

Musiqa nazariyasida rondoning shakllanish bosqichlari. Shaklning zamonaviy ta'rifi va uning tarkibidagi ikki hil shakllantirish uslublarining tamoyillari. Kelib chiqishi, mazmunli imkoniyatlari. Shakl tuzilishning ochiqqligi va uni yakunlash usullari. Rondoning tarixiy rivojlanish yo'liga tavsif. Birinchi bosqich frantsuz klavesinistlar rondosi.

34-mavzu: Rondoning tarixiy evolyutsiyasi (davomi).

Rondoning ikkinchi tarixiy bosqichi – Vena klassik maktabi kompozitorlari rondosi. Rondoning uchinchi davri – erkin rondo. Shuman ijodida rondo. XX asr musiqasida rondo.

35-mavzu: Rondosimon shakllar.

Kompozitsion uslub sifatida rondosimonlikni aniqlash. Rondosimon tuzilishning turg'un ko'rinishlari. Rondosimonlikning erkin qo'llanilishi.

36-mavzu: Shakl va uslublarda rondalik tamoyillarini ifodalaniishi.

Kompozitsion uslub sifatida rondosimonlikni aniqlash. Rondosimon tuzilishning turg'un ko'rinishlari. Rondosimonlikning erkin qo'llanilishi.

37-mavzu: Variatsiyalar: atamalar, turlari, tarixiy tafsilot, variatsiyalar mavzusi, rivojlantirish tamoyillari. Variatsiya turlari.

Tushunchalar va atamalarni ta'rifi. Kompozitorlik ijodiyotida variatsiyalarni tarixiy tafsifi. Variatsiyalarning asosiy turlari. Qat'iy variatsiyalar klassik va klassik oldi davrlarda. Erkin variatsiyalar. XX asrda ostinatoli variatsiyalarni taqdiri Variatsiyalarning qo'llanilishi.

6-semestr

38-mavzu: Variatsion turkumning yaxlitlik muammosi. Juft variatsiyalar.

Variatsion shaklning tuzilishidagi yaxlitlik muammosi. Juftvariatsiyalar.

39-mavzu: Variatsion shakl va turkumning tarixiy va nazariy muammolari.

Betxoven variatsion turkumini erta klassiklardan farqi.

40-mavzu: Sonata shakli. O'zlashtirishning nazariy muammolari.

Sonata janr va shakl sifatida. Sonata shakli – klassik cholg'u tafakkurining yuksal cho'qqisi. Sonata shaklining uch asosiy bo'limi: ekspozitsiya; rivojlov; repriza.

41-mavzu: Sonata shaklning janrli turlari.

Sonata, simfoniya, kvartet, kvintet, kontsertlarning birinchi qismlari, sonata shaklidagi uverturalar.

Turli davr kompozitorlari asarlari taxlili.

42-mavzu: Sonata shaklning o'rganishining tarixiy jihati.

D.Skarlattiva F.E.Baxning sonatalari.

XVIII asrning birinchi yarmidagi sonata shaklni tasdiqlanish va rivojlantirish yo'llari. Klassik oldi sonatalarning qadimgi (2 qismli) va klassikoldi (3 qismli) sonatalarga bo'linishi. Ikkala shakllarni chizmasi. Ekspozitsiya, uni 4 partiyaga shartli bo'linishi. Ekspozitsiyaning mavzuiy mazmuni.

Repriza: 2 qismda rivojlov-repriza va 3 qismda repriza. Klassik sonatada qadimgi sonatining izlari.

43-mavzu: Y.Gaydn, V.A.Motsart va L.Betxovenning ijodiyotlarida sonata shaklning tarixiy tadrijiyoti.

Y.Gaydn, V.A.Motsart va L.Betxovenning ijodiy uslublarining qisqacha umumiy xarakteristikasi.

Y.Gaydnning sonata shaklning xususiyatlari. V.Motsart ijodining sonata shakli. Betxovenning sonata shakllari (ijodining ilk va o'rtadavrlari).

44-mavzu: Betxovenning kechki ijodida sonata shakli.

Betxovenning kechki davr fenomeni, yangi omillar. Sonata shaklning dramaturgik mantiqi: bosh vayondosh partiyalarni mazmunli munosabatlari. Klassik va klassik oldi shakllantirish xususiyatlarni sintezlashuvi. Chegaralarni noaniqligi va rivojlovni umumiy oquvchanligi. Rivojlantirish va kompozitsion jarayonda polifoniya ahamiyatining kuchayishi, polifonik shakllarni kiritilishi.

45-mavzu: Simfonizm tafakkur turi sifatida. Qo'shiqsimon simfonizm va uni sonata hakliga ta'siri.

Simfonizm – klassiklarning “absolyut” musiqasining eng yuksak yutug'i. Simfonizm va simfoniya – tushunchalarning har xilligi. Simfonizm va sonata shakli. Simfonizmning tarixiy turlari. Qo'shiqsimon simfonizmni ta'rifi.

46-mavzu: Romantiklar sonata shaklning liriko-dramatik turi.

Musiqada lirik va dramatik turlarni romantik dunyoqarash ta'sirida uyg'unlashuvi. Shaxsiy his tuyg'u va emotsional holatlarni musiqqa orqali ifodalanishi (o'zlikni ifodalash san'ati).

47-mavzu: Chaykovskiy, Maler va Shostakovich ijodlarining sonata shaklida simfonizmning liriko-dramatik turini ko'rinishi.

Obrazli tuzilishning yangiligi va shakllantirishning yangi omillari: uzoq g'oya va siymolarni taqqoslanishi; yahlitlikning mantiqiy tashkillashuvini yashirishga yo'naltirilgan omil; turli hajmdagi to'liqsimon rivojlanish. XIX asrning 2-yarimi va XX asrda turli mualliflar musiqasida umumiy omillarni individual ko'rinishi.

48-mavzu: Simfonizmning epik turi va Borodin, Prokofyevlarning sonatali tamoyillariga uning ta'siri.

Epos va uni adabiyotda o'zga xos xususiyatlari.

49-mavzu: Sonata shaklning tarixiy va nazariy muammolari.

Musiqiy shakl takomillanishida simfonizm turini syujet mantig'iga bo'lgan ta'siri.

50-mavzu: Turkumlashakllar. Turkumning ikkta asosiy turlarining tafsifi.

Qadimgi va yangi suite.

Turkumli shakllar tarifi. Turkumli shakllarning asosiy xususiyati – bu qismlarning (ayniqsa, sur'at jihatdan) kontrastlanishi. Qadimgi suite. Umumiy bir tonallik – ularni

birlashtiruvchi vositasi. Yangicha suite.

51-mavzu: Kompozitorlik ijodiyotida sonatali-simfonik turkumning dramaturgik invarianti.

Sonata turkumi. Sonata-simfonik turkumi.

52-mavzu: Romantik shakllantirishning xarakterli xususiyatlari.

Romantizm davrining umumiy xarakteristikasi, klassitsizm bilan uning o'xshashligi va farqi. Romantizmning estetik-g'oyaviy negizi. Asarlarning musiqiy dramaturgiyasiga yondashuv. Dasturlik. Klassik asosidagi shakllantirishning erkin talqini. Yangi janrlarni barpo etilishi. Ijrochilik madaniyatining rivojlanishida romantik estetikani ahamiyati.

53-mavzu: Yirik bir qismlilik (har xil turdagi aralash shakllar).

Erkin va aralash shakllarni paydo bo'lishi va tarqalishining sabablari. Aralash va individual shakllarni ta'rif. Aralash shakllarni tasnifoti. Aralash shaklning V.Bobrovskiyning funktsiyalar o'zgaruvchanligi nazariyasi bo'yicha murakkab funktsional tashkiloti. Listning birqismlilik.

54-mavzu: Erkinshakllar (davomi). Kontrast tarkibli shakllar.

Erkinshakllarturlari. Fantaziyavarapsodiyajanrlari.

55-mavzu: Barokko uslubida shakllantirishning umumiy tafsifi. Shakllar tasnifoti. Barokko musiqasining tarixiy ahamiyati. Barokko uslubidagi kichik shakllar.

"Barokko" tushunchasi, uning manosi, keng va tor talqinlari. Renesans uslubi bilan bog'liqligi va farqi. Badiiy ongda keskin burilishining ijtimoiy sababi. Dunyoviy musiqiy madaniyatni rivojlanishi. "Absolyutmusika" ningcholg'ujanrlari. Barokko shakllarning tipologiyasi va musiqiy rivojning omillari.

56-mavzu: Dispositio va decoratio ritorik amoyilarni Barokko davrining musiqiy til va tuzilish mantiqiga ta'siri.

Musiqaning mustaqil tilini kashf etilishi. Barokko davridagi musiqaning belgi turlari. Ramzlarni ustunligi. Ritorika – ishonitirish ilmi va san'ati. Uning bo'limlari. Dispositio – notiqlik san'atidagi bo'limlarining funktsional ahamiyati. Musiqiy asarlar rivojlanishida uning tuzilishiga tayanish. Decoratio – naqshlar usullari, ularni musiqadagi mazmun va xarakteri bilan bog'liqligi. Ritorik belgilarni boshqa san'at turlaridan shartli bog'liqliligi. Bax asarining misolida tahlil qilib ritorik mantiqni o'xshashligini ochib berish.

57-mavzu: Qadimgi kontsert shakli – barokko cholg'u musiqasining eng yuksak yutug'i.

Cholg'u madaniyatning gullashi – cholg'ulanimukkamallashuvi. Kontsert janrini barpo bo'lishi.

Kontsert janri – barokko davrining eng yuqori rivojlangan noimitatsion shakli.

58-mavzu: I.S.Bax, G.Gendel va A.Vivaldining kontsert shakllarining qiyosti tavsifi.

Kompozitorning individual uslubining tafsifi. Kontsert janrining kompozitor ijodida o'rni. Kontsert uslubining usullari. Asosiy mavzuni xarakteristikasi. Mavzu takrorlarining taqdiri, undagi o'zgarishlarining xarakteri. Intermediyalarni ohang material. Xulosalar: mualliflar usullari qanday aks ettiriladi. Har bir tahlil qilingan asarni kontsert shaklining qanday turiga mansub.

59-mavzu: So'z vamusiqa. She'riy matnning musiqiy talqinining turlari.

Ohang (intonatsion) va ritmning o'zaro xarakati. Vokal musiqaning shakllari.

Oddiy shakllar.

Vokal musiqasining tahlil qilish tamoyillari. Bir she'riy matnga yozilgan romanslarni qiyosiy tahlili. Bir hil matnga yozilgan har xil turdagi vokal asarlarning obraz-mazmunli ma'nosining turli talqini va u bilan bog'liq ifodaviy vositalar va shaklning aks ettirilishidagi farqi.

Musiqa va nutq. Musiqada nutq ohangini aks ettirilishini har xil turlari. Musiqiy va nutq ohanglarni umumiy asoslari va ularning sifatli farqi. Musiqiy va she'riy metr. Musiqiy va she'riy sintaksis va kompozitsiya. Vaqtli tashkillantirilgan she'riy matnning musiqiy metr va sintaksis bilan aloqalari: so'zli matnni musiqada turlicha aks ettirilishi. Vokalmusiqada oddiy shakllarning qo'llanishi. Turli davr kompozitorlari vokal asarlarining taxlili.

60-mavzu: She'riy matn vokalizatsiyasining asosiy tamoyillari. Sheriyat mazmunining talqinida va uning matnidagi emotsional xolatini ifodalashda musiqaning ahamiyati.

She'riy matn vokalizatsiyasining asosiy turlari va tamoyillari: a) qo'shiqsimon-ariozoli; b) rechitativli; c) melodeklamatsiya; d) Sprechgesang. Sheriyat mazmunining turli talqini va u bilan bog'liq ifodaviy vositalar orqali matnidagi emotsional holatni va shaklning aks ettirilishi.

61-mavzu:Vokal turkumlar. Opera, oratoriya, kantata.

Oratoriya - ovozlari va orkestr (organ) uchun yozilgan musiqali-dramatik asar.

Kantata — ancha noaniq shakl hisoblanib, bir vaqtlar cholg'u musiqaga qarama-qarshi bo'lgan har qanday vokal musiqani kantata deb ataganlar. Kantata - bu bir yoki birnecha solistlar, xor va orkestr (organ) ga mo'ljallangan musiqiy asar.

Musiqali drama — eng tom manoda olganda musiqiy shakl jihaitdan eskiturdagi operalarga qarama-qarshi turadi. Musiqali dramaning asosiy belgisi shundan iboratki, undagi bayonlar tarqoq, uzluksiz tarzda keladi.

Opera. Opera teksti libretto. Alohida nomerlardan tashkil topgan operalar. U yoki budarajada uzluksiz rivojlanish natijasida yaxlit musiqa asari yaratilgan opera.

62-mavzu: XX asr musiqasining asosiy shakllantiruvchi muammolari. XX asr musiqasining janr va uslublari.

XX asr san'atri vojida tubdan o'zgarishlar. Uning ob'yektiv sabablari, tarixiy voqeliklar; ilm, fan va texnikani kuchli rivojlanishi. "Gumanizm" qulashi. Badiiy ongni inqirozi. San'at idroklashining inqirozi. Musiqiy til rivojining eksperimentalar xarakterining sabablari. Uslubiy plyuralizm tushunchasi.

63-mavzu:Zamonaviy kompozitsiyaning yangi turlari.

Musiqiy ifoda vositalar tizimida yangicha urg'ular. Musiqiy sintaksisning yangi normalari. XX asrning birinchi yarmidagi modifikatsiyalangan shakllar. XX asrning ikkinchi yarmidagi kompozitsiyaning individual mantiqi. Musiqiy shakllarning dramaturgik tashkiloti. Musiqiy dramaturgiyaning va undagi prototiplarni yangicha turlari.

Amaliy mashg'ulotlar va Seminar

o'quv rejada ko'rsatilgan turi bo'yicha o'tkaziladi.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Kirish. Musiqiy asarlar tahlili musiqa bilimligi sohasi va o'quv fani sifatida.
2. Musiqiy asar tizimli-tashkiliy ob'yekt sifatida. Musiqiy kompozitsiyaning vaqt-o'lchovli darajalari.
3. Musiqiy mazmunga yondashuv uslubi(yondashuv metodika), tahlil usullari. Musiqiy mazmun tahlilida tizimli yondashuv.
4. Musiqiy mazmunning tahlil uslubi(yondashuv tamoyillari).
5. Musiqiy janr. Ta'rif, tasnifot mezonlari.
6. Musiqiy janr va kompozitorlik ijodiyotida janrli jarayonlar.
7. Musiqiy uslub, uslub tushunchasining mazmuni. Uslubiy o'zaro ta'sirliklarning tarixiy turlari.
8. Kompozitorlik ijodiyotida janrli va uslubiy qonuniyatlarni o'zaro ta'sirligi.
9. Musiqa ifodaviy vositalar tizimi. Musiqiy til belgilar tizimi sifatida. Musiqiy belgilar tasnifoti.
10. Kuy. Kuy izmi.
11. Metroritm, metrika turlari, turoqlar nazariyasi.
12. Ritm va metrning ifodaviy va shakllantiruvchi ta'sir kuchi.
13. Musiqiy faktura: tuzilmalarning asosiy toifalari, masofali koordinatalar, faktura ovozlarning funksiyalari, semantik va shakllantiruvchi funksiyalar.
14. Musiqiy ifoda vositalarining o'zaro ta'siri tamoyillari.
15. Musiqa ifoda vositalari tizimining harakati.
16. Musiqiy mavzuiylik, uning funksiyalari va turlari.
17. Mavzuiylikning zamonaviy turlari.
18. Musiqiy rivojning asosiy tamoyillari; tafovut turlari.
19. Klassik shakllantirish va klassik shakllar tipologiyasi.
20. Kompozitsiyaning funktsional asoslari.
21. Kompozitsion funktsiyalarning o'zgaruvchanligi. Kompozitsiya VII dramaturgiya.
22. Shakl-jarayonda kompozitsion va dramaturgik rivojining kompozitsion VII funktsional mantiqi
23. Klassik davriya, uning turlari.
24. Davriya rivojlanishining tarixiy tafsiloti.
25. Davriya-qism va davriya romantik miniatyuraning mustaqil shakli sifatida.
26. O'quv-uslubiy adabiyotida davriyaning talqini.
27. Oddiy shakllar. Oddiy 2 va 3 qismliklarning turlari.
28. Murakkab 2 va 3 qismli shakllar.
29. Murakkab 2 va 3 qismli shakllar: janrli va uslubiy turlari.
30. Murakkab 3 qismli shaklda dinamik jarayonlar.
31. Reprizali shaklning alohida turlari: oraliq, juft, o'ta murakkab, progressiyalangan, kontsentrik.
32. Turli talqinga ega reprizali shakllar.
33. Rondo, uning turlari va tarixiy evolyutsiyasi.
34. Rondoning tarixiy evolyutsiyasi (davomi).

35. Rondosimon shakllar.
36. Shakl va uslublarda rondallik tamoyillarini ifodalanishi.
37. Variatsiyalar: atamalar, turlari, tarihiy tafsilot, variatsiyalar mavzusi, rivojlantirish tamoyillari. Variatsiya turlari.
38. Variatsion turkumning yaxlitlik muammosi. Juft variatsiyalar.
39. Variatsion shakl va turkumning tarihiy va nazariy muammolari.
40. Sonata shakli. O'zlashtirishning nazariy muammolari.
41. Sonata shaklining janrli turlari.
42. Sonata shaklining o'rganishining tarihiy jihatti. D.Skarlatti va F.E.Baxning sonatalari.
43. Y.Gaydn, V.A.Motsart va L.Betxovenning ijodiyotlarida sonata shaklining tarihiy tadrijiyoti.
44. Betxovenning kechki ijodida sonata shakli.
45. Simfonizm tafakkur turi sifatida. Qo'shiqsimon simfonizm va uni sonata shakliga ta'siri.
46. Romantiklar sonata shaklining liriko-dramatik turi.
47. Chaykovskiy, Maler va Shostakovich ijodlarining sonata shaklida simfonizmning liriko-dramatik turini ko'rinishi.
48. Simfonizmning epik turi va Borodin, Prokofyevlarning sonatali tamoyillariga uning ta'siri.
49. Sonata shaklining tarihiy va nazariy muammolari.
50. Turkumli shakllar. Turkumning ikkta asosiy turlarining tafsifi. Qadimgi va yangi syuita. Sonatali-simfonik turkumning invarianti.
51. Kompozitorlik ijodiyotida sonatali-simfonik turkumning dramaturgik invarianti.
52. Romantik shakllantirishning xarakterli xususiyatlari.
53. Yirik bir qismlilik (har hil turdagi aralash shakllar). Kontrast tarkibli shakllar.
54. Erkin shakllar.
55. Barokko uslubida shakllantirishning umumiy tafsifi. Shakllar tasnifoti. Barokko musiqasining tarihiy ahamiyati. Barokko uslubidagi kichik shakllar.
56. Dispositio va decoratio ritorik tamoyilarni Barokko davrining musiqiy til va tuzilish mantiqiga ta'siri.
57. Qadimgi kontsert shakli – barokko cholg'u musiqasining eng yuksak yutug'i.
58. I.S.Bax, G.Gendel va A.Vivaldining kontsert shakllarining qiyosiy tavsifi.
59. So'z va musiqa. She'riy matnning musiqiy talqinining turlari. Ohang (intonatsion) va ritmning o'zaro xarakati. Vokal musiqaning shakllari. Oddiy shakllar.
60. Vokal turkumlar. Opera, oratoriya, kantata.
61. Sheriyat mazmunining talqinida va uning matnidagi emotsional xolatini ifodalashda musiqaning ahamiyati.
62. XX asr musiqasining janr va uslublari. XX asr musiqasining asosiy shakllantiruvchi muammolari.
63. Zamonaviy kompozitsiyaning yangi turlari.

Barcha m'aruzava amaliymavzular bo'yicha yakka mashg'ulotlar o'tkazish ham

mo'ljallangan.

Seminar mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Musiqiy mazmunga yondashuv uslubiyoti (yondashuv metodika), tahlil usullari. Musiqiy mazmun tahlilida tizimli yondashuv. Musiqiy mazmunning tahlil uslubiyotining tamoyillari.
2. Kompozitorlik ijodiyotida janrli va uslubiy qonuniyatlarni o'zaro ta'sirligi. Uslubiy o'zaro ta'sirliklarning tarihiy turlari.
3. Musiqa ifoda vositalari tizimining harakati. Musiqiy til belgilar tizimi sifatida. Musiqiy belgilar tasnifoti. Kuy. Kuy izmi. Metroritm, metrika turlari, turoqlar nazariyasi. Ritm va metrning ifodaviy va shakllantiruvchi ta'sir kuchi. Musiqiy faktura.
4. Musiqiy mavzuiylik. Mavzuiylikning zamonaviy turlari. Musiqiy rivojning asosiy tamoyillari; tafovut turlari.
5. Klassik shakllantirish va klassik shakllar tipologiyasi. Shakl-jarayonda kompozitsion va dramaturgik rivojining kompozitsion va funktsional mantiqi. Kompozitsion funktsiyalarning o'zgaruvchanligi.
6. Davriya va uning turlari. O'quv-uslubiy adabiyotida davriyaning talqini.
7. Oddiy shakllar. Murakkab shakllar. Murakkab 3 qismli shaklda dinamik jarayonlar.
8. Reprizali shakllar. Turli talqinga ega reprizali shakllar.
9. Rondo va rondallik. Shakl va uslublarda rondallik tamoyillarini ifodalanishi.
10. Variatsion shakl va turkumning tarihiy va nazariy muammolari.
11. Sonata shakli. Sonata shaklning janrli turlari. Sonata shaklning tarihiy va nazariy muammolari.
12. Y.Gaydn, V.A.Motsart va L.Betxovenning ijodiyotlarida sonata shaklining tarihiy tadrijiyoti.
13. Chaykovskiy, Maler va Shostakovich ijodlarining sonata shaklida simfonizmning liriko-dramatik turini ko'rinishi.
14. Turkumli shakllar.
15. Kompozitorlik ijodiyotida sonatali-simfonik turkumning dramaturgik invarianti.
16. Romantik shakllantirishning xarakterli xususiyatlari. Erkin va aralash shakllar.
17. Barokko uslubidagi shakllar. Dispositio va decoratio ritorik tamoyillarni
18. Qadimgi kontsert shakli. I.S.Bax, G.Gendel va A.Vivaldining kontsert shakllarining qiyosiy tavsifi.
19. So'z va musiqa. Vokal shakllar va turkumlar. Sheriyat mazmunining talqinida va uning matnidagi emotsional xolatini ifodalashda musiqaning ahamiyati.
20. XX asr musiqasining asosiy shakllantiruvchi muammolari. XX asr musiqasining janr va uslublari.

Fan bo'yicha kurs ishi. Kurs ishi fan mavzulariga taalluqli masalalar yuzasidan talabalarga yakka tartibda tegishli topshiriq shaklida beriladi. Kurs ishining hajmi,

rasmiylashtirish shakli, baholash mezonlari ishchi fan dasturida va tegishli kafedra tomonidan belgilanadi. Kurs ishini bajarish talabalarda fanga oid bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirishga xizmat qiladi.

Kurs ishlarining taxminiy ro'yxati:

1. L.V.Betxoven sonatalari
2. Gaydn, Motsart ijodiyotida sonata shakli
3. Qadimgi sonata shakli
4. XIX asr romantizm davri shakli. Aralash va individual, kontrast-tarkibli shakllar.
5. Romantizm davrida sonata shakli (SHubert sonatalari misolida).
6. Romantiklar davrida sonata shakli.
7. Shopen ijodiyotida sonata shakli.
8. V.A.Motsart ijodiyotida sonata shakli
9. Klassik (mumtoz) sonata shakli. Gaydnijodida
10. Lyudvig van Betxoven ijodining ilk va o'rta davrlari (fortepiano sonatalari misolida)
11. D.Skarlatti ijodida sonata shakli
12. Romantik kompozitorlar ijodida sonata shakli. SHubertni B-dur sonatasi misolida
13. Betxovenning kechki davr sonatalari
14. Musiqa ifoda vositalari
15. Sonata shakliga oid atamalar lug'ati
16. Kompozitsiya va dramaturgiya
17. Musiqiy janr tushunchasi va uning turlari
18. Variatsion shakl va uning turlari
19. Musiqiy kompozitsiya va uning vaqt darajalari
20. Barokko davri musiqasi va atamolari
21. Ritm
22. Oddiy shakllar
23. S.Prokofevning "Lahzalari"da oddiy shakllar
24. P.Chaykovskiyning "Pikovaya dama" operasida vokal shakllar (yakka nomerlar misolida)
25. F.Shopen nokturnlarida boshlang'ich davriyalar
26. Klod Debussy ijodiyotida turkumli shakllar ("Detskiy ugodok" syuitasi misolida)
27. Sonata shakli va uning O'zbekiston kompozitorlari ijodida qo'llanilishi
28. Murakkab uch qismli shakl
29. Vokal musiqa va vokal shakllar
30. Sharq monodik musiqaning tuzilish shakllari
31. O'zbek xalq musiqasining rivojlanish tamoyillari haqida
32. O'zbekiston kompozitorlari ijodida kontsert janri
33. Syuita
34. Simfonizm

III. Mustaqil ta'limni tashkil etishning shakl va mazmuni

Mustaqil ta'limni tashkil etishda mazkur fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish mumkin:

- darslik, o'quv qo'llanma, maxsus yoki ilmiy adabiyotlar (monografiyalar, maqolalar) bo'yicha fanlar boblari va mavzularini o'rganish;
- tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini o'zlashtirish;
- avtomatlashtirilgan o'rgatuvchi nazorat qiluvchi tizimlar bilan ishlash;
- yangimusiqliq texnik vositalar va texnologiyalarni o'rganish;
- talabaning ilmiy tekshirish (ijodiy) ishlarini (TITI) bajarish bilan bog'liq bo'lgan fanlar bo'limlari yoki mavzularini chuqur o'rganish;
- faol o'qitish uslubidan foydalaniladigan o'quv mashg'ulotlari (ishbilar o'yinlar, diskussiyalar, seminarlar, kollokviumlar va b.).

Mustaqil ta'limni tashkil etishning mazmuni axborot-ta'lim resurslaridan, ta'lim muassasasida mavjud kutubxona, fonoteka va videoteka jamg'armasidan, repetitoriyalardan, o'quvlaboratoriyalari, ovozyozuvi studiyalari, teleradiokompaniyakanallarivakonsertzallaridanunumlifoydalanishdan, bajarilgan ishlarning tahlilini bayon etishdan iboratdir. Mazkur fanning xususiyatlaridan kelibchiqib kasbiy mahoratni rivojlantirish va takomillashtirishga qaratilgan vazifalarni imaqsadli amalgaoshirish ham nazarda tutiladi.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Kirish. Musiqliq asarlar tahlili musiqliq bilimligi sohasi va o'quv fani sifatida.
2. Musiqliq asar tizimli-tashkiliy ob'yekt sifatida. Musiqliq kompozitsiyaning vaqt-o'lchovli darajalari.
3. Musiqliq mazmunga yondashuv uslubi(yondashuv metodika), tahlil usullari. Musiqliq mazmun tahlilida tizimli yondashuv.
4. Musiqliq mazmunning tahlil uslubi(yondashuv tamoyillari).
5. Musiqliq janr. Ta'rif, tasnifot mezonlari.
6. Musiqliq janr va kompozitorlik ijodiyotida janrli jarayonlar.
7. Musiqliq uslub, uslub tushunchasining mazmuni. Uslubiy o'zaro ta'sirliklarning tarixiy turlari.
8. Kompozitorlik ijodiyotida janrli va uslubiy qonuniyatlarni o'zaro ta'sirligi.
9. Musiqliq ifodaviy vositalar tizimi. Musiqliq til belgilar tizimi sifatida. Musiqliq belgilar tasnifoti.
10. Kuy. Kuy izmi.
11. Metroritm, metrika turlari, turoqlar nazariyasi.
12. Ritm va metrning ifodaviy va shakllantiruvchi ta'sir kuchi.
13. Musiqliq faktura: tuzilmalarning asosiy toifalari, masofali koordinatalar, faktura ovozlarning funksiyalari, semantik va shakllantiruvchi funksiyalar.
14. Musiqliq ifoda vositalarining o'zaro ta'siri tamoyillari.
15. Musiqliq ifoda vositalari tizimining harakati.

16. Musiqiy mavzuiylik, uning funksiyalari va turlari.
17. Mavzuiylikning zamonaviy turlari.
18. Musiqiy rivojning asosiy tamoyillari; tafovut turlari.
19. Klassik shakllantirish va klassik shakllar tipologiyasi.
20. Kompozitsiyaning funksional asoslari.
21. Kompozitsion funksiyalarning o'zgaruvchanligi. Kompozitsiya va dramaturgiya.
22. Shakl-jarayonda kompozitsion va dramaturgik rivojining kompozitsion va funksional mantiqi.
23. Klassik davriya, uning turlari.
24. Davriya rivojlanishining tarixiy tafsiloti.
25. Davriya-qism va davriya romantik miniatyuraning mustaqil shakli sifatida.
26. O'quv-uslubiy adabiyotida davriyaning talqini.
27. Oddiy shakllar. Oddiy 2 va 3 qismliklarning turlari.
28. Murakkab 2 va 3 qismli shakllar.
29. Murakkab 2 va 3 qismli shakllar: janrli va uslubiy turlari.
30. Murakkab 3 qismli shaklda dinamik jarayonlar.
31. Reprizali shaklning alohida turlari: oraliq, juft, o'ta murakkab, progressiyalangan, kontsentrik.
32. Turli talqinga ega reprizali shakllar.
33. Rondo, uning turlari va tarixiy evolyutsiyasi.
34. Rondoning tarixiy evolyutsiyasi (davomi).
35. Rondosimon shakllar.
36. Shakl va uslublarda rondallik tamoyillarini ifodalanishi.
37. Variatsiyalar: atamalar, turlari, tarixiy tafsilot, variatsiyalar mavzusi, rivojlantirish tamoyillari. Variatsiya turlari.
38. Variatsion turkumning yaxlitlik muammosi. Juft variatsiyalar.
39. Variatsion shakl va turkumning tarixiy va nazariy muammolari.
40. Sonata shakli. O'zlashtirishning nazariy muammolari.
41. Sonata shaklning janrli turlari.
42. Sonata shaklning o'rganishining tarixiy jihat. D.Skarlatti va F.E.Baxning sonatalari.
43. Y.Gaydn, V.A.Motsart va L.Betxovenning ijodiyotlarida sonata shaklining tarixiy tadrijiyoti.
44. Betxovenning kechki ijodida sonata shakli.
45. Simfonizm tafakkur turi sifatida. Qo'shiqsimon simfonizm va uni sonata shakliga ta'siri.
46. Romantiklar sonata shaklining liriko-dramatik turi.
47. Chaykovskiy, Maler va Shostakovich ijodlarining sonata shaklida simfonizmning liriko-dramatik turini ko'rinishi.
48. Simfonizmning epik turi va Borodin, Prokofyevlarning sonatali tamoyillariga uning ta'siri.
49. Sonata shaklning tarixiy va nazariy muammolari.
50. Turkumli shakllar. Turkumning ikkita asosiy turlarining tafsifi. Qadimgi va yangi suita. Sonatali-simfonik turkumning invarianti.
51. Kompozitorlik ijodiyotida sonatali-simfonik turkumning dramaturgik invarianti.

52. Romantik shakllantirishning xarakterli xususiyatlari.
53. Yirik bir qismlilik (har xil turdagi aralash shakllar). Kontrast tarkibli shakllar.
54. Erkin shakllar.
55. Barokko uslubida shakllantirishning umumiy tafsifi. Shakllar tasnifi.
56. Barokko musiqasining tarixiy ahamiyati. Barokko uslubidagi kichik shakllar.
57. Dispositio va decoratio ritorik tamoyilarni Barokko davrining musiqiy til va tuzilish mantiqiga ta'siri.
58. Qadimgi kontsert shakli – barokko cholg'u musiqasining eng yuksak yutug'i.
59. I.S.Bax, G.Gendel va A.Vivaldining kontsert shakllarining qiyosiy tavsifi.
60. So'z va musiqa. She'riy matnning musiqiy talqinining turlari. Ohang (intonatsion) va ritmning o'zaro xarakati. Vokal musiqaning shakllari. Oddiy shakllar.
61. Vokal turkumlar. Opera, oratoriya, kantata.
62. Sheriyat mazmunining talqinida va uning matnidagi emotsional xolatini ifodalashda musiqaning ahamiyati.
63. XX asr musiqasining janr va uslublari. XX asr musiqasining asosiy shakllantiruvchi muammolari.
64. Zamonaviy kompozitsiyaning yangi turlari.

Oraliq va yakuniy nazorat uchun talablar.

Talabalar bilimini nazorat qilish o'quv rejaga muvofiq belgilangan. Oraliq va Yakuniy nazorat 1, 2 semestrlarda o'tkaziladi.

Oraliq nazorati – reja asosida o'tilgan 5 ta mavzu doirasida test ko'rinishida yoki uchta savoldan iborat yozma ish shaklida o'tkaziladi.

Yakuniy nazorat – reja asosida o'tilgan barcha mavzular doirasida tuzilgan savollarga og'zaki tarzda javob berish (biletlar uchta savoldan iborat bo'ladi va qo'shimcha ikkita savol berilishi mumkin).

**7-semestr
(Polifoniya)**

I. Fanning mazmuni

"Polifoniya" ixtisoslik fani hisoblanadi. Mazkur fan qadimgi polifoniya musiqasidan tortib, zamonaviy kompozitorlari, shu jumladan O'zbekiston kompozitorlari ijodiyotini o'rganadi. Mazkur fanda musiqa san'atining rivojining asosiy tamoyillari va xususiyatlari; turli davridagi (O'rta asr, Qayta uyg'onish, Renessans, Barokko, klassitsizm, romantizm va XX-XXI asr musiqasi) ifodaviy vositalari, usul, polifonik shakllari va uslublarni o'rganib boriladi. Ushbu fanda o'zlashtirilgan bilimlar talabalarning kelgusi faoliyatida muhim rol o'ynaydi.

Polifoniya fanida xalq, mumtoz (klassik) hamda hozirgi zamon musiqasi aniq namunalarning tahlil qilishi ko'zda tutilgan. Polifoniya kursida O'zbekiston bastakorlari qalamiga mansub polifonik asarlar ham munosib o'rinni egallaydi. Mazkur material, bir tomondan nazariy, ikkinchi tomondan esa tarixiy jihatdan ko'rib chiqiladi. Polifoniya kursi turli mashg'ulotlarni o'z ichiga oladi: ma'ruza, amaliy va seminar mashg'ulotlari, yakka tartibdagi mashg'ulotlar (musiqashunos va bastakorlar uchun).

Mazkur kursning asosiy maqsadi turli tarixiy davrlarga oid yirik yo'nalish va maktablar uchun muhim ahamiyatga ega bo'lgan, individual uslub, milliy o'ziga xoslik singari polifoniyaning shakl yasovchi va ta'sir xususiyatlarini ochib berishdan iboratdir.

Polifoniya fani oldida turgan vazifa quyidagilar:

- Talabalarga polifoniya fanining mohiyatini ochib berish va mustaqil bilimlar bilan qurollantirish;
- qat'iy va erkin uslublarning usul va shakllarini o'rgatish;
- turli uslubdagi polifonik shakllarning xususiyatlarini ochib berish;
- polifonik tuzilmalar va tugallangan shakllarni bastalashni o'rgatish.

II. Asosiy qism

Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi

Kirish

Fanning mazmuni. Fanning maqsad va vazifalari. O'rganiladigan mavzular doirasi. Fan o'rganilishida tayaniladigan asosiy manbalar haqida. U bilan bog'liq musiqiy janr namunalari, asosiy ilmiy tadqiqotlar, nota adabiyotlari haqida, ulardan unumli foydalanish yuzasidan uslubiy tavsiyalar.

So'nggi yillarda adabiyotlaridan nashr etirilgan to'plamlari bilan yaqindan tanishish.

Qadimiy polifonist kompozitorlarning asarlarini, shuningdek zamonaviy kompozitorlarning polifoniya janrida yaratgan asarlarini o'quv jarayonida o'rganib borish, ularning asarlarini ijro etish lozim bo'ladi. Mazkur partituralardagi yutuqlardan namunalar olib tahlil qilish fanning ijodiy jarayonlar bilan bog'liqligini belgilaydi.

Musiqiy faktura. Qat'iy yozuv polifoniyasi

1-mavzu: Polifoniya faniga kirish.

Polifoniya fanining maqsad va vazifalari. Polifoniya fani musiqiy-nazariy va

musiqiy-tarixiy fanlar bilan o'zaro bog'liqligi.

2-mavzu: Musiqiy faktura.

Umumiy tavsifi. Bir va ko'p ovozli tuzilmalar. Polifonik, gomofon va geterofon musiqiy **fakturalar**. Ularning umumiyligi va o'ziga xos xususiyatlari. Polifonik faktura uning xarakterli belgilari va o'ziga xos xususiyatlari.

3-mavzu: Qat'iy yozuv polifoniyasi. Qat'iy yozuv polifoniyasining kuyi (melodikasi).

Umumiy tavsifi. Kuyning lad intonatsion, metro-ritmik, struktura kompozitsion xususiyatlari.

4-mavzu: Oddiy kontrapunkt.

Qat'iy yozuvdagi oddiy kontrapunktning tushunchasi. Oddiy kontrapunktning tavsifi. Ikki ovozli kontrapunktta ovozlarning o'zaro munosabatlari.

5-mavzu: Turli mavzuli ikki ovozlikda murakkab kontrapunkt.

Umumiy vaziyatlar. Murakkab kontrapunkt tasnifi. Murakkab kontrapunktning turlari. Ovozlarning to'g'ri va qarama-qarshi harakatlari. Qo'sh kontrapunktning tushunchasi.

6-mavzu: Vertikal-harakatchan kontrapunkt. Oktavaning qo'sh kontrapunkti.

Oktavaning kontrapunkt ta'rifi va intervallarning qo'llash qoidalar.

7-mavzu: Gorizontal-harakatchan va ikki yoqlama (gorizontal-vertikal) harakatchan kontrapunkt.

Uning ta'rifi va belgilanishi. Hosila qo'shilishlarda ovozlarning ijobiy va salbiy harakatlari.

8-mavzu: Aylanmali kontrapunkt.

Ularning ta'rifi va tasnifi. Aylanmali kontrapunkt qoidalar va yozish uslubiyoti. Noto'la aylanmali kontrapunkt.

9-mavzu: Ikki ovozlikda imitatsiya.

Ta'rifi. Proposta va risposta tushunchalari. Imitatsiyalarning turlari – oddiy va kanonik, ularning farqlanuvchi belgilari. Imitatsiyalarning ko'rinishlari to'g'ri harakatdagi, aylanmali, orttirilgan, rakoxodli, ritmik imitatsiyalar. Imitatsiya yozish uslubiyoti.

10-mavzu. Imitatsion ikki ovozlikdagi murakkab kontrapunkt.

Cheksiz kanon. Kanonik sekvensiya.

Qat'iy yozuv polifoniyasining ko'p ovozligi

11-mavzu: Oddiy uch ovozli kontrapunkt.

Uch ovozlikda vertikal me'yorlari. Ovozlarni munosabatlari (1:1:1; 2:1). Musiqiy namunalarining yozish metodikasi.

12-mavzu: Uch ovozlikda murakkab kontrapunkt. Vertikal-harakatchan kontrapunkt. Gorizontal harakatchan kontrapunkt.

Uning ta'rifi, tavsifi. Musiqiy misollarni yozish metodikasi.

Oktavaning uchlangan kontrapunkti. Ovozlarining munosabatlari. Vertikal me'yorlari. Ushbu kontrapunktda beshta hosila qo'shilishlarining mavjudligi.

13-mavzu: Juftlanishi bilan kontrapunkt.

Umumiy ta'rifi, qoidalari. Musiqiy misollarni yaratish metodikasi.

14-mavzu: Imitatsion uch ovozlikdagi oddiy va murakkab kontrapunkt.

Umumiy tavsif. Kanonik imitatsiyalar. Ovozlarining kirish tartibi. Imitatsion uchovozlikda turli xil (turli mavzuli va imitatsion) turlarini qo'llash imkoniyatlari.

8-semestr

Erkin yozuv polifoniyasi

15-mavzu: Erkin yozuv polifoniyasining umumiy tavsifi.

Erkin uslub polifoniyasining o'ziga xos xususiyatlari. Birovovlik. Erkin yozuvdagi polifonik kuylarning turlari. Uning lad-ohang, metro-ritmik, struktura-kompozitsiya hususiyatlari.

16-mavzu: Oddiy kontrapunkt.

Ovozlarini kontrastlash vositalari. Vertikal me'yorlari. Ikkiovozlikning lad-garmonik xususiyatlari.

17-mavzu: Turli mavzuli ikkiovozlikda murakkab kontrapunkt.

Vertikal harakatchan kontrapunkt. Uning turlari - oktava, duodetsima va detsima qo'sh kontrapunktlari. Intervallarning qo'llanishida yangi qoidalari

18-mavzu: Aylanmali kontrapunkt.

Aylanmali kontrapunktning o'qi. Ushbu kontrapunktlarni yozish metodikasi. Aylanmaning o'qi. Ushbu kontrapunktlarning yozish metodikasi. Oktavaning qo'sh kontrapunktida ikki ovozli uch qismli shaklni yozish

19-mavzu: Imitatsiya turlari: oddiy, kanonik, tonal, strettali.

Stretta tasnifi: qat'iy va erkin, to'liq-noto'liq, oddiy-murakkab, simmetrik-nosimmetrik, va h.k. Strettali imitatsiyalarning yozish metodikasi.

Erkin yozuv polifoniyasining shakllari

20-mavzu: Fuga – erkin uslubning oliy polifonik shakl sifatida.

Fuganing umumiy tavsifi. Fugetta, fugato tushunchalari va ularning farqi. Fuga – tezis isbotlari shakl sifatida. Fuga mavzusi va unga xos bo'lgan xususiyatlari: aforistik, ichki ziddiyatliqlik, dinamikaviylik, nisbiy tugallanganliqlik. Mavzuning tasnifoti: janr, metro-ritm, intonatsion, tonal-garmonik, struktura va kompozitsiya parametrlar bo'yicha. Mavzu turlari. Mavzularni yozish

21-mavzu: Fuganing javobi va qarshi tuzilmasi.

Javoblarning turlari – real va tonal. Javobning kirish sharti. Qarshi tuzilmalarning turlari (saqlangan va saqlanmagan.) va ko'rinishlari (rivojlanuvchi

mustaqil, fon.

Qarshi tuzilmalarning yozish va tahlil qilish metodikasini ko'rsatib berish.

22-mavzu: Fuga intermediyasi.

Intermediya turlari. Intermediyalarning vazifalari, rivojlanish tamoyillari.

23-mavzu: Fuga ekspozitsiyasi.

Ekspozitsiya turlari: oddiy ekspozitsiya; ekspozitsiya + mavzuning qo'shimcha o'tishlar; ekspozitsiya + kontrekspozitsiya. Ularning farqi va xarakterli belgilari.

Ekspozitsiyaning chegaralari, tonal rejasi, ovozlarning kirish tartibi, faktura rivojining xususiyatlari.

25-mavzu: Fuganing shakllanishi.

Ravonligi, uzluksizligi, o'quvchanligi. Shakllanishning xarakterli belgilari: Fuga shaklining ko'p rejaligi, fuga shakllanishida variatsionligi, rondoligi, sonatalilik tamoyillarining mavjudligi.

26-mavzu: Murakkab fugalarning turlari.

Mavzularning birgalikdagi ekspozitsiyali fugalari. Ularning tuzilishi. Mavzuiylik.

27-mavzu: Kichik polifonik turkumlar. Turkum toifalari.

Uning tuzilishi. Turkumning qismlari: Preljudiya (tokkata, fantaziya) – fuga. Preljudiya vazifalari: muqaddima va mustaqil pyesa sifatida. Qismlarning o'zaro bog'lanishi. Turkumlarning turlari: Kontrastli, kontrast tarkibli, muttasil. Turkumlarning tahlili.

28-mavzu: Basso-ostinatoli polifonik variatsiyalar.

Tarixiy rivojlanish bosqichlari. Mavzuiylik. Mavzu, faktura, polifonik usullarni rivojlanish tamoyillari. Asarning shakllanishi.

29-mavzu: Zamonaviy kompozitorlik ijodiyotida polifonik shakllar
(Yevropa va O'zbekiston kompozitorlari asarlari misolida).

Amaliy mashg'ulotlar va Seminar

o'quv rejada ko'rsatilgan turi bo'yicha o'tkaziladi.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Musiqiy faktura. Musiqiy faktura mavzu bo'yicha musiqiy namunalarning tahlil qilish.
2. Polifonik faktura Cholg'u asarlarida polifonik fakturada yozilgan bo'limlarni faktura jihatidan tahlil qilish.
3. Qat'iy yozuv polifoniyasining kuyi Qat'iy yozuv polifoniyasining kuyi mavzu bo'yicha kuylarni yozish va berilgan namunalarni tahlil qilish.

4. Ikki ovozlikdagi oddiy va murakkab kontrapunkt. ikki ovozlikning kontrapunkt turlari bo'yicha namunalarini bastalash va berilgan musiqiy asarlarni tahlil qilish.
5. Ikki ovozlikdagi imitatsiyada oddiy va murakkab kontrapunkt. Imitatsiya turlarini bastalash va musiqiy asarlarni tahlil qilish.
6. Oddiy va murakkab kontrapunkt uch ovozli kontrapunkt bo'yicha musiqiy asarlarni tahlil qilish. Musiqiy misollarni bastalash va musiqiy asarlarni tahlil qilish.
7. Uch ovozli oddiy va kanonik imitatsiyalar. Berilgan asarlarda imitatsiya turlarini topish va aniqlash.
8. Erkin yozuv polifoniyasi. Erkin yozuv polifoniya mavzularining turlari.
9. Erkin yozuvning ikki ovozlikning oddiy va murakkab kontrapunkti. Ushbu kontrapunktlar bo'yicha musiqiy tuzilmani yozish, berilgan asarlarda ushbu kontrapunkt bo'yicha misollarni tahlil qilish.
10. Fuga. Fuga mavzusi Fugalarning umumiy tahlilining ko'rsatib berish va unga xos bo'lgan xususiyatlar. Turli toifali fuga mavzularning yozish. Fuga mavzularni tahlil qilish.
11. Fuganing javobi va fuganing qarshi tuzilmasi ularning ta'riflari va funksiyalari. Javob va qarshi tuzilmalarning yozish va tahlil qilish metodikasini ko'rsatib berish. Fuga intermediyasi. Intermediya turlari. Intermediyalarning vazifalari, rivojlanish tamoyillari. Intermediyalarni yozish metodikasini ko'rsatib berish va tahlil qilish.
12. Fuga ekspozitsiyasi. Ekspozitsiya turlari. Bax YTKdan fuga ekspozitsiyalarni tahlil qilish. Fuganing erkin qismi. Tonal reja, rivojlanish tamoyillari, tuzilishi. Bax YTKdan erkin qismlarini tahlil qilish.
13. Fuganing shakllanishi. Bax, Shostakovich, Mushel fugalarning shakl nuqtai nazaridan tahlil qilish. Murakkab fugalarning turlari. Alohida va birgalikdagi ekspozitsiyali fugalar. Baxning YaTKdan murakkab fugalarni tahlil qilish. Ularning tuzilishi, shakllanish bosqichlari. Bax, Gendel fugalarning tahlil qilish. Murakkab fugalar uchun bir nechta mavzularni yozish.
14. Murakkab fugalar. Bax, Glinka, Shostakovich fugalarni tahlil qilish.
15. O'zbekiston kompozitorlarining ijodida fuga. Qurbonov, Abdullaev, Mushel, Yanov-Yanovskiy fugalarni tahlil qilish va milliy xususiyatlarni tushuntirib berish.
16. Turkum toifalari. Bax, Gendel, Glazunov, Mushel, Qurbonov turkumlarini taxlil qilib uning toifasini aniqlash.
17. Yevropa kompozitorlari ijodida basso-ostinatoli polifonik variatsiyalar. Basso-ostinatoli polifonik variatsiyalar mavzu bo'yicha tavsiya etilgan musiqashunoslik adabiyotlarni o'qib xulosalarni yozish. O'zbekiston kompozitorlari ijodida basso-ostinatoli variatsiyalar. Quyidagi asarlarni tahlil

qilish: Bax-Passakalya c-moll. Bax-Chakona d-moll. Shostakovich. Kichik polifonik turkumdan gis-moll prelyudiyasi. Tojiev 1-simfoniya 1-qism tahlil qilish.

Seminar mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Polifonik faktura.
2. Erkin yozuv polifoniyasining o'ziga xos xususiyatlari.
3. Fuganing shakllanishi.
4. Basso-ostinatoli polifonik variatsiyalar.
5. Zamonaviy kompozitorlik ijodiyotida polifonik shakllar.
6. O'zbekiston kompozitorlari fugarining milliy xususiyatlari.

III. Mustaqil ta'limni tashkil etishning shakl va mazmuni

Mustaqil ta'limni tashkil etishda mazkur fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish mumkin:

- darslik, o'quv qo'llanma, maxsus yoki ilmiy adabiyotlar (monografiyalar, maqolalar) bo'yicha fanlar boblari va mavzularini o'rganish;
- tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini o'zlashtirish;
- avtomatlashtirilgan o'rgatuvchi nazorat qiluvchi tizimlar bilan ishlash;
- yangi musiqiy texnik vositalar va texnologiyalarni o'rganish;
- talabning ilmiy tekshirish (ijodiy) ishlarini (TITI) bajarish bilan bog'liq bo'lgan fanlar bo'limlari yoki mavzularini chuqur o'rganish;
- faol o'qitish uslubidan foydalaniladigan o'quv mashg'ulotlari (ishlalar o'yinlar, diskussiyalar, seminarlar, kollokviumlar va b.).

Mustaqil ta'limni tashkil etishning mazmuni axborot-ta'lim resurslaridan, ta'lim muassasasida mavjud kutubxona, fonoteka va videoteka jamg'armasidan, repetitoriyalardan, o'quv laboratoriyalari, ovoz yozuvi studiyalari, teleradiokompaniyalar kanallari va konsert zallaridan unumli foydalanishdan, bajarilgan ishlarning tahlilini bayon etishdan iboratdir. Mazkur fanning xususiyatlaridan kelib chiqib kasbiy mahoratni rivojlantirish va takomillashtirishga qaratilgan vazifalarni maqsadli amalga oshirish buni nazarda tutiladi.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. **Musiqiy faktura.** Musiqiy faktura mavzu bo'yicha musiqiy namunalarning tahlil qilish.
2. **Qat'iy yozuv polifoniyasining kuyi.** Qat'iy yozuv polifoniyasining kuyi mavzu bo'yicha kuylarni yozish va berilgan namunalarni tahlil qilish.
3. **Murakkab kontrapunkt tasnifi.** Turli mavzuli ikkiyovozlikda murakkab

- kontrapunkt mavzusi bo'yicha musiqiy asarlarda barcha turlarini topish va tahlil qilish.
4. **Imitatsiyali polifoniya.** Imitatsiya turlarni bastalash va musiqiy asarlarni tahlil qilish.
 5. **Oddiy va murakkab uch ovozli kontrapunkt.** Musiqiy misollarni bastalash va musiqiy asarlarni tahlil qilish.
 6. **Imitatsion uch ovozlik oddiy va murakkab kontrapunkt.** Imitatsion uch ovozlikdagi murakkab kontrapunkt mavzusi bo'yicha musiqiy misollarni bastalash va berilgan asarlarni tahlil qilish.
 7. **Erkin yozuv polifoniyasining kuy va ko'p ovozlik.** Turli xil polifoniya kuylarini yozish va musiqiy asarlarda ularni topish va tahlil qilish.
 8. **Oddiy va murakkab fugalarning shakllanishi (yozma va tahliliy vazifalar).** Berilgan fugalarni tahlil qilish.
 9. **O'zbekiston kompozitorlarining ijodida polifonik turkumlar.** Qurbonov, Abdullaev, Mushel, Yanov-Yanovski fugalarni tahlil qilish.
 10. **O'zbekiston kompozitorlari ijodida Basso-ostinatoli variatsiyalar.** Quyidagi asarlarni tahlil qilish: Tojiev 1-simfoniya 1 qism tahlil qilish. Hoshimov torli kvartet uchun partita va boshqalar.

V. Ta'lim natijalari /Kasbiy kompetensiyalari

Talaba bilishi kerak:

- polifonik tafakkurning tabiati va xususiyatlari;
- polifonik faktura turlari – turli mavzuli, imitatsiyali, ovozosti polifoniyasi;
- o'zbek monodiyasi va uning polifonik xususiyatlari. O'zbek xalq cholg'u musiqasida ikki ovozli me'yorlari;
- “qat'iy” va “erkin” polifonik uslublar *haqida tasavvurga ega bo'lishi*;
- kompozitorlik asarlarida polifonik texnikasi asoslarini;
- oddiy va murakkab kontrapunkt va ularning turlarini;
- imitatsion polifoniyasi va uni shakllarini;
- fuganing umumiy tasnifini; oddiy, murakkab, oraliq va modulyatsion fugalarni;
- polifonik turkumlarni;
- O'zbekiston kompozitorlari ijodiyotida polifoniyani;
- turli uslubdagi polifonik musiqa asarlarni tuzilish xususiyatlarini *bilishi va ulardan foydalana olishi*;
- turli zamon va uslublar (barokko, klassitsizm, romantizm, hozirgi zamon)ga mansub asarlarning polifonik texnikani qo'llash;
- oddiy, murakkab kontrapunkt turlarida musiqiy misollarni hamda polifonik shakllarni bastalash;
- polifonik shakllarning asosiy toifalarini aniqlash *ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.*

23	<p>VI. Taъlim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Turli ilmiy metodlarni o'zlashtirish va ulardan amaliyotda foydalanish; • Zamonaviy axborot va pedagogik texnologiyalarni bilish va ularni amaliyotda qo'llash; • Ma'ruza, kurs ishlari, bitiruv malakaviy ishlarga xamda individual loyihalarga taqdimotlarni qilish;
24	<p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, bilish, tahlil natijalarini aniq aks ettirish, o'rganilayotgan jarayonlar va kurslarni mustaqil mushohada yuritish, oraliq va yakuniy nazoratlar fanning xususiyatidan kelib chiqqan holda og'zaki, test va amaliy topshiriqlar orqali o'tkazilishi mumkin.</p> <p>Oraliq va yakuniy nazorat uchun talablar.</p> <p>Talabalar bilimni nazorat qilish o'quv rejaga muvofiq belgilangan. Oraliq va Yakuniy nazorat 1, 2 semestrlarda o'tkaziladi.</p> <p>Oraliq nazorati – reja asosida o'tilgan 5 ta mavzu doirasida test ko'rinishida yoki uchta savoldan iborat yozma ish shaklida o'tkaziladi.</p> <p>Yakuniy nazorat – reja asosida o'tilgan barcha mavzular doirasida tuzilgan savollarga og'zaki tarzda javob berish (biletlar uchta savoldan iborat bo'ladi va qo'shimcha ikkita savol berilishi mumkin).</p>
25	<p>Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Глинский В. Полифония. Хрестоматия по полифоническому анализу. Т., 2004. 2. Muxtarova F. Polifoniya. T., 2017. 3. Мюллер Т. «Полифонический анализ» Хрестоматия. М., 1964. 4. Скребков С. Учебник полифонии. М., 1982. <p>Qo'shimcha adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. I.Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. T., 2017. 2. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, Demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti lavozimiga kirishish tantanali marosimiga bag'ishlangan Oliy Majlis palatasining qo'shma majlisidagi nutq. T., 2017. 3. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini takomilash-yurt

- taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining 24 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi ma'ruza. 2016- yil 7-dekabr. T., 2017.
4. 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha harakatlar strategiyasi. (elektron versiyasi).
 5. Бесселер Г. Бах как новатор //Избранные статьи музыковедов ГДР. Л., 1960.
 6. Вопросы полифонии. Т., 1987.
 7. Григорьев С. Мюллер Т. Учебник полифонии. М., 1969.
 8. Евдокимова Ю. История полифонии. Вып. 1. М., 1983.
 9. Задерацкий В. Полифоническое мышление И. Стравинского. М., 1980.
 10. Милка А. Полифония. Часть I, II. Санкт-Петербург, 2016.
 11. Мухтарова Ф.Ш. Полифония в творчестве композиторов Узбекистана, Таджикистана и Туркменистана. Т., 1993.
 12. Полифония. // Сборник статей под ред. К.Южак. М., 1975.
 13. Симакова Н. Азбука полифонии. М., 2013.
 14. Симакова Н. Контрапункт строгого стиля и фуга. Ч.1. М., 2002. Ч.2. М., 2007.
 15. Южак К.И. Некоторые особенности строения фуг И.Баха. Л., 1965.
 16. Harald Krebs. Species Counterpoint // Counterpoint: Term and Technique, 10th - 18th Century., Kanada, 2004.
 17. Heinrich Schenker. Counterpoint. USA, 2001.
 18. Knud Jeppesen. The Style of Palestrina and the Dissonance, USA, 2005.

Axborot manbalari

1. <http://b2c.uz/catalog/youth/uz/musika>
2. www.musika.uz
3. <http://portasound.ru/music-search/musika-olami>
4. <http://www.youtube.com>
5. <http://www.ziyonet.uz>
6. <http://nlib.org.ua/parts/books.htm>
7. <http://www.classic-music.ru>
8. <http://mus-info.ru>

60210900 - Bastakorlik san'ati
60211500 - Cholg'u ijrochiligi: estrada cholg'ulari
60211400 - Vokal san'ati: estrada xonandaligi
60210100 - Texnogen san'at (musiqiy ovoz rejissyorligi)
60211300 - Dirijorlik: estrada orkestri dirijorligi

Fan/modul kodi MN1630		O'quv yili 2024-2025	Semestr 1-6	ECTS-Kreditlar 30	
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 4	
1	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)	
	MUSIQA NAZARIYASI (Solfedjio; Garmoniya; Jaz garmoniyasi; Jaz solfedjiosi; Musiqi asarlari tahlili; Polifoniya)	360	540	900	
2	1-semestr (Solfedjio) I. Fanning mazmuni Solfedjio darslariga o'quv jarayonining samarasi talabning fanlardan (musiqaning elementlar nazariyasi, garmoniya, polifoniya, musiqiy asarlar tahlili) qay darajada tayyorgarlik ko'rganiga bog'liq, ya'ni mazkur fan barcha musiqiy-nazariy fanlar bilan uslubiy jihatlar bilan uzviy bog'liq va ulardan olingan bilimlarni ma'lum darajada to'ldirishga xizmat qiladi. O'quv rejada belgilangan semestrlarda o'qitiladi. Dasturni amalga oshirish o'quv rejasidagi umumkasbiy va ixtisoslik fanlaridan yetarli bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishni talab etadi. Fanning o'qitishdan maqsad – barcha yo'nalishdagi ijrochi, dirijor, bastakor, musiqashunos hamda ovoz rejissorlarning musiqiy qobiliyatlar hamda musiqani anglash malakasini rivojlantirishdan iborat. Fanning vazifasi - talabalar turli davr va milliy uslublarga taalluqli musiqa namunalarini to'laqonli idrok etish, xotirani har tomonlama rivojlantirish, notaga qarab kuylash va tinglash jarayonida ohang aniqligini nazorat qilish kabi ko'nikmalarni takomillashtirishdan iborat. II. Asosiy qism (yakka mashg'ulotlar mashg'ulot turiga qarab o'tkaziladi) II.I.Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi Kirish Fanning mazmuni. Fanning maqsad va vazifalari. O'rganiladigan mavzular doirasi. U bilan bog'liq musiqiy janr namunalari, asosiy ilmiy tadqiqotlar, nota adabiyotlari haqida, ulardan unumli foydalanish yuzasidan uslubiy tavsiyalar. So'nggi yillarda namunalaridan nashr ettirilgan to'plamlari bilan yaqindan tanishish. O'quv nota adabiyotlarining xususiyatlari. 1-mavzu: Major va minor gammasini intonatsiyalash. K ⁶ ₄ garmonik aylanmasi. 2-mavzu: Takt ichidagi sinkopa. Ladning V pog'onasi.				

- 3-mavzu:** Takt orasidagi sinkopa. Ladning II pog'onasi.
- 4-mavzu:** Akkordlarning uzviy ketma-ketligi. Tabiiy va garmonik minorning VII pog'onasi.
- 5-mavzu:** Minorning VI ko'tarilgan pog'onasi.
- 6-mavzu:** Minor va majorning orttirilgan va kamaytirilgan intervallari.
- 7-mavzu:** Tovushdan hamda major va minor ladlarida D7 va uning aylanmalari.
- 8-mavzu:** Nomdosh tonalliklarning o'zaro munosabati.
- 9-mavzu:** Nomdosh tonalliklarning o'zaro munosabati.
- 10-mavzu:** Alteratsiya. Majoning asosiy bosqichlariga yetakchi bo'lgan tovushlar alteratsiyasi (IV #).
- 11-mavzu:** Alteratsiya. Majoning asosiy bosqichlariga yetakchi bo'lgan tovushlar alteratsiyasi (IV #).
- 12-mavzu:** Minorning asosiy bosqichlariga yetakchi bo'lgan tovushlar alteratsiyasi (IV b).
- 13-mavzu:** Minorning asosiy bosqichlariga yetakchi bo'lgan tovushlar alteratsiyasi (IV b).
- 14-mavzu:** Major va minorning asosiy bosqichlariga yetakchi bo'lgan tovushlar alteratsiyasi (II #).
- 15-mavzu:** Major va minorning asosiy bosqichlariga yetakchi bo'lgan tovushlar alteratsiyasi (II b).
- 16-mavzu:** Xromatizm. Turg'un tovushlarga yetakchi bo'lgan yordamchi va o'tkinchi tovushlar.
- 17-mavzu:** Xromatizm. Turg'un tovushlarga yetakchi bo'lgan yordamchiva o'tkinchi tovushlar.
- 18-mavzu:** Barcha bosqichlarga yetakchi bo'lgan o'tkinchi va yordamchi tovushlar.
- 19-mavzu:** Xromatik gamma. Og'ishma. Xromatik tizim
- 20-mavzu:** Xromatizm ishtirokida sekventsia.
- 21-mavzu:** Melodik xromatizmida metrik qiyinchliklar.
- 22-mavzu:** Birinchi darajali tonalliklarga modulyatsiya. Major VI-pog'ona tonalligiga modulyatsiya.
- 23-mavzu:** Majorni V- pog'onasiga modulyatsiya.
- 24-mavzu:** Majorni III- pog'onasiga modulyatsiya.
- 25-mavzu:** Majorni IV- pog'onasiga modulyatsiya.
- 26-mavzu:** Majorni II- pog'onasiga modulyatsiya.
- 27-mavzu:** Garmonik major IV- pog'onasiga modulyatsiya (minor subdominantasi).
- 28-mavzu:** Minorni III-pog'onasiga modulyatsiya. Minorni VI-pog'onasiga modulyatsiya.
- 29-mavzu:** Minorni VII-pog'onasiga modulyatsiya.
- 30-mavzu:** Garmonik minorni V-pog'onasiga modulyatsiya (major D).

III. Mustaqil ta'lim tashkil etishning shakl va mazmuni

Mustaqil ta'limni tashkil etishda mazkur fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish mumkin:

- darslik, o'quv qo'llanma, maxsus yoki ilmiy adabiyotlar (monografiyalar, maqolalar) bo'yicha fanlar boblari va mavzularini o'rganish;
- tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini o'zlashtirish;
- avtomatlashtirilgan o'rgatuvchi nazorat qiluvchi tizimlar bilan ishlash;
- yangi musiqiy texnik vositalar va texnologiyalarni o'rganish;
- talabaning ilmiy tekshirish (ijodiy) ishlarini (TITI) bajarish bilan bog'liq bo'lgan fanlar bo'limlari yoki mavzularini chuqur o'rganish;
- faol o'qitish uslubidan foydalaniladigan o'quv mashg'ulotlari (ishbilar o'yinlar, diskussiyalar, seminarlar, kollokviumlar va b.).

Mustaqil ta'limni tashkil etishning mazmuni axborot-ta'lim resurslaridan, ta'lim muassasasida mavjud kutubxona, fonoteka va videoteka jamg'armasidan, repetitoriylardan, o'quv laboratoriyalari, ovoz yozuvi studiyalari, teleradiokompaniya kanallari va konsert zallaridan unumli foydalanishdan, bajarilgan ishlarning tahlilini bayon etishdan iboratdir. Mazkur fanning xususiyatlaridan kelib chiqib kasbiy mahoratni rivojlantirish va takomillashtirishga qaratilgan vazifalarni maqsadli amalga oshirish ham nazarda tutiladi.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Major va minor gammasini intonatsiyalash. K^6_4 garmonik aylanmasi. Akkordni D ga yechilishi.
2. Takt ichidagi sinkopa. Ladning V pog'onasi va unga yetakchi bo'lgan tovushlar.
3. Takt orasidagi sinkopa. Ladning II pog'onasi. Uning asosiy pog'onalarga o'tishi.
4. Akkordlarning uzviy ketma-ketligi. Tabiiy va garmonik minorning VII pog'onasi. Uning asosiy pog'onalarga yechilishi.
5. Minorning VI va VII ko'tarilgan pog'onasi. Gammaning melodik ko'rinishi.
6. Minor va majorning orttirilgan va kamaytirilgan intervallari. Bu intervallarning tortilishi bo'yicha boshqa intervallarga yechilishi.
7. Tovushdan hamda major va minor ladlarida D7 va uning aylanmalari. Ularning T ga yechilishi.
8. Nondosh tonalliklarning o'zaro munosabati. Major va minor uchtovushliklarini mutanosibliigi.
9. Alteratsiya. Majorning asosiy bosqichlariga yetakchi bo'lgan tovushlar alteratsiyasi (IV #). Uning Tga yechilishi.
10. Minorning asosiy bosqichlariga yetakchi bo'lgan tovushlar alteratsiyasi (IV b).

	<p>Uning Tga yechilishi.</p> <p>11. Major va minorning asosiy bosqichlariga yetakchi bo'lgan tovushlar alteratsiyasi (II #). Uning Tga yechilishi.</p> <p>12. Major va minorning asosiy bosqichlariga yetakchi bo'lgan tovushlar alteratsiyasi (II b). Uning Tga yechilishi.</p> <p>13. Xromatizm. Turg'un tovushlarga yetakchi bo'lgan yordamchi va o'tkinchi tovushlar. Ladning asosiy pog'onalariga tortilishi.</p> <p>14. Barcha bosqichlarga yetakchi bo'lgan o'tkinchi va yordamchi tovushlar. Ularning asosiy pog'onalariga yechilishi turlari.</p> <p>15. Xromatik gamma. Og'ishma. Xromatik tizim. Pog'onalarning ko'tarilishi va pasayishi tizimi.</p> <p>16. Xromatizm ishtirokida sekvensiya. Akkordlarda melodik o'zgarishlar.</p> <p>17. Melodik xromatizmدا metrik qiyinchliklar. Sinkopalarning o'rni.</p> <p>18. Birinchi darajali tonalliklarga modulyatsiya. Major VI-pog'ona tonalligiga modulyatsiya. Parallel minor tonalligi.</p> <p>19. Majorni V- pog'onasiga modulyatsiya. D ning Tga aylanishi.</p> <p>20. Majorni III- pog'onasiga modulyatsiya. Mediantaning o'rni.</p> <p>21. Majorni IV- pog'onasiga modulyatsiya. S pog'onasiga o'tish tamoyillari.</p> <p>22. Majorni II- pog'onasiga modulyatsiya. Umumiy akkordlar.</p> <p>23. Garmonik major IV- pog'onasiga modulyatsiya (minor subdominantasi). Og'ishmaning ahamiyati.</p> <p>24. Minorni III-pog'onasiga modulyatsiya. Minorni VI-pog'onasiga modulyatsiya. Lad hususiyatlari.</p> <p>25. Minorni VII-pog'onasiga modulyatsiya. Tabiiy minorning o'rni.</p> <p>26. Garmonik minorni V-pog'onasiga modulyatsiya (major D) va uning lad xususiyatlari.</p>
3	<p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mavzuli; • blits-so'rov; • eshitib aniqlash; • joamoa va yakka tartibda ishlash.
	<p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, bilish, tahlil natijalarini aniq aks ettirish, o'rganilayotgan jarayonlar va kurslarni mustaqil mushohada yuritish, oraliq va yakuniy nazoratlar fanning xususiyatidan kelib chiqqan holda og'zaki va yozma topshiriqlar orqali o'tkazilishi mumkin.</p> <p>Oraliq va yakuniy nazorat uchun talablar .</p>

Talabalar bilimini nazorat qilish o'quv rejaga muvofiq belgilangan.
Oraliq va Yakuniy nazorat 1, 2 semestrlarda o'tkaziladi.

Oraliq nazorati – reja asosida o'tilgan 5 ta mavzu doirasida test ko'rinishida yoki uchta savoldan iborat yozma ish shaklida o'tkaziladi.

Yakuniy nazorat – reja asosida o'tilgan barcha mavzular doirasida tuzilgan savollarga og'zaki tarzda javob berish (biletlar uchta savoldan iborat bo'ladi va qo'shimcha ikkita savol berilishi mumkin).

Asosiy adabiyotlar

1. Ладухин Н. Одноголосное сольфеджио. – М., 1998.
2. Matyoqubova S. Solfedjio darslarida ritm mashqlar. – Т., 2009.
3. Островский А.Л., Соловьев С.Н., Шокин В.П. Сольфеджио. - М., 2013.
4. Способин И.В. Сольфеджио. Двухголосие. Трехголосие. М., 2009.
5. Ibrohimov O., Yunusov R. Solfejio. – Т., 2004.
6. Latif-Zade A. 1000 and one step to composition. Volume three. Solfeggio. Set of exercises for composers- teachers and graduate students composers. USA, 2012.
7. Latif-Zade A. 100 etno-rhythmical dictations. USA, 2012.
8. Stefan Kostka, Dorothy Payne. Tonal Harmony. Fifth edition. Revised 2012.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. Madaniyat va san'at sohasining jamiyat hayotidagi o'rni va ta'sirini yanada oshirish chora-tadbirlari to'g'risida. PF-26.05. 2020.
2. Mirziyoyev Sh.M. O'zbekiston Respublikasida milliy madaniyatni yanada rivojlantirish kontseptsiyasini tasdiqlash to'g'risida. PQ-4038 28 noyabr 2018.
3. 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha harakatlar strategiyasi.
4. Агажанов А. Курс сольфеджио. Вып. 1, 2, 3. – М., 1974, 1973, 1985.
5. Агажанов А., Блюм Д. Сольфеджио в ключах “До”. – М., 1969.
6. Агажанов А., Блюм Д. Примеры из полифонической литературы. – М., 1972.
7. Алексеев Б. Гармоническое сольфеджио. – М., 1975.
8. Алексеев Б., Блюм Д. Систематический курс музыкального диктанта. Ч.1, 1975.
9. Васильева Н. Двухголосное сольфеджио. – М., 1982.
10. Качалина Н. Сольфеджио. Вып.1,2,3. М., – 1981-1983.
11. Ладухин Н. Опыт практического изучения интервалов, гамм и ритмов. Изд.: Планета музыки. 2018.
12. Ладухин Н. 60 сольфеджио на два голоса. Лань. 2016.
13. Мацокина Е. Полифоническое сольфеджио на материале узбекских композиторов. – Т., 1986.
14. Незванов Б., Лашенкова А. Хрестоматия по слуховому анализу. – Л., 1964.
15. Потоловский Н. 500 сольфеджио. Пособие к развитию музыкального слуха и чувства ритма. Лань. 2016.
16. Соколов В. Многоголосное сольфеджио. – М., 1981.
17. Хамраев И. Музыкальные диктанты. (на материале произведений композиторов Узбекистана). – Т., 1979.

18. Xamraev I. Solfedjio. – T., 1963.
19. Штерн Д. Гармоническое сольфеджио. – Т., 1992.
20. Paul Hindemith. Elementary training for musician. Second edition. Revised 1965.
21. O'zbek xalq musiqasi // I.Akbarov tahriri ostida. – T. 1-4. T., 1958.

Axborot manbalari

1. <http://b2c.uz/catalog/youth/uz/musiq>
2. www.musika.uz
3. <http://portasound.ru/music-search/musiq-olami>
4. <http://www.youtube.com>
5. <http://www.ziyonet.uz>
6. <http://nlib.org.ua/parts/books.htm>
7. <http://www.classic-music.ru>
8. <http://mus-info.ru>
9. <http://notes.tarakanov.net/>

5

2-semestr (Garmoniya)

I. Fanning mazmuni

Fanni o'qitishdan maqsad - musiqiy bilim doirasini kengaytiradi. Musiqachi - ijrochilarning umummadaniy darajasini boyitadi. Professional ko'nikmalarning rivojiga yordam beradi. Tabiiy iste'dodning, badiiy didning rivojlanishiga turtki bo'ladi. Bundan tashqari, garmoniyani o'rganish ijrochida o'rganilayotgan asar matniga nisbatan bilvosita munosabatni tarbiyalaydi. Kompozitorning g'oyasiga chuqur kira olishga yordam beradi. Garmoniyani o'rganish musiqiy fikrning qaror topishi va rivojlanishi, musiqiy-g'oyaviy timsollikning shakllanishi jarayonida garmoniyaning o'rni va ahamiyatini anglashga qaratilgan.

Garmoniya kursida ma'ruzalar o'tiladi, garmonik tahlil, fortepianoda turli mashqlar bajariladi. Garmonik tahlilning yakuniy maqsadi garmoniyani muhim ifodaviy va shakllantiruvchi vositasi sifatida ochish hisoblanadi, u boshqa ifodaviy vositalar bilan birga musiqiy timsolni shakllantiradi.

Fanni vazifasi - garmoniya nazariy qoidalarini va tarixiy rivojini o'rganish, uning tub xususiyatlarini idrok etish, sohaga oid tayanch tushuncha va atamalarning ilmiy jihatdan to'g'ri talqin etish, musiqa asarlaridagi garmonik rivojini tahlil etish, fortepianoda turli garmonik mashqlarni bajarishdir.

Garmonik tahlilning yakuniy maqsadi garmoniyani muhim ifodaviy va shakllantiruvchi vositasi sifatida ochish hisoblanadi, u boshqa ifodaviy vositalar bilan birga musiqiy timsolni shakllantiradi.

Garmoniyani musiqiy tilning barcha tarkibiy qismlari bilan bog'lash. Musiqaning badiiy g'oyasi va mazmunidan kelib chiqqan holda garmonik vositalarni tanlash.

II. Asosiy qism (yakka mashg'ulotlar mashg'ulot turiga qarab o'tkaziladi)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi

Kirish

Fanning mazmuni. Fanning maqsad va vazifalari. O'rganiladigan mavzular doirasi. Fan o'rganilishida tayaniladigan asosiy manbalar haqida. U bilan bog'liq musiqiy janr namunalari, asosiy ilmiy tadqiqotlar, nota adabiyotlari haqida, ulardan unumli foydalanish yuzasidan uslubiy tavsiyalar.

So'nggi yillarda adabiyotlaridan nashr ettirilgan to'plamlari bilan yaqindan tanishish.

Ushbu fan yuzasidan talabalar musiqa nazariyotining asosiy tamoyili - garmonik tafakkurlash ko'nikmasiga ega bo'ladilar. Garmoniya fanida o'rgangan bilimlar: kuy, bas va boshqa ovozlarni garmoniyalash, garmonik ketma-ketlikni bastalash, turli janrlardagi musiqiy asarlarni garmonik tahlil eta olish, fortepiano da garmonik ketma-ketliklarni chalish, shuningdek turli davr va yo'nalishda ijod etgan kompozitorlarning garmonik uslublari bilan tanishadilar va o'rganadilar.

Garmoniya fani talabalar uchun kelajakdagi faoliyatiga tayyorlanib, kasbiy mohirligini oshirishda chuqur ta'sir ko'rsatadi.

1-mavzu: Garmoniya tushunchasi. Garmoniyaning lad asoslari.

Garmoniya tushunchasi. Tushunchaning turli talqinlari. Tushunchaning evolyutsiyasi. Garmoniyaga taalluqli zamonaviy tushunchalar

2-mavzu: Musiqiy tuzilmalar.

Tuzilma. Umumiy ta'rif. Tuzilmaning asosiy ta'riflari. Monodik tuzilma. Polifonik tuzilma va uning asosiy turlari. Gomofon - garmonik tuzilma. Ovozlarining xususiyatlari va ahamiyati.

3-mavzu: Ovoz yo'nalishi.

Ovoz yo'nalishi tushunchasi. Ovoz yo'nalishi turlari. Ravon va sakrama harakat. Ayrim intonatsion harakatlar. Duchlanish. Parallel oktavalar, unisonlar, kvintalar, Yashirin parallelizm.

4-mavzu: Akkord.

Akkord ta'riflari. Klassik akkordning mantiqiy tuzilmasi. Klassik akkordlarning asosiy tomonlari. Akkord tuzilishining akustik negizi.

Uchtovushliklar.

Diatonika. Tabiiy majorning uchtovushliklari. Tabiiy minorning uchtovushligi. Akkord tovushlarning juftlanishi va tovushlarni tushurilishi.

Sekstakkordlar va kvartsektakkordlar.

Sekstakkordlar va kvartsektakkordlar qo'llanilishi. Sekstakkord va kvartsektakkordlardagi juftlanishlar.

Septakkordlar.

Septakkord. Umumiy ta'rif. Septakkordlarni qo'llanilishi. Septakkordning tuzilishi. Dominantseptakkord va uning aylanmalari. Barcha septakkordlarning tuzilishi. Septakkordlarning qo'shilishi.

Nonakkordlar.

Nonakkordlar. Umumiy ta'rif. Funktsional xususiyatlari va qo'llanilishi.

5-mavzu: Ko'povozlik ohangdoshliklar.

Ko'povozlik ohangdoshliklar ta'riflari. Polifunksionallik. Tovushlarning

joylanishi.Ko'povozlik ohangdoshliklarni qo'llanilishi.

6-mavzu: Tersiyasiz tarkibdagi akkordlar.

Tersiyasiz tarkibdagi akkordlar. Umumiy ta'rif.Tersiyaviy tuzilmasi o'zgargan akkordlar.Uzviy tersiya bo'yicha tuzilmagan akkordlar.Funksional xususiyatlari va qo'llanishi.

7-mavzu:Faktura.

Faktura tushunchasi. Umumiy ta'rif. Fakturaning uch asosiy parametri: gorizontaal, vertikal (balandlik-registrlik),teranlik.Fakturaning funksional va fonizm tomonlari, koloristik qatlamlashuv.Garmonik, ritmik, melodik figuratsiyalar. Dublirovka.

8-mavzu:Akkordsiz tovushlar. Melodik figuratsiya.

Melodik figuratsiya. Umumiy ta'rif.Melodik figuratsiyaning asosiy ko'rinishlari.Kuchli hissadagi akkordsiz tovushlar. Tayyorlangan to'xtalmalar. Tayyorlangan to'xtalmalar tushunchasining ta'rifi. Uning qo'llanilishidagi uchta holati. Metrik va ritmik sharoitlar.

9-mavzu:Kuchsiz hissadagi akkordsiz tovushlar. O'tkinchi tovushlar

Kuchsiz hissadagi akkordsiz o'tkinchi tovushlar tushunchasining ta'rifi.Diatonik va xromatik o'tkinchi tovushlar. Qo'llanilishining ritmik sharoitlar.

10-mavzu:Yordamchi tovushlar. Pred'yom.

Yordamchi tovushlar tushunchasining ta'rifi. Diatonik va xromatik yordamchi tovushlar. Pred'yom tushunchasining ta'rifi.

11-mavzu:Ikkinchi darajadagi akkordsiz tovushlar.

To'xtalmaga pred'yom. Yordamchi tovushga yordamchi nota. Diatonik o'tkinchi tovushlar qurshovidagi xromatik o'tkinchi tovushlar.

12-mavzu:Organ punkti.

Ta'rifi. Organ punktning funksiyalari. Organ punktini kiritilishi va yakunlanishi.

13-mavzu:Modulyatsiya. Umumiy nazariyasi va tasnifoti.

Modulyatsiya. Umumiy ta'rif.Modulyatsiyaning turlari. Funksional modulyatsiya.Tonalliklarni o'xshashligi. Bevosita funksional modulyatsiya.Tadrijiy funksional modulyatsiya.

14-mavzu:Tonalliklar turdoshlik darajasi. 1-darajali turdosh tonalliklarga modulyatsiya.

Birinchi darajadagi turdosh tonalliklar tarkibi.Umumiy akkordlar soni.Dominanta sari bajariladigan modulyatsiya.Subdominanta sari bajariladigan modulyatsiya.

15-mavzu:2-darajali modulyatsiya, bevosita funksional modulyatsiya.

Ikkinchi darajadagi turdosh tonalliklar tarkibi (major). Umumiy akkordlar soni. Ikkinchi darajadagi turdosh tonalliklar tarkibi (minor). Major va minordan ikkinchi darajadagi turdosh tonalliklarga modulyatsiyani bajarish yo'llari.

2-darajali modulyatsiya, tadrijiy funksional modulyatsiya.

Ikkinchi darajadagi turdosh tonalliklarga tadrijiyfunksional modulyatsiya.Vositachi tonalliklar kvinta doirasi buyicha tanlanilishi va kiritilish yo'llari.Modulyatsiya bajarilishi.Seminar: Modulyatsiyaning umumiy nazariyasi, tonalliklar turdoshlik darajasi va tasnifoti.

16-mavzu: 2-darajali modulyatsiya, tadrijiy funksional modulyatsiya.

Modulyatsiyaning umumiy nazariyasi, tonalliklar turdoshlik darajasi va tasnifoti.

17-mavzu:Uchinchi darajali turdosh tonalliklarga modulyatsiya.

Uchinchi darajadagi turdosh tonalliklar tarkibi. Umumiy tonalliklar soni. Majordan diezli tonalliklar sari bajariladigan modulyatsiya. Majordan bemolli tonalliklar sari bajariladigan modulyatsiya.

Uchinchi darajali turdosh tonalliklarga modulyatsiya.

Uchinchi darajadagi turdosh tonalliklar tarkibi. Umumiy tonalliklar soni. Minordan diezli tonalliklar sari bajariladigan modulyatsiya. Minordan bemolli tonalliklar sari bajariladigan modulyatsiya.

18-mavzu: Alteratsiya nazariyasi.

Alteratsiya ta'rif. Tushunchaning talqinlari. Ichki lad alteratsiyasi. Modulyatsion alteratsiya. Major ladi alteratsiyasi. Minor alteratsiyasi.

19-mavzu: Alteratsiya. Dominanta guruhi akkordlarning alteratsiyasi.

Majordagi D guruhidagi alteratsiyasi. Minordagi D guruhidagi alteratsiyasi. D guruhidagi akkordlarni ovozyo'nalishining xususiyatlari. D guruhidagi «Nomlangan» akkordlar. Kompozitorlar ijodiyotida alteratsiyalangan akkordlar ahamiyati.

Subdominanta guruhi akkordlarning alteratsiyasi.

S-guruhidagi akkordlarning majordagi alteratsiyasi. S-guruhidagi akkordlarning minordagi alteratsiyasi. Alteratsiyalangan akkordlarda ovoz yo'nalishining xususiyati. Neapolitan garmoniyasi. S-guruhidagi "Nomlangan akkordlar". Nomlangan alteratsiyalangan akkordlar.

20-mavzu: Engarmonik modulyatsiya. Yetakchi septakkord orqali engarmonik modulyatsiya.

Engarmonik modulyatsiya. Haqiqiy va soxta engarmonizm. Engarmonizm va bir tekis temperatsiyalangan tizim (sozlanish). Engarmonik modulyatsiyaning ifodaviy imkoniyatlari. Kamaytirilgan septakkord orqali bajariladigan modulyatsiya. Mavjud bo'lgan uchta kamaytirilgan septakkordning tonika, subdominanta va dominantalarga yetakchi bo'laolishi.

21-mavzu: Dominantsept akkordi orqali engarmonik modulyatsiya.

Dominantseptakkord engarmonizmi. Engarmonik modulyatsiyaning dominant septakkord orqali bajarish yo'llari. Ushbu modulyatsiyaning ifodaviy imkoniyatlari. Modulyatsiyaning shakllash imkoniyatlari. Alteratsiyalangan Dominantseptakkord, kamaytirilgan septakkord engarmonizmi orqali bajariladigan modulyatsiya.

22-mavzu: Ortirilgan uchtovushlik orqali engarmonik modulyatsiya.

Ortirilgan uchtovushlik engarmonizmi. Ortirilgan uchtovushlik orqali engarmonik modulyatsiyani bajarilishi. Ushbu modulyatsiyaning ifodaviy imkoniyatlari. Modulyatsiyaning shakllash imkoniyatlari.

23-mavzu: Melodik-garmonik, melodik modulyatsiya, taqqoslama modulyatsiya.

Umumiy tushuncha. Modulyatsiya bajarilishi.

24-mavzu: Asar tonallik rejasi tuzilishining asosiy tamoyillari.

Musiqiy yaxlitlikning tonal tuzilishi (tonal reja). Tonallikning yaxlitligi va kontrast. XX asr tonallikning modifikatsiyalari.

25-mavzu: Major – minor. Major – minor turlari. Nomdosh major – minor tizimi.

Major–minora ta'rif lad tizimi sifatida. Musiqiy asar rivojlanishida major–minorning badiiy ahamiyati. Major–minorning o'ziga xos akkordlari va ularning

funksiyalari. Nomdosh major-minor tizimi shakllanishidagi tarixiy bosqichlar. Minor-majors.

26-mavzu: Nomdosh major-minorning muhim akkordlari:

a) Nomdosh ladning III pog'onasini o'z ichiga oluvchi akkordlar (major tonikali tuzilmadagi b VI, bIII va I pog'ona akkordlari, minor tonikali tuzilmadagi #III, #VI va I pog'ona akkordlari; b) Nomdosh ladning III pog'onasini o'z ichiga olmaydigan akkordlar (major tonikali tuzilmadagi bVII va V pog'ona akkordlari, qisman minor tonikali tuzilmadagi IV va II pog'ona akkordlari). Majorda "paysaytirilgan" va nomdosh minorda "ko'tarilgan" akkordlarni tuzish texnikasi; ularning funksional ahamiyati. Major-minor akkordlarini bir-biri bilan o'zaro qo'shilishlari, shuningdek ularning diatonik ohangdoshliklar bilan bog'lanishlaridagi ovoz yo'nalishining o'ziga xos xususiyatlari.

27-mavzu: Major-minor akkordlari orqali modulyatsiya.

Lad modulyatsiyasi akkordlarning avvalgi funksional ahamiyati saqlagan holda, nomdosh major va minor ladlarining almashinuvi sifatida.

Tonal va lad modulyatsiyalari orasidagi farq. Lad modulyatsiyasining rang-barangligi, Major-minor sharoitlarida qardosh (o'xshash) tonalliklar doirasini kengaytirish.

28-mavzu: Parallel major-minor.

Ta'rif, nomdosh major-minordan farqi. Parallel major –minor turlari. Tabiiy va garmonik parallel major-minorning tafovutli jihatlari. Parallel major-minorning har ikkala ko'rinishidagi akkordlar farqi. Garmonik parallel major-minorda hosil bo'luvchi o'ziga xos akkordlar(majorning III p. major uchtovushligi – (parallel minorD), minor – minorda VI p. – (parallelmajorning S^G, «shubert» garmoniyasi). Parallel major-minorXIXasari ikkinchi yarmi rus va Yevropa musiqasida yangi lad tuzilmalarini hosil qilish yo'li sifatida.

Musiqiy asarlarda parallel major-minorning paydo bo'lish shakllari:

- a) tadrijiy qiyoslashda;
- b) yagona kuyning garmoniyalanishidagi lad chog'ishtirilishida;
- d) yangi akkordika qo'llanilishi bilan. Parallel major-minorning koloristik ahamiyati.

29-mavzu: Tertsiya qatorlari. Bir tertsiyaviy major-minor.

Ta'rif, nomdosh major-minordan farqi. Bir tertsiyaviy major-minor tizimi major-minorning kechki ko'rinishi sifatida. Bir tertsiyaviy major-minor akkordikasi. Nomdosh major-minordan farqli o'laroq, bir tertsiyaviy major-minor uchtovushliklarining klassifikatsiyasi. Mazkur lad tizimida akkordika tuzilishiga oid texnika. Shakllanishning tarixiy bosqichlari.

30-mavzu: Xromatik tizim.

Uning shakllanish bosqichlari. Zamonaviy kompozitorlik ijodiyotidagi ahamiyat va talqini.

31-mavzu: Ko'pqatlamlilik.

Shakllanishining tarixiy bosqichlari. Tasnifoti va ahamiyati. Musiqiy bayonning fakturaviy yo'sinlari. Shakl hosil qiluvchi va ifodaviy imkoniyatlari.

32-mavzu: Lad tizimi.

Lad tizimi musiqiy tafakkurning konstruktiv-mantiqiy asoslarini umumlashtiruvchi

ifoda (vosita) sifatida. Lad tuzilmalarining shakllanishida turg'unlik va noturg'unlikning o'zaro dialektik aloqa va munosabatlari.

Tonal ladlar. Major va garmonik minor.

Asosiy tonal lad tuzilmalari. Uch asosiy funktsiya – T,S,D larning o'zaro dialektik munosabatlari. Tonikaning markazlashtiruvchi ahamiyati. Lad o'zgaruvchanligiprinsipi.

33-mavzu: Diatonika va xromatika.

Diatonika klassifikatsiyasi:

b) kvintaviy printsip bo'yicha; b) strukturaviy o'ziga xosliklar bo'yicha.

Xromatikaning ta'rifi va klassifikatsiyasi: a) xromatika diatonik tovushqator asosidagi soz sifatida;b) xromatika 12 ta mustaqil tonlarning tizimi sifatida. Mikro xromatika (ultraxromatika)ning paydo bo'lishi. Tuzilmaviy ko'rinishlari va ifodaviy imkoniyatlari.

34-mavzu: Modal ladlar.

Tarixiy ma'lumotlar, tuzilmaviy o'zigaxoslik,funksional aloqalarning o'ziga xos xususiyatlari – koordinatsion prinsip mohiyati. Tayanch ton hosil qilishning uslublari. O'zgaruvchanlik.

35-mavzu: Simmetrik (sun'iy) ladlar.

Ularning paydo bo'lishidagi tarixiy bosqichlar. Ta'rif. Klassifikatsiya. Tuzilishiga oid jihatlar va ifodaviy imkoniyatlar. Glinka, Rimskiy-Korsakov, Skryabin ijodida simmetrik ladlar.

36-mavzu: Modal (tabiiy) ladlar garmoniyasi – I.

Akkordika (uchtovushlik roli, ikkilantirilishning o'zigaxosliklari, ovoz yo'nalishi, yechilish). Asosiy funksiyalar (T, S, d) orasidagi o'zaro aloqa-munosabat spetsifikasi. O'zbekiston kompozitorlari ijodida tabiiy ladlar garmoniyasi.

37-mavzu:Modal ladlar garmoniyasi – II.

Notersiyaviy tuzilishdagi keng qo'llaniluvchi akkorlar, funksional aloqalarning zaiflashuvi. 70-yillardan so'nggi O'zbekiston kompozitorlari ijodida modal garmoniya.

38-mavzu:Garmoniya tarixiga kirish.

Davrlashtirish masalalari. Ko'povozlik shakllanishining ilk bosqichlarini o'rganishda yuzaga keluvchi murakkabliklar.

39-mavzu: IX-XIII asarlarda garmoniyaning shakllanish jarayoni va rivojlanish jihatlari.

Ikki ovozli bayonning ((X–XI a.) ilk shakllari – organum yoki diafoniya. Organumning ikki turi: 1) kvarta yoki kvintalar bo'ylab sistematik parallel xarakatlanish (ba'zan bunday ikki ovozlikning oktavaga dublirovkasi).

40-mavzu: O'rta asr lادلari va ularning evolyutsiyasi.

Cherkov lادلarining sistematikasi, ularning ichki tuzilishidagi o'ziga xosliklar. Ioni y va eoliy lادلarining yetakchi sifatida ajralib chiqish jarayoni.

41-mavzu:XV-XVI asarlar garmoniyasi.

Ikki kontrast lad tuzilmalari – major va minorning XVI asr (Joskena de Pre, nyinqsa — Orlando Lasso va Palestrina)musiqasida ustun va yetakchi ahamiyat kasb etishi.

42-mavzu: XV-XVI asrlar garmoniyasi.

XVI asrda, qat'iy yozuv ustalari ijodida, italyan frottol va madrigallar mualliflarida, lyutnya va organ musiqasida, protestant xoralida va XVI–XVII asrlar

opera ijodida namoyon bo'luvchi sof garmonik, akkordli tuzimning asos-tayanchlilik ahamiyati.

43-mavzu:Renessans davri xromatikasi.

XVI asr musiqa nazariyasi va amaliyotida xromatika va mikro xromatika.

Djezualdo, Vichentino, Rorelarning madrigallarida yangi ifodaviy vositalarni izlab topish. Y. Gaydnning sonatashaklining xususiyatlari. V. Motsart ijodining sonatashakli. Betxovenning sonatashakllari (ijodining ilk va o'rtadavrlari).

44-mavzu:Garmoniya–XVII va XVIII asrning birinchi yarmida.

XVII asrdaladofunksional tizimning to'liq shakllanishi va uning major ham minorning unifikatsiyalashtirilgan lad tuzilmalarida tasdiqlanishi, garmonik vertikalning tersiyaviy tuzilishdagi akkordlar ko'rinishida kristallizatsiya jarayonining yakunlanishi.

45-mavzu:Barokko davrining lad tizimidagi ba'zi bir o'ziga xosliklar.

Lad-tonal tashkiloti asosida tarkib topuvchi lad tuzilmalarining ko'rinishlari. Major doirasida – ba'zan kadensiyalarda garmonik ko'rinishning xarakterli aylanmalari bo'luvchi tabiiy ko'rinishning ustunligi; Minor doirasida – garmonik, melodik va tabiiy turlarni birlashtiruvchi to'liq tizim deb nomlanuvchi.

46-mavzu:GarmoniyaI.S.Bax va uning zamondoshlari ijodida.

I.S.Bax ijodi davrning o'zida eng muhim jihatlarni jamlagan yorqin va keng qamrovli hamda keyingi rivojlanish uchun muhim omil bo'lib xizmat qilgan badiiy hodisa. Polifoniya tarixidagi eng yuqori kulminatsiya va garmoniya uchun uning tarixiy bosqichlaridan xarakterli bosqichdir.

47-mavzu:XVIII asrning ikkinchi yarmi va XIX asr boshi musiqasida garmoniya.

XVIII asrning ikkinchi yarmi va XIX asr boshigacha bo'lgan davrda garmoniya holatining o'ziga xosligi (vena klassitsizmi): favqulodda aniqlik va samimiylik. Markazlashgan ladofunksional aloqalarning intilishi vena klassiklari musiqasida garmoniyaning barcha funksiyalari asosi sifatida.

48-mavzu:Garmoniya XIX asr musiqasida.

Garmoniyaning XIX asr uchun xos bo'lgan yaxlitlikdagi intensiv va barcha tomonlama rivojlanishi, uning avtonom badiiy kuch va qimmatlilik sifatida alohida o'sishi.

Aynan garmoniyaga bog'liq holda o'zaro farqlanuvchi yorqin individual uslublarning ko'pligi. Asosida ifodaviy va bo'yoqdorlik yotuvchi fonik effektlar natijasida ohangdoshliklarning shakllari va tuzilmalarining rivojlanishi. Garmoniyada ohangdoshliklarning ladofunksional guruhlari. Oddiy va tarkibli lad tuzilmalari. Faktura.

Amaliy mashg'ulotlar va Seminar

o'quv reja kursatilgan turi bo'yicha o'tkaziladi.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Ovoz yo'nalishi.
2. Akkord.
3. Uchtovushliklar.
4. Sekstakkordlar va kvartsektakkordlar.

5. Septakkordlar.
6. Nonakkordlar. .
7. Ko'povozlik ohangdoshliklar
8. Tertsiyasiz tarkibdagi akkordlar.
9. Faktura.
10. Akkordsiz tovushlar. Melodik figuratsiya.
11. Tayyorlanmagan to'xtalmalar.
12. Kuchsiz hissadagi akkordsiz tovushlar. O'tkinchi tovushlar
13. Yordamchi tovushlar. Pred'yom.
14. Ikkinchi darajadagi akkordsiz tovushlar.
15. Organ punkti.
16. Modulyatsiya. Umumiy nazariyasi va tasnifoti.
17. Tonalliklar turdoshlik darajasi. 1-darajali turdosh tonalliklarga modulyatsiya.
18. 2-darajali modulyatsiya, bevosita funksional modulyatsiya.
19. 2-darajali modulyatsiya, tadrijiy funksional modulyatsiya.
20. 2-darajali modulyatsiya, tadrijiy funksional modulyatsiya..
21. Uchinchi darajali turdosh tonalliklarga modulyatsiya
22. Uchinchi darajali turdosh tonalliklarga modulyatsiya
23. Alteratsiya. Dominanta guruhi akkordlarning alteratsiyasi
24. Subdominanta guruhi akkordlarning alteratsiyasi.
25. Engarmonik modulyatsiya. Yetakchi septakkord orqali engarmonik modulyatsiya.
26. Dominantsept akkordi orqali engarmonik modulyatsiya.
27. Ortirilgan uchtovushlik orqali engarmonik modulyatsiya.
28. Melodik-garmonik, melodik modulyatsiya, taqqoslama modulyatsiya.
29. Asar tonallik rejasi tuzilishining asosiy tamoyillari
30. Major – minor. Major – minor turlari. Nomdosh major – minor tizimi.
31. Major-minorning o'ziga xos akkordlari . Minor–major.
32. Nomdosh major-minorning muhim akkordlari
33. Major-minor akkordlari orqali modulyatsiya
34. Parallel major-minor. Tersiya qatorlari.
35. Bir tersiyaviy major-minor.
36. Xromatik tizim.
37. Ko'pqatlamlilik.
38. Lad tizimi
39. Tonal ladlar. Major va garmonik minor
40. Diatonika va xromatika.
41. Modal ladlar.
42. Simmetrik (sun'iy) ladlar.
43. Modal (tabiiy) ladlar garmoniyasi
44. Garmoniya tarixiga kirish.
45. IX-XIII asarlarda garmoniyaning shakllanish jarayoni va rivojlanish jihatlari.
46. O'rta asr ladlari va ularning evolyutsiyasi.
47. XV-XVI asrlar garmoniyasi.
48. XY-XYI asrlar garmoniyasi.

49. Renessans davri xromatikasi.
50. Garmoniya–XVII va XVIII asrning birinchi yarmida.
51. Barokko davrining lad tizimidagi ba'zi bir o'ziga xosliklar.
52. Garmoniya I.S.Bax va uning zamondoshlari ijodida.
53. XVIII asrning ikkinchi yarmi va XIX asr boshi musiqasida garmoniya.
54. Garmoniya XIX asr musiqasida.

Barcha m'aruza va amaliy mavzular bo'yicha yakka mashg'ulotlar o'tkazish ham mo'ljallangan.

Seminar mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Ovoz yo'nalishi. Akkord.
2. Uchtovushliklar.
3. Sekstakkordlar va kvartsektakkordlar.
4. Septakkordlar.
5. Nonakkordlar.
6. Tersiyasiz tarkibdagi akkordlar.
7. Faktura. Akkordsiz tovushlar. Melodik figuratsiya. Tayyorlanmagan to'xtalmalar. Kuchsiz hissadagi akkordsiz tovushlar. O'tkinchi tovushlar. Yordamchi tovushlar. Pred'yom. Ikkinchi darajadagi akkordsiz tovushlar.
8. 1-darajali turdosh tonalliklarga modulyatsiya. Organ punkti.
9. 2-darajali modulyatsiya. Bevosita funksional modulyatsiya. Tadrijiy funksional modulyatsiya.
10. 3-darajali turdosh tonalliklarga modulyatsiya
11. Alteratsiya.
12. Engarmonik modulyatsiya. Yetakchi septakkord orqali engarmonik modulyatsiya. Dominantseptakkordi orqali engarmonik modulyatsiya. Orttilgan uchtovushlik orqali engarmonik modulyatsiya.
13. Melodik-garmonik, melodik modulyatsiya, taqqoslama modulyatsiya.
14. Major – minor. Major – minor turlari. Nomdosh major – minor tizimi.
15. Major-minorning o'ziga xos akkordlari. Minor–major. Major-minor akkordlari orqali modulyatsiya. Parallel major-minor.
16. Tonal ladlar. Major va garmonik minor
17. Diatonika va xromatika.
18. Modal (tabiiy) ladlar garmoniyasi
19. O'rta asr ldlari va ularning evolyutsiyasi.
20. Renessans davri xromatikasi.
21. Garmoniya I.S.Bax va uning zamondoshlari ijodida.
22. XVIII asrning ikkinchi yarmi va XIX asr boshi musiqasida garmoniya.
23. Garmoniya XIX asr musiqasida.

Fan bo'yicha kurs ishi. Kurs ishi fan mavzulariga ta'alluqlimasalalar yuzasidan talabalarga yakka tartibda tegishli topshiriq shaklida beriladi. Kursi shining hajmi, rasmiylashtirish shakli, baholash mezonlari ishchi fan dasturida va tegishli kafedra

tomonidan belgilanadi. Kurs ishini bajarish talabalarda fanga oid bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirishga xizmat qiladi.

Kurs ishlarining taxminiy ro'yxati:

1. "Modulyatsiya va faktura" mavzusiga oid testlar.
2. Alteratsiya.
3. Ilk mumtoz garmoniyada lad tizimining ayrim xususiyatlari.
4. Akkordlar.
5. O'zbekiston kompozitorlari ijodida kadensiya turlari.
6. Major-minor tizimi (testlar).
7. Pentatonika.
8. O'zbekiston kompozitorlari fortepiano ijodiyotida tonika va uning shakllantiruvchi ahamiyati.
9. G.A. Mushelning fortepiano miniatyuralarida kadensiyalar.
10. G.A. Mushelning fortepiano uchun yozgan asarlarda dominant funktsiyasi.
11. Yu.Kon va S.Zakrjevskaya tadqiqotlarida tabiiy lad garmoniyasining xususiyatlari.
12. Tonika funktsiyasi: genezis va zamonaviy holat.
13. XIX asr G'arb Ovrova va rus musiqalarining garmoniyasi (testlar).
14. G.A. Mushelning ayrim fortepiano uchun yozgan asarlaridagi kulminatsiya usullari.
15. Barokko davri garmoniyasi.
16. XIX asr musiqasida garmoniya (rus musiqa).
17. Uyg'onish va ilk klassik davriga oid musiqiy atama va tushunchalarning izohli lug'ati.
18. Uyg'onish davri musiqasida xromatika.
19. Barokko va klassitsizm davriga oid test savollari.
20. Modal ladlar.
21. Tabiiy ladlar garmoniyasi.
22. XVII asr musiqasida kadentsiya.
23. "Faktura va melodik figuratsiya" mavzusiga oid test savollari.
24. L.V. Betxoven sonatalaridagi kulminatsion nuqtalarining shakllantirilishida garmonik vositalar ahamiyati.
25. V.A. Motsart sonatalari bosh davriyalarida S guruhi akkordlarining ahamiyati.
26. Djezualdo garmoniyasi.
27. Forte-piano va orkestr fakturasida milliy usullarining aks ettirilishi.
28. Musiqa nazariyasiga oid so'zlarning izohli lug'ati.
29. Garmoniya tarixi. Izohli lug'at.
30. O'zbek xalq kuyi "Tanovar"ning ikki kompozitor ijodida qayta ishlovi va ularning garmonik tahlili.
31. Gregorian xorallarida modallik.
32. R. Shumannning "Novelletalari"dagi major-minor.
33. "Namedonam chi nom dorad" romansi misolida kompozitor Mutal Burxonovning ijodiy uslubiga bir nazar".

34. Manas Levievning garmonik tili "Oltin ko'l" musiqali dramasi misolida.
35. Mirsodiq Tojievning № 7-simfoniyasi 1 qismi misolida musiqiy ifoda vositalari xususiyatlarining o'ziga xosligi.
36. M.Bafoevning ikkita qo'shiq misolida kompozitorlik yozuvining uslubiy xususiyatlari.
37. O'zbek xalq kuyi "Tanovar"ning A.S.Nabiev qayta ishlovida.
38. Musiqa tarixida sekvensiya.
39. Impressionizm uslubi. Debyussining fortepiano uchun "Arabeska" № 1 asarining garmonik tahlili misolida.
40. Muxammadjon Otajonovning bolalar uchun yozgan fortepiano asarlarida musiqiy ifoda vositalarining qo'llanilishi.
41. Mumtoz garmoniya asoslari.
42. Antik davr estetikasida garmoniya masalalari.
43. O'rta asrlar ladlari.
44. O'rta asr lad tizimining XVI-XVII asrlardagi major va minor musiqa nazariyasiga o'tish.
45. Uyg'onish davrida italyan kompozitorlar ijodiyotida madrigal.

Ayrim kompozitorlar ijodida alteratsiyaning ahamiyati

III. Mustaqil ta'lim tashkil etishning shakl va mazmuni

Mustaqil ta'limni tashkil etishda mazkur fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish mumkin:

- darslik, o'quv qo'llanma, maxsus yoki ilmiy adabiyotlar (monografiyalar, maqolalar) bo'yicha fanlar boblari va mavzularini o'rganish;
- tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini o'zlashtirish;
- avtomatlashtirilgan o'rgatuvchi nazorat qiluvchi tizimlar bilan ishlash;
- yangi musiqiy texnik vositalar va texnologiyalarni o'rganish;
- talabani ilmiy tekshirish (ijodiy) ishlarini (TITI) bajarish bilan bog'liq bo'lgan fanlar bo'limlari yoki mavzularini chuqur o'rganish;
- faol o'qitish uslubidan foydalaniladigan o'quv mashg'ulotlari (ishbilaro'yinlar, diskussiyalar, seminarlar, kollokviumlar va b.).

Mustaqil ta'limni tashkil etishning mazmuni axborot-ta'lim resurslaridan, ta'lim muassasasida mavjud kutubxona, fonoteka va videoteka jamg'armasidan, repetitoriylardan, o'quv laboratoriyalari, ovoz yozuvi studiyalari, teleradio kompaniya kanallari va konsert zallaridan unumli foydalanishdan, bajarilgan ishlarning tahlilini bayon etishdan iboratdir. Mazkur fanning xususiyatlaridan kelib chiqib kasbiy mahoratni rivojlantirish va takomillashtirishga qaratilgan vazifalarni maqsadli amalga oshirish ham nazarda tutiladi.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Kirish. Garmoniya tushunchasi.
2. Musiqiy tuzilmalar.
3. Ovoz yo'nalishi.
4. Akkord.
5. Uchtovushliklar.
6. Sekstakkordlar va kvartsektakkordlar.
7. Septakkordlar.
8. Nonakkordlar.
9. Ko'povozlik ohangdoshliklar.
61. Tersiyasiz tarkibdagi akkordlar.
62. Faktura.
63. Akkordsiz tovushlar. Melodik figuratsiya.
64. Tayyorlanmagan to'xtalmalar.
65. Kuchsiz hissadagi akkordsiz tovushlar. O'tkinchi tovushlar.
66. Yordamchi tovushlar. Pred'yom
67. Ikkinchi darajadagi akkordsiz tovushlar.
68. Organ punkti.
69. Modulyatsiya. Umumiy nazariyasi va tasnifoti.
70. Tonalliklar turdoshlik darajasi. 1-darajali turdoshtonalliklargamodulyatsiya.
71. 2-darajali modulyatsiya, bevosita funksional modulyatsiya.
72. 2-darajali modulyatsiya, tadrijiy funksional modulyatsiya.
73. Uchinchi darajali turdosh tonalliklarga modulyatsiya.
74. Alteratsiya nazariyasi.
75. Alteratsiya. Dominanta guruhi akkordlarning alteratsiyasi.
76. Subdominanta guruhi akkordlarning alteratsiyasi.
77. Ayrin kompozitorlar ijodida alteratsiyaning ahamiyati.
78. Engarmonik modulyatsiya. Yetakchi septakkord orqali engarmonik.
79. Dominantseptakkordi orqali engarmonik modulyatsiya.
80. Orttilirilgan uchtovushlik orqali engarmonik modulyatsiya.
81. Engarmonik modulyatsiyaning barchaturlari.
82. Melodik-garmonik, melodik modulyatsiya, taqqoslama modulyatsiya
- Umumiy tushuncha. modulyatsiya bajarilishi.
83. Asar tonallik rejasi tuzilishining asosiy tamoyillari (tonal rejalar).
84. Major – minor. Major – minor turlari. Nomdosh major - minor.
85. Nomdosh major-minorning muhim akkordlari.
86. Major-minor akkordlari orqali modulyatsiya.
87. Parallel major-minor.

	<p>88. Parallel minor-major.</p> <p>89. Bir tertsiyaviy major-minor.</p> <p>90. Xromatik tizim.</p> <p>91. Ko'pqatlamlilik.</p> <p>92. Lad tizimi.</p> <p>93. Tonal ladlar. Major va garmonik minor.</p> <p>94. Diatonika va xromatika.</p> <p>95. Modal ladlar.</p> <p>96. Simmetrik (sun'iy) ladlar.</p> <p>97. Modal (tabiiy) ladlar garmoniyasi – I.</p> <p>98. Modal ladlar garmoniyasi – II.</p> <p>99. Garmoniya tarixiga kirish.</p> <p>100. IX-XIII asrlarda garmoniyaning shakllanish jarayoni va rivojlanish jihatlari.</p> <p>101. O'rta asr lادلari va ularning evolyutsiyasi.</p> <p>102. XV-XVI asrlar garmoniyasi.</p> <p>103. Renessans davri xromatikasi.</p> <p>104. Barokko davrining lad tizimidagi ba'zi bir o'ziga xosliklar.</p> <p>105. Ilk klassik garmoniyasi.</p> <p>106. Garmoniya–XVII va XVIII asrning birinchi yarmida.</p> <p>107. Garmoniya I. S. Baxva uning zamondoshlari ijodida.</p> <p>108. Vena klassik kompozitorlarining garmoniyasi (lad va funksional tizimlari).</p> <p>109. Vena klassik kompozitorlarining garmoniyasi (shakl).</p> <p>110. XIX asr garmoniyasi (lad tizimi, akkordlar va funksional aloqalari).</p> <p>111. XIX asr garmoniyasi (organ punkti, faktura, shakl).</p>
6	<p style="text-align: center;">V. Ta'lim natijalari /Kasbiy kompetensiyalari</p> <p>Talaba bilishi kerak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Garmoniya tushunchasi, musiqiy tizimlar; garmoniyaning ifodaviy imkoniyatlari; garmoniya tarixi (ilk klassik garmoniya, Vena klassiklar garmoniyasi, romantik kompozitorlar garmoniyasi, O'zbekiston kompozitorlari ijodiyotida garmoniyasi); turli faktura ko'rinishlari, modulyatsiya turlari; major-minor tizimi; tabiiy-lad garmoniyasi; dodekafoniya <i>haqida tasavvurga ega bo'lish kerak</i>; • Klassik garmoniyaning; zamonaviy garmoniya asoslarini; garmonik, melodik va monodik ladlarini; modal va tonal lادلarni funksionalliklari va ularning funksional aloqalarini, modal ladlarini garmonik tizimini; turg'un va noturg'un tamoyili bo'yicha akkordlarni bo'linishini; major-minor tizimlarini, nomdosh, parallel va birtersiyali tizimlarni <i>bilishi va ulardan foydalana olishi</i>; • Fortepianoda turli modulyatsiyalarni, garmonik ketma-ketliklarni va sekvensiyalarni chalish; musiqiy asarlarning garmonik tahlil qilish; turli uslub va

fakturalarda garmonik masalalarni bastalash *ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.*

VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

- ma'ruzalar;
- interfaolkeys-stadilar;
- seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar);
- guruhlarda ishlash;
- taqdimotlarni qilish;
- individual loyihalar;
- jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.

VII. Kreditlarni olish uchun talablar:

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, bilish, tahlil natijalarini aniq aks ettirish, o'rganilayotgan jarayonlar va kurslarni mustaqil mushohada yuritish, oraliq va yakuniy nazoratlar fanning xususiyatidan kelib chiqqan holda og'zaki, test va amaliy topshiriqlar orqali o'tkazilishi mumkin.

Oraliq va yakuniy nazorat uchun talablar.

Talabalar bilimini nazorat qilish o'quv rejaga muvofiq belgilangan. Oraliq va Yakuniy nazorat 1, 2 semestrlarda o'tkaziladi.

Oraliq nazorati – reja asosida o'tilgan 5 ta mavzu doirasida test ko'rinishida yoki uchta savoldan iborat yozma ish shaklida o'tkaziladi.

Yakuniy nazorat – reja asosida o'tilgan barcha mavzular doirasida tuzilgan savollarga og'zaki tarzda javob berish (biletlar uchta savoldan iborat bo'ladi va qo'shimcha ikkita savol berilishi mumkin).

Asosiy adabiyotlar

1. Azimova A.N. Garmoniya. Nazariy kurs. – T., 2004.
2. Azimova A.N. Garmoniya. O'quv qo'llanma. – T., 2018.
3. Azimova O.N., Ibragimova SH.E. Zamonaviy garmoniya. O'zbekiston kompozitorlari jodiyotida akkordlar tarkibi. – T, 2015.
4. Keith. Weatt. Harmoni and Theory a Comprehensive Sourse for All Musicians.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. Madaniyat va san'at sohasining jamiyat hayotidagi o'rni va ta'sirini yanada oshirish chora-tadbirlari to'g'risida. PF-26.05. 2020.
2. Mirziyoyev Sh.M. O'zbekiston Respublikasida milliy madaniyatni yanada rivojlantirish kontsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida. PQ-4038. 28 noyabr 2018.

3. 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha harakatlar strategiyasi.
4. Abdikayumova G. Zamonaviy garmoniya.O'zbekiston kompozitorlari jodiyotida faktura. – T, 2015.
5. Мальмберг И., Хасанов А. Модальность в курсе преподавания гармонии и ее претворение на основе узбекской монодии. Т., 2007.
6. Musiqa ijrochiligi va pedagogikasi masalalari. (1-8), – T., 1999-2010
7. Nuritdinova H. Zamonaviy garmoniya.O'zbekiston kompozitorlari jodiyotida modallik. – T, 2016.
8. Теория современной композиции. Сб. статей под редакцией В.Ценновой. М., 2007.
9. Холопов Ю. Гармония. Практический курс. Часть 1. М., 2005; Часть 2. М., 2005.
- 10.Холопов Ю. Гармонический анализ. В трёх частях. Часть 1 М., 1996; Часть 2. М., 2001.

Axborot manbalari

1. <http://b2c.uz/catalog/youth/uz/musiqa>
2. www.musikauz
3. <http://portasound.ru/music-search/musiqa-olami>
4. <http://www.youtube.com>
5. <http://www.zivonet.uz>
6. <http://nlib.org.ua/parts/books.htm>
7. <http://www.classic-music.ru>
8. <http://mus-info.ru>

10

3-semestr

(Jaz garmoniyasi)

I. Fanning mazmuni

Bakalavriat bosqichi uchun tuzilgan mazkur dastur - bakalavriat ta'lim yo'nalishlarining san'atshunoslik ixtisosligi bo'yicha tahsil oladigan talabalar uchun mo'ljallangan. Dastur Davlat ta'lim Standartlariga binoan san'at sohasida bakalavrlar tayyorlash o'quv rejalari asosida tuzilgan va undan ishchi o'quv dasturlarini tuzishda foydalaniladi.

San'atshunoslik ixtisosligi bo'yicha bakalavriatda o'tiladigan "Djaz garmoniyasi" fanining maqsadi, estrada xonanda va sozanda talabalar olgan bilimlarini va ko'nikmalarini kelajakda o'zining professional malakalarini rivojlantirishlarida va ijodiy faoliyatlarida ishlatishdir.

Talabalar quyidagi yo'nalishlarda bilim va ko'nikmalarga ega bo'lganliklarini namoyish etishlari zarur:

- Harif raqam tizim belgilarini bilishlari;
- Ma'lum bir jaz va estrada asar lavhalaridan eshitib jaz garmoniyani aniqlash;

- Blyuz ladlarini bilish;
- Septakkordlar va ularni belgilanishi;
- Nosoz tovushlar.

II. Asosiy qism

Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi

Garmoniya ustidan ishlash tor va keng holatlarda akkord izchilligi.

Akkordlarning aylanamalarini va yechimlarini eshitish, tahlil qilish va kuylash. Ikki ovozning diktantini yozish. Bas, akkordni turi, dissonant pog'onasini va akkordni holatlarini aniqlab berish.

- Musiqiy eshitish qobiliyatini rivojlantirish
- Lad va tonallik modulyatsiyalar. Diatonik va xromatik modulyatsiya. Konsonans va dissonans intervallar va ularning kengligi. Ko'maklovchi va o'tkinchi xromatizmlar. Xos intervallar.

Djaz garmoniyasi

Mavzularning nomlanishi, qisqacha mazmuni

- Akkordlar:
- Akkordlarni harf-raqamli belgilash tizimi.
- Major-minor ladi.
- Septakkordlar va ularni belgilanishi.
- Septakkordlarning aylanmasi.
- Akkordlar alteratsiyasi.
- Tonika guruhidagi asosiy akkordlar (T,S,D.).
- Blyuzlar:
- Blyuzning shakllari.
- Blyuzning notalari. Blyuz turlari (arxaik, mumtoz, zamonaviy).
- Blyuzning garmoniyasi.
- Blyuzdagi kadensiyalar.
- Parallelik:
- Tonal akkordlarning parallelligi.
- Yarimpog'onaviy (xromatik) parallelik.
- Bitta natoni ushlab qolinishi.
- Alteratsiya:
- Harf-raqam belgilari.
- Akkordlardagi alteratsiyalangan pog'onalar
- Ellipsis:
- Ellipsis tushunchasi.
- Tonika akkordini dominanta funksiyasiga almashtirish.
- Butun pog'onaviy akkordlar.
- Kamaytirilgan akkordlar.
- Nosoz tovushlar
- O'tkichi.

- Blyuz tovushlar.
- Echilishlar.
- Nosoz tovushlarni ushlab qolinish turlari.
- Nosoz tovushlarni garmonizatsiyalash uslubi.
- Aralashtirilgan holatlarda akkordlarni tuzilishi.
- Aralashtirilgan holatlar uslublari.
- Sekvensiyalar:
- Garmonik sekvensiyalar.
- Blyuzni gamonizatsiyalash murakkab yo'llari.
- Qo'shilgan pog'onalar akkordlari.
- Qo'shilgan pog'onalarni belgilanishi.
- Ohanglarni garmoniyalar bilan qo'shilish yo'llari:
- birovovlik;
- intervallik;
- oktavalik;
- akkordlik.
- Ohanglarni garmoniya bilan qo'shilish jarayonida o'ng va chap qo'llarning funksiyalari.
- Og'ishma:
- Og'ishmaning har xil turlari.
- Subdominanta va medianta, parallel major, minor va VII pog'ona tomonlariga og'ishmalar.

III. Mustaqil ishni tashkil etishning shakli va mazmuni

Mustaqil ta'limni tashkil etishda mazkur fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish mumkin:

- darslik, o'quv qo'llanma, maxsus yoki ilmiy adabiyotlar (monografiyalar, maqolalar) bo'yicha fanlar boblari va mavzularini o'rganish;
- tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini o'zlashtirish;
- yangi musiqiy texnik vositalar va texnologiyalarni o'rganish;
- talabaniq ilmiy tekshirish (ijodiy) ishlarini (TITI) bajarish bilan bog'liq bo'lgan fanlar bo'limlari yoki mavzularini chuqur o'rganish;
- faol o'qitish uslubidan foydalaniladigan o'quv mashg'ulotlari (ishbilar o'yinlar, diskussiyalar, seminarlar, kollokviumlar va b.).

Mustaqil ta'limni tashkil etishning mazmuni axborot-ta'lim resurslaridan, ta'lim muassasasida mavjud kutubxona, fonoteka va videoteka jamg'armasidan, repetitoriyalardan, o'quv laboratoriyalari, ovoz yozuvi studiyalari, teleradiokompaniya kanallari va konsert zallaridan unumli foydalanishdan, bajarilgan ishlarning tahlilini bayon etishdan iboratdir. Mazkur fanning xususiyatlaridan kelib chiqib kasbiy mahoratni rivojlantirish va takomillashtirishga qaratilgan vazifalarni maqsadli amalga oshirish ham nazarda tutiladi.

IV. Musta qil ta'lim va mustaqil ishlar

Jaz garmoni ya (estrada xonandaligi va estrada cholg'ulari) ta'im yo'nalishlari bo'yicha ma'lum bir mashqlarni amalga oshirib bo'linganidan so'ng, oliy ta'lim muassasasining xususiyatlaridan kelib chiqib amaliy mashg'ulotlar olib borilishi nazarda tutiladi. Bu – o'rganilgan bilimlarni, amaliy ko'nikmalar orqali mustahkamlab borishga yordam beradi.

Xususan, amaliy mashg'ulotlarda:

- ma'lum bir melodiya mavzusini notasiga qarab, garmoniyasini aniqlab fortepianoda chalib berish va harif raqamini aniqlash;
- o'qituvchi tomonidan tayyorlagan yozma mashq vazifalarini bajarish;
- O'qituvchi bergan vazifalarini fortepianoda chalib berilishi orqali yaxshi natija beradi.

V. Ta'lim natijalari/Kasbiy kompetensiyalari talaba bilishi kerak;

- Garmoniyaning funksional belgilarini bilishi va bevosita jaz garmoniyadagi harif-raqam belgilarini fortepiano sozida chalib berishi kerak
- ma'lum bir asarni eshitib va tahlil qilib ushbu asarning garmoniyasini fortepianoda aniq topib va to'g'ri belgisini aniqlab berishi kerak.

VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

- yakka mashg'ulotlar;
- interfaol keys-stadilar;
- tinglash mashqlari;
- tinglash va ijro etish;
- mashqlarni tinglash va notaga tushirish.

VII. Kreditlarni olish uchun talablar:

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil munshohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.

Oraliq va yakuniy nazorat uchun talablar.

Talabalar bilimini nazorat qilish o'quv rejaga muvofiq belgilangan. Oraliq va Yakuniy nazorat 1, 2 semestrlarda o'tkaziladi.

Oraliq nazorati – reja asosida o'tilgan 5 ta mavzu doirasida test ko'rinishida yoki uchta savoldan iborat yozma ish shaklida o'tkaziladi.

Yakuniy nazorat – reja asosida o'tilgan barcha mavzular doirasida tuzilgan savollarga og'zaki tarzda javob berish (biletlar uchta savoldan iborat bo'ladi va qo'shimcha ikkita savol berilishi mumkin).

Asosiy adabiyotlar

1. Pieper M. Rhythmisch-stilistische Studien fur Piano, Heft 2, VEB Deutscher Verlag fur Musik, Leipzig.

2. И. Чугунов. Гармония в джазе, «Советский композитор», М., 1988
3. В. Конен. «Пути американской музыки», «Советский композитор», М., 1977

Qo'shimcha adabiyotlar:

5. Mirziyoyev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. T, 2017
6. Mirziyoyev SH.M. Erkin va farovon, Demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti lavozimiga kirishish tantanali marosimiga bag'ishlangan Oliy Majlis palatasining qo'shma majlisidagi nutq. T., 2017.
7. Mirziyoyev SH.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini takomilash-yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining 24 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimidagi ma'ruza. 2016- yil 7-dekabr. T., 2017.
8. Mirziyoyev SH.M. 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha harakatlar strategiyasi. (elektron versiyasi)

Internet saytlari

5. <http://www.youtube.com>
6. www.kultura.uz
3. <http://portasound.ru/music-search/musika-olami>

15

4-semestr

(Jaz solfedjiosi)

I. Fanning mazmuni

Bakalavriat bosqichi uchun tuzilgan mazkur dastur - bakalavriat ta'lim yo'nalishlarining san'atshunoslik ixtisosliklari bo'yicha tahsil oladigan talabalar uchun mo'ljallangan. Dastur Davlat ta'lim Standartlariga binoan san'at sohasida bakalavrlar tayyorlash o'quv rejaları asosida tuzilgan va undan ishchi o'quv dasturlarini tuzishda foydalaniladi. Estrada va jaz musiqaning ilg'or ommaviy janrlarning birlaridan hisoblanadi. Jaz musiqasi o'z demokratik ruhi bilan qolgan janrlardan asosiy farq qiladi. Ushbu xususiyatlar o'ziga xos bo'lgan intonatsion lug'atning, garmoniya tuzilmalari va shakllarining, melodikaning spetsefik ijrochilik san'atini mustahkamlash - fanning asosiy maqsadi va vazifalaridir.

Davrning mos bo'lgan shaklda ovozdan yoki cholg'udan, varaqdan ko'rsatilgan tempda va ohangdoshlikda to'g'ri dinamika bilan kuylash, ohangni tahlili eshitishga va notalar bo'yicha ichki eshitishning yordam bilan amalga oshirish, melodik haraktning, turlarni, tiplarni kadensiya intonatsion rivojlantirish, kabilarni, va janr belgilarni, metr-ritm yozma tarzda yoki cholg'uda transpozitsiyalash ma'lumotni intrevallar buyicha aniqlay olishi lozim.

II. Asosiy qism

Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi

Umumiy tushuncha va ma'lumotlar

Ohang ustida ishlash

Raqs-kuy asosi. Ohanglarni tuzilishi. Sinkopik ritm va aksentuatsiya. Janrlarning turlari va uslublari. improvizatsiya va rivojlanish. Eng oddiy jaz ohanglari (boshlang'ich solfedjioga murrakablik bo'yicha hos oddiy ohanglar. Murrakab jaz ohanglari. Utkinchi va ko'maklovchi xromatizmlar, alteratsiya. Qarindoshlik tonallarga og'ishmalar (otkloneniya). Jaz ohangiga hos bo'lgan har xil sakrashlar. Modulyatsiya, engarmonik modulyatsiya.

Blyuz ladi

Notalar ohangni va garmoniyani dissonans oqibati. Usulga xos bo'lgan xususiyatlar. Ohangni improvizatsion bayoni. Blyuz notalar, pasaygan III va VII ludning pog'onasi. Minordagi blyuz ladi (kutarilgan VI va pasaytirilgan V pog'onalar va uning IV va III pog'ona orqali tonikaga echimlari).

Usul ustida ishlash

Sinkopa bo'lmagan usullarida sinkopik aksentlar. Uzoq tovushni oldidan sinkopaning kechiktirilayotganligi va shoshilib qolganligi. Sinkopaning yuqori tartibi. Bitta sakkiztalikka ovozning siljishi.

Garmoniya ustida ishlash

Tor va keng holatlarda akkord izchiligi. Akkordlarning aylanamalarini va yechimlarini eshitish tahlil va kuylash. Ikki ovozning diktantini yozish. Bas, akkordni turi, dissonant pog'onasini va akkordni holatlarini aniqlab berish.

Solfedjiolash va eshitish tahlili

Minordagi diatonik ladlar. Diatonik lad pog'onalarida xos intervallar. Akkordlar va ularning yechimlari nonakkordlar. Minordagi IV, VI, VII pog'onalarni xromatizatsiyasi Garmoniyaviy major va minor. Birnomlik tonalliklar. Modulyatsiya. Konsonans va dissonans. Dissonanslarning yechimi. Sekvensiyalar. Transpozitsiyalar. Diktantlarning yozuvi. Melodik major va minor diatonik ladlarida asarlarni yaratish.

Musiqiy eshitish qobiliyatini rivojlantirish

Lad va tonallik modulyatsiyalar. Diatonik va xromatik modulyatsiya. Konsonans va dissonans intervallarni va ularning kengligini. Ko'maklovchi va o'tkinchi xromatizmlar. Xos intervallar.

III. Mustaqil ishni tashkil etishning shakli va mazmuni

Mustaqil ta'limni tashkil etishda mazkur fanning xususiyatlarini hisobga olgan

holda quyidagi shakllardan foydalanish mumkin:

- darslik, o'quv qo'llanma, maxsus yoki ilmiy adabiyotlar (monografiyalar, maqolalar) bo'yicha fanlar boblari va mavzularini o'rganish;
- tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini o'zlashtirish;
- avtomatlashtirilgan o'rgatuvchi nazorat qiluvchi tizimlar bilan ishlash;
- yangi musiqiy texnik vositalar va texnologiyalarni o'rganish;
- talabani ilmiy tekshirish (ijodiy) ishlarini (TITI) bajarish bilan bog'liq bo'lgan fanlar bo'limlari yoki mavzularini chuqur o'rganish;
- faol o'qitish uslubidan foydalaniladigan o'quv mashg'ulotlari (ishbilar o'yinlar, diskussiyalar, seminarlar, kollokviumlar va b.).

Mustaqil ta'limni tashkil etishning mazmuni axborot-ta'lim resurslaridan, ta'lim muassasasida mavjud kutubxona, fonoteka va videoteka jamg'armasidan, repetitoriyalardan, o'quv laboratoriyalari, ovoz yozuvi studiyalari, teleradiokompaniya kanallari va konsert zallaridan unumli foydalanishdan, bajarilgan ishlarning tahlilini bayon etishdan iboratdir. Mazkur fanning xususiyatlaridan kelib chiqib kasbiy mahoratni rivojlantirish va takomillashtirishga qaratilgan vazifalarni maqsadli amalga oshirish ham nazarda tutiladi.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Jaz solfedjio (san'atshunoslik) ta'lim yo'nalishi bo'yicha ma'lum bir mashqlarni amalga oshirib bo'lingandan so'ng, oliy ta'lim muassasasining xususiyatlaridan kelib chiqib amaliy mashg'ulotlar olib borilishi nazarda tutiladi. Bu – o'rganilgan bilimlarni, amaliy ko'nikmalar orqali mustahkamlab borishga yordam beradi.

Xususan, amaliy mashg'ulotlarda:

- eshitish va ovoz bilan va fortepianoda mashqlarni bajarish;
- ovozi bilan va cholguda melodik xarakat major-minorlarning, tovushlar bo'yicha kamaytirilgan akkordlar, septakkordlar va uning aylanma mashqlarini bajarish;
- musiqa diktanti yozish;
- ovozdin yoki cholgudan, varaqdan kursatilgan tempda va ohangdoshlikda to'g'ri dinamika bilan kuylash;
- o'qituvchi bergan vazifalarini fortepianoda chalib berilishi orqali yaxshi natija beradi.

16

V. Ta'lim natijalari/Kasbiy kompetensiyalari talaba bilishi kerak;

Mazkur fanni o'zlashtirish natijasida talaba Davlat ta'lim standartlarida belgilangan bilim, malaka va ko'nikmaga ega bo'lishi nazarda tutiladi, xususan:

- Natural garmoniyaning tovushqatorlari va melodik majorni va minorni talaba aniklash;
- Eshitish, ovoz bilan va fortepiano pentatonik, diatonik akkordlar, major va minor xromatizatsiya yarim pog'onalarni takrorlab berish kerak;
- ovozi bilan va cholg'uda melodik harakat major-minorlarning, tovushlar bo'yicha kamaytirilgan akkordlar, septakkordlar va uning aylanmalari;
- blyuz ldlari, major, VII pasaygan pogona bilan III minor V pasaygan va VI baland pog'onalar;

- Musiqa diktanti yozish;

VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:

- yakka mashg'ulotlar;
- interfaol keys-stadilar;
- tinglash mashqlari;
- tinglash va ijro etish;
- mashqlarni tinglash va notaga tushirish .

VII. Kreditlarni olish uchun talablar:

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish.

Oraliq va yakuniy nazorat uchun talablar.

Talabalar bilimini nazorat qilish o'quv rejaga muvofiq belgilangan. Oraliq va Yakuniy nazorat 1, 2 semestrlarda o'tkaziladi.

Oraliq nazorati – reja asosida o'tilgan 5 ta mavzu doirasida test ko'rinishida yoki uchta savoldan iborat yozma ish shaklida o'tkaziladi.

Yakuniy nazorat – reja asosida o'tilgan barcha mavzular doirasida tuzilgan savollarga og'zaki tarzda javob berish (biletlar uchta savoldan iborat bo'ladi va qo'shimcha ikkita savol berilishi mumkin).

1
9

Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbalari

Asosiy adabiyotlar

3. И. Карагичева. "Эстрадно-джазовое сольфеджио" Москва 2011 год
4. О. Хромушин «Джазовое сольфеджио» «Композитор» С. Петербург., 2002 год
3. В. Копелевич. Музыкальные диктанты эстрада и джаз. М., 1990 год
4. Б. Шеломов. Импровизация на уроках сольфеджио. Ленинград., 1977 год

Qo'shimcha adabiyotlar

5. Mirziyoyev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. T, 2017
6. Mirziyoyev SH.M. Erkin va farovon, Demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti lavozimiga kirishish tantanali marosimiga bag'ishlangan Oliy Majlis palatasining qo'shma majlisidagi nutq. T., 2017.
7. Mirziyoyev SH.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini takomillash-yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. O'zbekiston Resoublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining 24 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi ma'ruza. 2016- yil 7-dekabr. T., 2017.
8. Mirziyoyev SH.M. 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha harakatlar strategiyasi. (elektron versiyasi)

Internet saytlari

4. <http://www.youtube.com>
5. www.kultura.uz
- <http://portasound.ru/music-search/musiqa-olami>

5-semestr
(Musiqiy asarlar tahlili)
I. Fanning mazmuni

Musiqiy asarlar tahlilining o'rmi va ahamiyati juda muhim bo'lib, u musiqiy asarning tuzilishi, kelib chiqishi, gomofonik musiqa janrlari va shakllarining kristallashuvini va evolyutsion rivojini o'rganadi. Musiqa tahlili fanining maqsadi - bir tomondan musiqa shakllari nazariy jihatidan, ikkinchi tomondan – tarixiy jihatidan o'rganiladi.

Musiqiy asarlar tahlilini o'rganish bilan talabanning musiqiy merosimiz borasidagi tasavvur va qarashlari boyib, kengayib boradi. Musiqiy asarlar tahlilining shakllanishi, rivojlanish tarixi, asosiy tushuncha va xususiyatlari, shakllar va janrlar, umuman, fan bo'yicha qo'yiladigan talablarni o'rganishlari hamda egallangan bilimlardan ijodiy faoliyatda unumli foydalanish ko'nikmalarini o'zlashtirishlari zarur.

“Musiqiy asarlar tahlili” kursi turli mashg'ulotlardan iborat: ma'ruza, amaliy va seminar mashg'ulotlari, yakka tartibdagi amaliy mashg'ulotlar. Bu o'rinda kursning asosiy vazifasi turli tarixiy davrlarga oid yirik yo'nalish va maktablar uchun muhim ahamiyatga ega bo'lgan individual uslub, milliy o'ziga xoslik singari asarlarning shakl yasovchi va ta'sir etuvchi xususiyatlarini ochib berishdir.

Fanni o'zlashtirishdan kelib chiqadigan vazifalar - talabalar turli yo'nalishlarda bilimlarga ega bo'lganliklarini namoyish etishlaridan iboratdir. Shakl asosini xosil qiluvchi mavzuiylik, rivojlanish tamoyillari; turli tarixiy davrlar va uslublarga xos bo'lgan oddiy va murakkab shakllar hamda cholg'u va vokal turkumlarni o'rganiladi.

II. Asosiy qism
Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi
Kirish

Fanning mazmuni. Fanning maqsad va vazifalari. O'rganiladigan mavzular doirasi. Fan o'rganilishida tayaniladigan asosiy manbalar haqida. U bilan bog'liq musiqiy janr namunalari, asosiy ilmiy tadqiqotlar, nota adabiyotlari haqida, ulardan unumli foydalanish yuzasidan uslubiy tavsiyalar.

So'nggi yillarda adabiyotlaridan nashr ettirilgan to'plamlari bilan yaqindan tanishish.

Mazkur fan musiqiy asarning tuzilishi, kelib chiqishi, gomofonik musiqa janrlari va shakllarining kristallashuvini va evolyutsion rivojini Barokko musiqasidan tortib, to zamonaviy kompozitorlari, shu jumladan O'zbekiston kompozitorlari ijodiyotini o'rganadi. Mazkur fan musiqa san'atining rivojining asosiy tamoyillari va xususiyatlari; turli davrlaridagi (Barokko, klassitsizm, romantizm va XX-XXI asr musiqasi) ifodaviy vositalari, usul, gomofon va polifonik shakllari va uslublarini o'rganib borilishi katta ahamiyatga egadir.

Musiqiy asarlar tahlili faniga kirish. Asosiy tushunchalari.

1-mavzu: Musiqiy asarlar tahlili musiqa bilimligi sohasi va o'quv fani sifatida.

Fanning ta'rif, maqsadi va vazifalari. Tahlilni professional darajada qo'llash shakllari.

Tahlil fanining ilmiy asosi. (Musiqa tahlili asosida yotgan nazariy kontseptsiyalar.

O'rganishning asosiy ob'yekti – asar, uning material-idealli tabiati. Musiqashunosning analitik apparati).

2-mavzu: Musiqiy asar tizimli-tashkiliy ob'yekt sifatida. Musiqiy kompozitsiyaning vaqt-o'lchovli darajalari.

Tizim tushunchasi. Tizimning asosiy xususiyatlari. Ilmiy tadqiqotlar tahlilini tizimli uslub (metod) asosida o'rganish. Musiqiy asar tizim sifatida. Musiqiy kompozitsiyaning vaqtiy darajalari, ularni idroklash qonuniyatlari bilan bog'liqligi.

3-mavzu: Musiqiy mazmunga yondashuv uslubi (metodika podxoda), tahlil usullari. Musiqiy mazmun tahlilida tizimli yondashuv.

Tahlilning uslubi, uning asosiy turlari. Musiqiy mazmun tahlilidagi tizimli yondashuv uslubi ishlanmasining dolzarbligi. Musiqiy asar tahlilida yaxlit va tizimli tahlil uslubiyotlarini taqqoslanishi. Bunday yondashuvni ijod psixologiyasi bilan bog'liqligi. Hayotiy borliqni badiiy aks ettirish turlari.

4-mavzu: Musiqiy mazmunning tahlil uslubi (metodika podxoda) tamoyillari.

Umuman musiqa mazmuni. Davr mazmuni. Badiiy oqim g'oyalarining mazmuni.

Mualliflik uslubining mazmuni. Tanlangan janr mazmuni. Asarning badiiy g'oyasi, uni amalga oshirish tamoyili (obrazli tuzilma, syujet yohud uning yo'qligi, asos ifodaviyligining ustunligi va h.k.). Ijrochilik yohud musiqashunoslik talqinlarining mazmuni. Asarning tinglovchilar idrokidagi talqini

5-mavzu: Musiqiy janr. Ta'rif, tasnifot mezonlari.

Janrni aniqlash. Hayotiy borliqning musiqiy aksida janrli asosning roli. Janr nazariyasi. Tasnifot tamoyillari xususida ma'lumot. Janrlarning ierarxik tizimi (turlari, ko'rinishlari, birliklari). Janrli uslub va janrli mazmun. Janrlarning tarixiy tadrijiyoti. Kompozitorlik ijodiyotida janrli jarayonlar.

6-mavzu: Musiqiy janr vakompozitorlik ijodiyotida janrli jarayonlar.

Musiqiy asarda janrning semantik funktsiyalari. Janr tahlilining rejasi. "Ikkilamchi janr" atamasi va uning kompozitorlik ijodiyotiga munosabati. Asarda janrli asos va maqsadlari. Janrli asos mavzuiylikda (bir necha variantlarda) namoyon bo'lishi. Janr orqali umimlashtirish va u janrli iqtiboslashdan farqi. Janr buzilishi. Asarning janr jihatdan belgilanishi va undagi kompozitorning mas'uliyati. "Janrli rivoj"ning "janrli aloqalar"dan farqi. "Janrli variatsiyalanish", "janrli variatsiyalar turkumi" kabi atamalar haqida.

7-mavzu: Musiqiy uslub, uslub tushunchasining mazmuni. Uslubiy o'zaro ta'sirliklarning tarixiy turlari.

Musiqiy uslubni aniqlash. Uslub tushunchasini tashkil etuvchi baholovchi. Uslub ierarxik tizim sifatida. Uslublashtirish toifalari. Uslubiy tahlil metodlari.

8-mavzu: Kompozitorlik ijodiyotida janrli va uslubiy qonuniyatlarni o'zaro ta'sirligi.

Ijodning janrli asoslariga kompozitor yondashuvining tarixiy tadrijiyoti va umuman badiiy tafakkur tadrijiyotining aksi sifatida ettirilishi. "Davrning janr fondi" tushunchasi (B. Asafyev).

Kompozitor ijodining uslubiy spetsifikasi va uning birlamchi janrlar talqiniga ta'sir etish yo'llari (har ikki uslub qirralari nimada namoyon bo'lishini ko'rsatish). "Janr teranligi" (Nazaykinskiy).

9-mavzu: Musiqa ifodaviy vositalar tizimi. Musiqiy til belgilar tizimi sifatida.

Musiqiy belgilar tasnifoti.

Musiqaning tili. Verbal va boshqa san'atlar tili bilan qiyoslash. Musiqiy vositalarning ifodaviy imkoniyatlari va ularning aloqalari hamda kontekstga bog'liqligi. Musiqiy til belgilari tasnifotining tamoyillari: a) ularning moddiy-konstruktiv xususiyatlari bo'yicha; b) hayotiy realliklarni aks ettirish xarakteri bo'yicha; v) matndagi vazifasi bo'yicha. Til va nutq: ularning o'zaro munosabati.

10-mavzu: Kuy. Kuy izmi.

Kuy – muhim ifodaviy vositadir. Kuy izmi va uning lad-ohang ifodaviyligi. Kuy ifodaviy va shakl yasovchi vosita sifatida. Kuy rivojlanishida tarixiy jarayonlar.

11-mavzu: Metroritm, metrika turlari, turoqlar nazariyasi.

Metroritm (vazn-usul) musiqiy vaqt tashkilotining asosi sifatida. Musiqiy vaqt xususidagi fanning asosiy bo'limlari. Metr (vazn) ritmik harakat, turoqlar nazariyasining asosi sifatida. Metrika (vazn) toifalar. Ritmik chizma xususidagi ta'limot. Musiqada vaqtni o'rganishning hamkor bo'luvchi rakurslari (ko'p rejali metr, kompozitsion metr).

12-mavzu: Ritm va metrning ifodaviy va shakllantiruvchi ta'sir kuchi.

Metroritm (vazn-usul) musiqiy vaqt tashkilotining asosi sifatida. Musiqiy vaqt xususidagi fanning asosiy bo'limlari. Metr (vazn) ritmik harakat, turoqlar nazariyasining asosi sifatida. Metrika (vazn) toifalar. Ritmik chizma xususidagi ta'limot. Musiqada vaqtni o'rganishning hamkor bo'luvchi rakurslari (ko'p rejali metr, kompozitsion metr).

13-mavzu: Musiqiy faktura: tuzilmalarning asosiy toifalari, masofali koordinatalar, faktura ovozlarning funktsiyalari, semantik va shakllantiruvchi funktsiyalar.

Faktura va unga yaqin tushunchalarning ta'rifi. Fakturaviy tuzilmalarning tarixiy tipologiyasi. Fakturaning asosiy parametrlari. Faktura ovozlarning funktsiyasi. Funktsiyalarning mujassamlanishi. Fakturaviy rivoj, funktsiyalar o'zgaruvchanligi. Bir butunlik fakturasi va shakli.

14-mavzu: Musiqiy ifoda vositalarining o'zaro ta'siri tamoyillari.

Tahlil jarayoni uchun asosiy talablar. Uning yakuniy maqsadi. Musiqa belgilarining muhim tabiati. Musiqaning ko'p hamda konsentratsiyalangan ta'sir tamoyili, uning namoyon bo'lishini turli xil shakllari. Funktsiyalarni birga joylashtirish tamoyili. Kommunikativ va semantik funktsiyalar (takror) o'rtasidagi farq. Idrok inertsiyasi va uning buzilishi. Badiiy ixtiro tushunchasi.

15-mavzu: Musiqa ifoda vositalari tizimining harakati.

Musiqa belgilarining semantik va kommunikativ funktsiyalarini ajratib ko'rsatish. Tahliliy o'rganishning asosiy maqsadlari.

16-mavzu: Musiqiy mavzuiylik, uning funktsiyalari va turlari. Mavzu ta'rifining muqoyasasi. Mavzuning zamonaviy ta'rifi. Mavzuiylikning musiqiy asardagi asosiy funktsiyasi. Mavzuning fakturaviy qiyofasi; Ohang mazmuni bo'yicha mavzu toifalari.

17-mavzu: Mavzuiylikning zamonaviy turlari.

Mavzu darajalar ierarxiyasi sifatida. Zamonaviy musiqada mavzu, uning

tashkilotida ifodaviy vositalarning yangicha o'zaro munosabati. Makromavzu va dramaturgik mavzu tushunchalarini qiyoslash.

18-mavzu: Musiqiy rivojning asosiy tamoyillari; tafovut turlari.

Motiv va iboralarga ichki mavzuviy bo'linish. Ekspozitsion struktura ichidagi masshtabli rivoj. "Bosh" motivning motivli rivoji. Ichki mavzuviy kontrast. Rivojning mavzu toifalari va ularning janrli negizlariga bog'liqligi. Mushtaraklik va kontrastning shakllantiruvchi tamoyillari va ularning mavzuviy rivoj asosiy tamoyillaridagi o'zaro munosabati. Kontrast tamoyilining roli, mavzuning bilvosita rivojidagi vositasi sifatida. Repriza (takror), uning mavzuviylikni qayta tafakkur etishdagi roli.

Klassik shakllantirish

19-mavzu: Klassik shakllantirish va klassik shakllar tipologiyasi.

Kompozitsiyaning funktsional asoslari. Uslubning umumiy tavsifi. Vena klassiklarining shakllantirish tamoyillari. Kompozitsion chizmalarning tipologik muntazamligi va ularning musiqashunoslik tomonidan turlicha yoritilish yo'llari. Shakl tor va keng ma'noda. "Shakl-jarayon" va "shakl-kristall", "shakl-tamoyil" va shakl-borliq sifatida tushunchalarini mazmuni xususida.

20-mavzu: Kompozitsiyaning funktsional asoslari.

Klassik kompozitsiya (umumiy va maxsus) bo'limlarining funktsiyasi. Shakl bo'limlaridagi funktsiyalarni aniqlashtiruvchi omillar.

21-mavzu: Kompozitsion funktsiyalarning o'zgaruvchanligi. Kompozitsiya va dramaturgiya.

I.m.t mantiqiy funktsiyalarining ko'p darajali tizimi. Kompozitsiya va dramaturgiya alohida va o'zaro bog'liqligida. Kompozitsion funktsiyalar mujassamligi tushunchasi va uning toifalari:

- a) doimiy joylashuvi;
- b) siljuvchan joylashuv.

Dramaturgik funktsiyalar. Kompozitsion va dramaturgik funktsiyalarning mos kelishi va farqlanishi. Kompozitsiya va dramaturgiya strukturasi parallel (qiyosiy) tahlilining metodi.

22-mavzu: Shakl-jarayonda kompozitsion va dramaturgik rivojining kompozitsion va funktsional mantiqi.

Shaklning kompozitsion va dramaturgik mantiqi jarayon sifatida (tushunchalar mazmuni). Anormativ kompozitsion tuzilishlarni (chizmalarni) hosil bo'lishida mualliflik g'oyasi. Bunday chizmalarni musiqashunoslik va ijrochilikda shakl tuzilishlarni turli talqinlari. Shakllarni zamonaviy tasnifoti, uning tavsifi (harakteristikasi). Adabiyotda aksini topgan zamonaviy tasnifot turlari.

23-mavzu: Klassik davriya, uning turlari.

Davriyaning ta'riflari. Klassik normativ davriya va uning turli jihatlaridagi tafsirlari. Davriya qismlari. Davriyada I.m.t. jarayoni, Metrik sakkiztaktlik, kvadratik va nokvadratik tushunchalari.

Davriyaning harmonik rivojlanishining mantiqi. Klassik davriyaning turlari. Janrning davriya turiga ta'siri.

24-mavzu: Davriya rivojlanishining tarixiy tafsiloti.

1. Anormativ davriya va uning turlari.

2. Davriya rivojlanishining tarixiy tafsiloti:

- Klassik oldi davriyasi (rivojlov turidagi davriya): I.S.Bax, D.Skarlatti;
- Klassik davriya;
- Romantiklar davriyasi;
- Debyussi ijodidagi davriyasining tuzilishi;
- XX asrda davriyaning taqdiri.

25-mavzu: Davriya-qism va davriya romantik miniatyuraning mustaqil shakli sifatida.

Butunlikda davriya-qismning xarakteri va murakkablik darajasi. Butunlikni davriya-qismga ta'siri: davriyaning janrli turlari, davriyani o'rganilishida uslubiy jihati. Davriya-butunlik: butunlik strukturasiga talablar. Davriya-butunlikning musiqiy asar mustaqil shakl sifatida tuzilish murakkabligi. Ikkinchi rejadagi shakl. Davriyada boshqa shakllarning xususiyatlari.

26-mavzu: O'quv-uslubiy adabiyotida davriyaning talqini.

O'quv-uslubiy adabiyotda (Tyulin, Mazel, Skrebkov, Tits, Sposobin) davriya tuzilishining talqin etilishi. Davriya va musiqiy asarda uning ahamiyati. Davriyaning ichki va mavzuviy tuzilishi.

Davriya turlarining tasnifoti. Anormativ davriyalar. Musiqa rivojlanish jarayonida tuzilmadagi kompozitsion funksiyalarning o'zgarishi qanday o'tadi. Analitik "tezkor yozma" vazifa (har bir talabaning mustaqil tahlili). Material o'zlashtirishning test nazorati. Talabalarning tayyorlagan kichik ma'ruzalar bilan chiqishi va ular chiqishlarini baholanishi.

27-mavzu: Oddiy shakllar. Oddiy 2 va 3 qismliklarning turlari.

Oddiy shaklning ta'rifi. Kelib chiqishi, mazmunli imkoniyatlari (potentsiyalari). Oddiy uch qismli shaklning o'rta va repriza qismlarning funksiyalarining asosiy turlari. Oddiy uch qismli shaklda boshqa shakllarning xususiyatlarini kelishi. Oddiy ikki qismli shaklda qismlarning funksional nisbatlari. Qo'llash sohasi. Adagio shakli. Ta'rifi, tuzilishi va qo'llash sohasi.

28-mavzu: Murakkab 2 va 3 qismli shakllar.

Murakkab shakllarning ta'rifi. Murakkab uch qismlikning kelib chiqishi, mazmunli imkoniyatlari.

Qo'llash sohasi, shakllarning funksional nisbatlarining farqligi. O'rta qismlarning turlari.

29-mavzu: Murakkab 2 va 3 qismli shakllar: janrli va uslubiy turlari.

Reprizalarning turlari shaklning oldingi rivojlovi bilan bog'liqligi. Murakkab uch qismlik va boshqa shakllar bilan uning munosabati va aloqalari. Murakkab ikki qismli shaklning tuzilmaviy turlari.

Qismlarga oid funksional nisbatlarning turlari. Qo'llash sohasi.

30-mavzu: Murakkab 3 qismli shaklda dinamik jarayonlar.

Dinamik shaklni ta'rifi. Obrazli transformatsiya va repriza mazmunini sifatli o'zgartirilishi.

Muttasil rivojlov. Dinamizatsiya vositalari.

31-mavzu: Reprizali shaklning alohida turlari: oraliq, juft, o'ta murakkab, progressiyalangan, kontsentrik.

oddiy va murakkab reprizali uchqismli shakllar qonuniyatlarini o'zaro birikishi va ular konstruktiv asosida boshqa turdagi shakllarni ta'siri. Oraliq va progressiyalangan shakllarning tuzilishidagi o'ziga xos xususiyatlari. Juftlangan, (uchlangan) va o'tamurakkab 3-q. Shakllar. Konsentrik shakl, uning ta'rifi. Normativ chizmalarda konsentrik tamoyilning ildizlari. Simmetrik shakllarning mazmuniy imkoniyatlari. Kontsentrik shakllarning tuzilish turlari. Statik simmetriyani bartaraf qilish yo'llari.

32-mavzu: Turli talqinga ega reprizali shakllar.

Oddiy va murakkab reprizali uchqismli shakllar qonuniyatlarini o'zaro birikishi va ular konstruktiv asosida boshqa turdagi shakllarni ta'siri. Oraliq va progressiyalangan shakllarning tuzilishidagi o'ziga xos xususiyatlari. Juftlangan, (uchlangan) va o'tamurakkab 3-q. shakllar. Konsentrik shakl, uning ta'rifi

33-mavzu: Rondo, uning turlari va tarixiy evolyutsiyasi.

Musiqa nazariyasida rondoning shakllanish bosqichlari. Shaklning zamonaviy ta'rifi va uning tarkibidagi ikki hil shakllantirish uslublarining tamoyillari. Kelib chiqishi, mazmunli imkoniyatlari. Shakl tuzilishning ochiqligi va uni yakunlash usullari. Rondoning tarixiy rivojlanish yo'liga tavsif. Birinchi bosqich frantsuz klavesinistlar rondosi.

34-mavzu: Rondoning tarixiy evolyutsiyasi (davomi).

Rondoning ikkinchi tarixiy bosqichi – Vena klassik maktabi kompozitorlari rondosi. Rondoning uchinchi davri – erkin rondo. Shuman ijodida rondo. XX asr musiqasida rondo.

35-mavzu: Rondosimon shakllar.

Kompozitsion uslub sifatida rondosimonlikni aniqlash. Rondosimon tuzilishning turg'un ko'rinishlari. Rondosimonlikning erkin qo'llanilishi.

36-mavzu: Shakl va uslublarda rondallik tamoyillarini ifodalanishi.

Kompozitsion uslub sifatida rondosimonlikni aniqlash. Rondosimon tuzilishning turg'un ko'rinishlari. Rondosimonlikning erkin qo'llanilishi.

37-mavzu: Variatsiyalar: atamalar, turlari, tarixiy tafsilot, variatsiyalar mavzusi, rivojlantirish tamoyillari. Variatsiya turlari.

Tushunchalar va atamalarni ta'rifi. Kompozitorlik ijodiyotida variatsiyalarni tarixiy tafsifi. Variatsiyalarning asosiy turlari. Qat'iy variatsiyalar klassik va klassik oldi davrlarda. Erkin variatsiyalar. XX asrda ostinatoli variatsiyalarni taqdiri. Variatsiyalarning qo'llanilishi.

38-mavzu: Variatsion turkumning yaxlitlik muammosi. Juft variatsiyalar.
Variatsion shaklning tuzilishidagi yaxlitlik muammosi. Juftvariatsiyalar.

39-mavzu: Variatsion shakl va turkumning tarixiy va nazariy muammolari.
Betxoven variatsion turkumini erta klassiklardan farqi.

40-mavzu: Sonata shakli. O'zlashtirishning nazariy muammolari.

Sonata janr va shakl sifatida. Sonata shakli – klassik cholg'u tafakkurining yuksak cho'qqisi. Sonata shaklining uch asosiy bo'limi: ekspozitsiya; rivojlov; repriza.

41-mavzu: Sonata shaklning janrli turlari.

Sonata, simfoniya, kvartet, kvintet, kontsertlarning birinchi qismlari, sonata

shaklidagi uverturalar.

Turli davr kompozitorlari asarlari taxlili.

42-mavzu: Sonata shaklining o'rganishining tarixiy jihati.

D.Skarlattiva F.E.Baxning sonatalari.

XVIII asrning birinchi yarmidagi sonata shaklini tasdiqlanish va rivojlantirish yo'llari. Klassik oldi sonatalarning qadimgi (2 qismli) va klassik oldi (3 qismli) sonatalarga bo'linishi. Ikkala shakllarni chizmasi. Ekspozitsiya, uni 4 partiyaga shartli bo'linishi. Ekspozitsiyaning mavzuiy mazmuni.

Repriza: 2 qismda rivojlov-repriza va 3 qismda repriza. Klassik sonatada qadimgi sonatining izlari.

43-mavzu: Y.Gaydn, V.A.Motsart va L.Betxovenning ijodiyotlarida sonata shaklining tarixiy tadrijiyoti.

Y.Gaydn, V.A.Motsart va L.Betxovenning ijodiy uslublarning qisqacha umumiy xarakteristikasi.

Y.Gaydnning sonata shaklining xususiyatlari. V.Motsart ijodining sonata shakli. Betxovenning sonata shakllari (ijodining ilk va o'rtadavrlari).

44-mavzu: Betxovenning kechki ijodida sonata shakli.

Betxovenning kechki davr fenomeni, yangi omillar. Sonata shaklining dramaturgik mantiqi: bosh vayondosh partiyalarni mazmunli munosabatlari. Klassik va klassik oldi shakllantirish xususiyatlarni sintezlashuvi. Chegaralarni noaniqligi va rivojlovni umumiy oquvchanligi. Rivojlantirish va kompozitsion jarayonda polifoniya ahamiyatining kuchayishi, polifonik shakllarni kiritilishi.

45-mavzu: Simfonizm tafakkur turi sifatida. Qo'shiqsimon simfonizm va uni sonata hakliga ta'siri.

Simfonizm – klassiklarning "absolyut" musiqasining eng yuksak yutug'i. Simfonizm va simfoniya – tushunchalarning har xilligi. Simfonizm va sonata shakli. Simfonizmning tarixiy turlari. Qo'shiqsimon simfonizmni ta'rifi.

46-mavzu: Romantiklar sonata shaklining liriko-dramatik turi.

Musiqada lirik va dramatik turlarni romantik dunyoqarash ta'sirida uyg'unlashuvi. Shaxsiy his tuyg'u va emotsional holatlarni musiqa orqali ifodalanishi (o'zlikni ifodalash san'ati).

47-mavzu: Chaykovskiy, Maler va Shostakovich ijodlarining sonata shaklida simfonizmning liriko-dramatik turini ko'rinishi.

Obrazli tuzilishning yangiligi va shakllantirishning yangi omillari: uzoq g'oya va g'ayimolarni taqqoslanishi; yahtitlikning mantiqiy tashkillashuvini yashirishga yo'naltirilgan omil; turli hajmdagi to'liqsimon rivojlanish. XIX asrning 2-yarimi va XX asrda turli mualliflar musiqasida umumiy omillarni individual ko'rinishi.

48-mavzu: Simfonizmning epik turi va Borodin, Prokofyevlarning sonatali tamoyillariga uning ta'siri.

Epos va uni adabiyotda o'ziga xos xususiyatlari.

49-mavzu: Sonata shaklining tarixiy va nazariy muammolari.

Musiqiy shakl takomillanishida simfonizm turini syujet mantiqiga bo'lgan ta'siri.

50-mavzu: Turkumlashakllar. Turkumning ikkita asosiy turlarining tafsifi.

Qadimgi va yangi suita.

Turkumli shakllar tarifi. Turkumli shakllarning asosiy xususiyati – bu qismlarning

(ayniqsa, sur'at jihatdan) kontrastlanishi. Qadimgi suite. Umumiy bir tonallik – ularni birlashtiruvchi vositasi. Yangicha suite.

51-mavzu: Kompozitorlik ijodiyotida sonatali-simfonik turkumning dramaturgik invarianti.

Sonata turkumi. Sonata-simfonik turkumi.

52-mavzu: Romantik shakllantirishning xarakterli xususiyatlari.

Romantizm davrining umumiy xarakteristikasi, klassitsizm bilan uning o'xshashligi va farqi. Romantizmning estetik-g'oyaviy negizi. Asarlarning musiqiy dramaturgiyasiga yondashuv. Dasturlik. Klassik asosidagi shakllantirishning erkin talqini. Yangi janrlarni barpo etilishi. Ijrochilik madaniyatining rivojlanishida romantik estetikani ahamiyati.

53-mavzu: Yirik bir qismlilik (har xil turdagi aralash shakllar).

Erkin va aralash shakllarni paydo bo'lishi va tarqalishining sabablari. Aralash va individual shakllarni ta'rif. Aralash shakllarni tasnifoti. Aralash shaklning V.Bobrovskiyning funktsiyalar o'zgaruvchanligi nazariyasi bo'yicha murakkab funktsional tashkiloti. Listning birqismlilik.

54-mavzu:Erkinshakllar (davomi). Kontrast tarkibli shakllar.

Erkinshakllarturlari. Fantaziyavarapsodiyajanrlari.

55-mavzu: Barokko uslubida shakllantirishning umumiy tafsifi. Shakllar tasnifoti. Barokko musiqasining tarixiy ahamiyati. Barokko uslubidagi kichik shakllar.

“Barokko”tushunchasi, uning manosi, keng va tor talqinlari. Renesans uslubi bilan bog'liqligi va farqi. Badiiy ongda keskin burilishining ijtimoiy sababi. Dunyoviy musiqiy madaniyatni rivojlanishi. “Absolyutmusiq” ningcholg'ujanrlari. Barokko shakllarning tipologiyasi va musiqiy rivojning omillari.

56-mavzu: Dispositio va decoratio ritorikt amoyilarni Barokko davrining musiqiy til va tuzilish mantiqiga ta'siri.

Musiqaning mustaqil tilini kashf etilishi. Barokko davridagi musiqaning belgi turlari. Ramzlarni ustunligi. Ritorika – ishtirish ilmi va san'ati. Uning bo'limlari. Dispositio – notqlik san'atidagi bo'limlarining funktsional ahamiyati. Musiqiy asarlar rivojlanishida uning tuzilishiga tayanish. Decoratio – naqshlar usullari, ularni musiqadagi mazmun va xakteri bilan bog'liqligi. Ritorik belgilarni boshqa san'at turlaridan shartli bog'liqliligi. Bax asarining misolida tahlil qilib ritorik mantiqni o'xshashligini ochib berish.

57-mavzu:Qadimgi kontsert shakli – barokko cholg'u musiqasining eng yuksak yutug'i.

Cholg'u madaniyatning gullashi – cholg'ularnimukkamallashuvi.Kontsert janrini barpo bo'lishi.

Kontsert janri – barokko davrining eng yuqori rivojlangan noimitatsion shakli.

58-mavzu:I.S.Bax, G.Gendel va A.Vivaldining kontsert shakllarining qiyosiy tavsifi.

Kompozitorning individual uslubining tafsifi. Kontsert janrining kompozitor ijodida o'rni. Kontsert uslubining usullari. Asosiy mavzuni xarakteristikasi. Mavzu takrorlarining taqdiri, undagi o'zgarishlarining xakteri. Intermediyalarni ohang material. Xulosalar: mualliflar uslublari qanday aks ettiriladi. Har bir tahlil qilingan

asarni kontsert shaklining qanday turiga mansub.

59-mavzu: Soʻz vamusiqa. Sheʼriy matnning musiqiy talqinining turlari.

Ohang (intonatsion) va ritmning oʻzaro xarakati. Vokal musiqaning shakllari.

Oddiy shakllar.

Vokal musiqasining tahlil qilish tamoyillari. Bir sheʼriy matnga yozilgan romanslarni qiyosiy tahlili. Bir hil matnga yozilgan har xil turdagi vokal asarlarning obraz-mazmunli maʼnosining turli talqini va u bilan bogʻliq ifodaviy vositalar va shaklning aks ettirilishidagi farqi.

Musiqa va nutq. Musiqada nutq ohangini aks ettirilishini har xil turlari. Musiqiy va nutq ohanglarni umumiy asoslari va ularning sifatli farqi. Musiqiy va sheʼriy metr. Musiqiy va sheʼriy sintaksis va kompozitsiya. Vaqtli tashkillantirilgan sheʼriy matnning musiqiy metr va sintaksis bilan aloqalari: soʻzli matnni musiqada turlicha aks ettirilishi. Vokalmusiqada oddiy shakllarning qoʻllanishi. Turli davr kompozitorlari vokal asarlarining taxlili.

60-mavzu: Sheʼriy matn vokalizatsiyasining asosiy tamoyillari. Sheriyat mazmunining talqinida va uning matnidagi emotsional xolatini ifodalashda musiqaning ahamiyati.

Sheʼriy matn vokalizatsiyasining asosiy turlari va tamoyillari: a) qoʻshiqsimon-arizoli; b) rechitativli; c) melodeklamatsiya; d) Sprechgesang. Sheriyat mazmunining turli talqini va u bilan bogʻliq ifodaviy vositalar orqali matnidagi emotsional holatni va shaklning aks ettirilishi.

61-mavzu: Vokal turkumlar. Opera, oratoriya, kantata.

Oratoriya - ovozlari va orkestr (organ) uchun yozilgan musiqali-dramatik asar.

Kantata — ancha noaniq shakl hisoblanib, bir vaqtlar cholgʻu musiqaga qarama-qarshi boʻlgan har qanday vokal musiqani kantata deb ataganlar. Kantata - bu bir yoki birnecha solistlar, xor va orkestr (organ) ga moʻljallangan musiqiy asar.

Musiqali drama — eng tom manoda olganda musiqiy shakl jihatidan eskiturdagi operalarga qarama-qarshi turadi. Musiqali dramaning asosiy belgisi shundan iboratki, undagi bayonlar tarqoq, uzluksiz tarzda keladi.

Opera. Opera teksti libretto. Alohida nomerlardan tashkil topgan operalar. U yoki budarajada uzluksiz rivojlanish natijasida yaxlit musiqasi yaratilgan opera.

62-mavzu: XX asr musiqasining asosiy shakllantiruvchi muammolari. XX asr musiqasining janr va uslublari.

XX asr sanʼatri vojida tubdan oʻzgarishlar. Uning obʼyektiv sabablari, tarixiy voqeliklar; ilm, fan va texnikani kuchli rivojlanishi. “Gumanizm” qulashi. Badiiy ongning inqirozi. Sanʼat idroklashining inqirozi. Musiqiy til rivojining eksperimental xarakterining sabablari. Uslubiy plyuralizm tushunchasi.

63-mavzu: Zamonaviy kompozitsiyaning yangi turlari.

Musiqiy ifoda vositalari tizimida yangicha urgʻular. Musiqiy sintaksisning yangi normalari. XX asrning birinchi yarmidagi modifikatsiyalangan shakllar. XX asrning ikkinchi yarmidagi kompozitsiyaning individual mantiqi. Musiqiy shakllarning dramaturgik tashkiloti. Musiqiy dramaturgiyaning va undagi prototiplarni yangicha turlari.

Amaliy mashgʻulotlar va Seminar

oʻquv rejada koʻrsatilgan turi boʻyicha oʻtkaziladi.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Kirish.Musiqiy asarlar tahlili musiqa bilimligi sohasi va o'quv fani sifatida.
2. Musiqiy asar tizimli-tashkiliy ob'yekt sifatida. Musiqiy kompozitsiyaning vaqt-o'lchovli darajalari.
3. Musiqiy mazmunga yondashuv uslubi(yondashuv metodika), tahlil usullari. Musiqiy mazmun tahlilida tizimli yondashuv.
4. Musiqiy mazmunning tahlil uslubiyotining tamoyillari.
5. Musiqiy janr. Ta'rif, tasnifot mezonlari.
6. Musiqiy janr va kompozitorlik ijodiyotida janrli jarayonlar.
7. Musiqiy uslub, uslub tushunchasining mazmuni. Uslubiy o'zaro ta'sirliklarning tarixiy turlari.
8. Kompozitorlik ijodiyotida janrli va uslubiy qonuniyatlarni o'zaro ta'sirligi.
9. Musiqa ifodaviy vositalar tizimi. Musiqiy til belgilar tizimi sifatida. Musiqiy belgilar tasnifoti.
10. Kuy. Kuy izmi.
11. Metroritm, metrika turlari, turoqlar nazariyasi.
12. Ritm va metrning ifodaviy va shakllantiruvchi ta'sir kuchi.
13. Musiqiy faktura: tuzilmalarning asosiy toifalari, masofali koordinatalar, faktura ovozlarning funksiyalari, semantik va shakllantiruvchi funksiyalar.
14. Musiqiy ifoda vositalarining o'zaro ta'siri tamoyillari.
15. Musiqa ifoda vositalari tizimining harakati.
16. Musiqiy mavzuiylik, uning funksiyalari va turlari.
17. Mavzuiylikning zamonaviy turlari.
18. Musiqiy rivojning asosiy tamoyillari; tafovut turlari.
19. Klassik shakllantirish va klassik shakllar tipologiyasi.
20. Kompozitsiyaning funktsional asoslari.
21. Kompozitsion funktsiyalarning o'zgaruvchanligi. Kompozitsiya va dramaturgiya.
22. Shakl-jarayonda kompozitsion va dramaturgik rivojining kompozitsion va funktsional mantiqi
23. Klassik davriya, uning turlari.
24. Davriya rivojlanishining tarixiy tafsiloti.
25. Davriya-qism va davriya romantik miniatyuraning mustaqil shakli sifatida.
26. O'quv-uslubiy adabiyotida davriyaning talqini.
27. Oddiy shakllar. Oddiy 2 va 3 qismliklarning turlari.
28. Murakkab 2 va 3 qismli shakllar.
29. Murakkab 2 va 3 qismli shakllar: janrli va uslubiy turlari.
30. Murakkab 3 qismli shaklda dinamik jarayonlar.
31. Reprizali shaklning alohida turlari: oraliq, juft, o'ta murakkab, progressiyalangan, kontsentrik.
32. Turli talqinga ega reprizali shakllar.
33. Rondo, uning turlari va tarixiy evolyutsiyasi.
34. Rondoningtarixiy evolyutsiyasi (davomi).

35. Rondosimon shakllar.
36. Shakl va uslublarda rondallik tamoyillarini ifodalanishi.
37. Variatsiyalar: atamalar, turlari, tarihiy tafsilot, variatsiyalar mavzusi, rivojlantirish tamoyillari. Variatsiya turlari.
38. Variatsion turkumning yaxlitlik muammosi. Juft variatsiyalar.
39. Variatsion shakl va turkumning tarihiy va nazariy muammolari.
40. Sonata shakli. O'zlashtirishning nazariy muammolari.
41. Sonata shaklning janrli turlari.
42. Sonata shaklning o'rganishining tarihiy jihatti. D.Skarlatti va F.E.Baxning sonatalari.
43. Y.Gaydn, V.A.Motsart va L.Betxovenning ijodiyotlarida sonata shaklining tarihiy tadrijiyoti.
44. Betxovenning kechki ijodida sonata shakli.
45. Simfonizm tafakkur turi sifatida. Qo'shiqsimon simfonizm va uni sonata shakliga ta'siri.
46. Romantiklar sonata shaklining liriko-dramatik turi.
47. Chaykovskiy, Maler va Shostakovich ijodlarining sonata shaklida simfonizmning liriko-dramatik turini ko'rinishi.
48. Simfonizmning epik turi va Borodin, Prokofyevlarning sonatali tamoyillariga uning ta'siri.
49. Sonata shaklning tarihiy va nazariy muammolari.
50. Turkumli shakllar. Turkumning ikkita asosiy turlarining tafsifi. Qadimgi va yangi syuita. Sonatali-simfonik turkumning invarianti.
51. Kompozitorlik ijodiyotida sonatali-simfonik turkumning dramaturgik invarianti.
52. Romantik shakllantirishning xarakterli xususiyatlari.
53. Yirik bir qismlilik (har hil turdagi aralash shakllar). Kontrast tarkibli shakllar.
54. Erkin shakllar.
55. Barokko uslubida shakllantirishning umumiy tafsifi. Shakllar tasnifoti. Barokko musiqasining tarihiy ahamiyati. Barokko uslubidagi kichik shakllar.
56. Dispositio va decoratio ritorik tamoyilarni Barokko davrining musiqiy til va tuzilish mantiqiga ta'siri.
57. Qadimgi kontsert shakli – barokko cholg'u musiqasining eng yuksak yutug'i.
58. I.S.Bax, G.Gendel va A.Vivaldining kontsert shakllarining qiyosiy tavsifi.
59. So'z va musiqa. She'riy matnning musiqiy talqinining turlari. Ohang (intonatsion) va ritmning o'zaro xarakati. Vokal musiqaning shakllari. Oddiy shakllar.
60. Vokal turkumlar. Opera, oratoriya, kantata.
61. Sheriyat mazmunining talqinida va uning matnidagi emotsional xolatini ifodalashda musiqaning ahamiyati.
62. XX asr musiqasining janr va uslublari. XX asr musiqasining asosiy shakllantiruvchi muammolari.
63. Zamonaviy kompozitsiyaning yangi turlari.

Barcha m'aruzava amaliymavzular bo'yicha yakka mashg'ulotlar o'tkazish ham

mo'ljallangan.

Seminar mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Musiqiy mazmunga yondashuv uslubi (yondashuv metodika), tahlil usullari. Musiqiy mazmun tahlilida tizimli yondashuv. Musiqiy mazmunning tahlil uslubiyotining tamoyillari.
2. Kompozitorlik ijodiyotida janrli va uslubiy qonuniyatlarni o'zaro ta'sirligi. Uslubiy o'zaro ta'sirliklarning tarixiy turlari.
3. Musiqa ifoda vositalari tizimining harakati. Musiqiy til belgilar tizimi sifatida. Musiqiy belgilar tasnifoti. Kuy. Kuy izmi. Metroritm, metrika turlari, turoqlar nazariyasi. Ritm va metrning ifodaviy va shakllantiruvchi ta'sir kuchi. Musiqiy faktura.
4. Musiqiy mavzuiylik. Mavzuiylikning zamonaviy turlari. Musiqiy rivojning asosiy tamoyillari; tafovut turlari.
5. Klassik shakllantirish va klassik shakllar tipologiyasi. Shakl-jarayonda kompozitsion va dramaturgik rivojining kompozitsion va funktsional mantiqi. Kompozitsion funktsiyalarning o'zgaruvchanligi.
6. Davriya va uning turlari. O'quv-uslubiy adabiyotida davriyaning talqini.
7. Oddiy shakllar. Murakkab shakllar. Murakkab 3 qismli shaklda dinamik jarayonlar.
8. Reprizali shakllar. Turli talqinga ega reprizali shakllar.
9. Rondo va rondallik. Shakl va uslublarda rondallik tamoyillarini ifodalanishi.
10. Variatsion shakl va turkumning tarixiy va nazariy muammolari.
11. Sonata shakli. Sonata shaklning janrli turlari. Sonata shaklning tarixiy va nazariy muammolari.
12. Y.Gaydn, V.A.Motsart va L.Betxovenning ijodiyotlarida sonata shaklining tarixiy tadrijiyoti.
13. Chaykovskiy, Maler va Shostakovich ijodlarining sonata shaklida simfonizmning liriko-dramatik turini ko'rish.
14. Turkumli shakllar.
15. Kompozitorlik ijodiyotida sonatali-simfonik turkumning dramaturgik invarianti.
16. Romantik shakllantirishning xarakterli xususiyatlari. Erkin va aralash shakllar.
17. Barokko uslubidagi shakllar. Dispositio va decoratio ritorik tamoyillarni
18. Qadimgi kontsert shakli. I.S.Bax, G.Gendel va A.Vivaldining kontsert shakllarining qiyosiy tavsifi.
19. So'z va musiqa. Vokal shakllar va turkumlar. Sheriyat mazmunining talqinida va uning matnidagi emotsional xolatini ifodalashda musiqaning ahamiyati.
20. XX asr musiqasining asosiy shakllantiruvchi muammolari. XX asr musiqasining janr va uslublari.

Fan bo'yicha kurs ishi. Kurs ishi fan mavzulariga taalluqli masalalar yuzasidan talabalarga yakka tartibda tegishli topshiriq shaklida beriladi. Kurs ishining hajmi,

rasmiylashtirish shakli, baholash mezonlari ishchi fan dasturida va tegishli kafedra tomonidan belgilanadi. Kurs ishini bajarish talabalarda fanga oid bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirishga xizmat qiladi.

Kurs ishlarining taxminiy ro'yxati:

1. L.V.Betxoven sonatalari
2. Gaydn, Motsart ijodiyotida sonata shakli
3. Qadimgi sonata shakli
4. XIX asr romantizm davri shakli. Aralash va individual, kontrast-tarkibli shakllar.
5. Romantizm davrida sonata shakli (SHubert sonatalari misolida).
6. Romantiklar davrida sonata shakli.
7. Shopen ijodiyotida sonata shakli.
8. V.A.Motsart ijodiyotida sonata shakli
9. Klassik (mumtoz) sonata shakli. Gaydnijodida
10. Lyudvig van Betxoven ijodining ilk va o'rta davrlari (fortepiano sonatalari misolida)
11. D.Skarlatti ijodida sonata shakli
12. Romantik kompozitorlar ijodida sonata shakli. SHubertni B-dur sonatasi misolida
13. Betxovenning kechki davr sonatalari
14. Musiqa ifoda vositalari
15. Sonata shakliga oid atamalar lug'ati
16. Kompozitsiya va dramaturgiya
17. Musiqiy janr tushunchasi va uning turlari
18. Variatsion shakl va uning turlari
19. Musiqiy kompozitsiya va uning vaqt darajalari
20. Barokko davri musiqasi va atamalari
21. Ritm
22. Oddiy shakllar
23. S.Prokofevning "Lahzalari"da oddiy shakllar
24. P.Chaykovskiyning "Pikovaya dama" operasida vokal shakllar (yakka nomerlar misolida)
25. F.Shopen noktyurnlarida boshlang'ich davriyalar
26. Klod Debyussi ijodiyotida turkumli shakllar ("Detskiy ugodok" syuitasi misolida)
27. Sonata shakli va uning O'zbekiston kompozitorlari ijodida qo'llanilishi
28. Murakkab uch qismli shakl
29. Vokal musiqasi va vokal shakllar
30. Sharq monodik musiqaning tuzilish shakllari
31. O'zbek xalq musiqasining rivojlanish tamoyillari haqida
32. O'zbekiston kompozitorlari ijodida kontsert janri
33. Syuita
34. Simfonizm

III. Mustaqil ta'limni tashkil etishning shakli va mazmuni

Mustaqil ta'limni tashkil etishda mazkur fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish mumkin:

- darslik, o'quv qo'llanma, maxsus yoki ilmiy adabiyotlar (monografiyalar, maqolalar) bo'yicha fanlar boblari va mavzularini o'rganish;
- tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini o'zlashtirish;
- avtomatlashtirilgan o'rgatuvchi nazorat qiluvchi tizimlar bilan ishlash;
- yangimusiqliq texnik vositalar va texnologiyalarni o'rganish;
- talabaning ilmiy tekshirish (ijodiy) ishlarini (TITI) bajarish bilan bog'liq bo'lgan fanlar bo'limlari yoki mavzularini chuqur o'rganish;
- faol o'qitish uslubidan foydalaniladigan o'quv mashg'ulotlari (ishbilar o'yinlar, diskussiyalar, seminarlar, kollokviumlar va b.).

Mustaqil ta'limni tashkil etishning mazmuni axborot-ta'lim resurslaridan, ta'lim muassasasida mavjud kutubxona, fonoteka va videoteka jamg'armasidan, repetitoriyalardan, o'quv laboratoriyalari, ovozyozuvi studiyalari, teleradiokompaniyakanallarivakonsertzallaridanunumli foydalanishdan, bajarilgan ishlarining tahlilini bayon etishdan iboratdir. Mazkur fanning xususiyatlaridan kelibchiqib kasbiy mahoratni rivojlantirish va takomillashtirishga qaratilgan vazifalarni maqsadli amalga oshirish ham nazarda tutiladi.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Kirish. Musiqliq asarlar tahlili musiqliq bilimligi sohasi va o'quv fani sifatida.
2. Musiqliq asar tizimli-tashkiliy ob'yekt sifatida. Musiqliq kompozitsiyaning vaqt-o'lchovli darajalari.
3. Musiqliq mazmunga yondashuv uslubiyoti (yondashuv metodika), tahlil usullari. Musiqliq mazmun tahlilida tizimli yondashuv.
4. Musiqliq mazmunning tahlil uslubiyotining tamoyillari.
5. Musiqliq janr. Ta'rif, tasnifot mezonlari.
6. Musiqliq janr va kompozitorlik ijodiyotida janrli jarayonlar.
7. Musiqliq uslub, uslub tushunchasining mazmuni. Uslubiy o'zaro ta'sirliklarning tarixiy turlari.
8. Kompozitorlik ijodiyotida janrli va uslubiy qonuniyatlarni o'zaro ta'sirligi.
9. Musiqliq ifodaviy vositalar tizimi. Musiqliq til belgilar tizimi sifatida. Musiqliq belgilar tasnifoti.
10. Kuy. Kuy izmi.
11. Metr ritm, metrika turlari, turoqlar nazariyasi.
12. Ritm va metrning ifodaviy va shakllantiruvchi ta'sir kuchi.
13. Musiqliq faktura: tuzilmalarning asosiy toifalari, masofali koordinatalar, faktura ovozlarning funksiyalari, semantik va shakllantiruvchi funksiyalar.
14. Musiqliq ifoda vositalarining o'zaro ta'siri tamoyillari.
15. Musiqliq ifoda vositalari tizimining harakati.

16. Musiqiy mavzuiylik, uning funksiyalari va turlari.
17. Mavzuiylikning zamonaviy turlari.
18. Musiqiy rivojning asosiy tamoyillari; tafovut turlari.
19. Klassik shakllantirish va klassik shakllar tipologiyasi.
20. Kompozitsiyaning funksional asoslari.
21. Kompozitsion funksiyalarning o'zgaruvchanligi. Kompozitsiya va dramaturgiya.
22. Shakl-jarayonda kompozitsion va dramaturgik rivojining kompozitsion va funksional mantiqi.
23. Klassik davriya, uning turlari.
24. Davriya rivojlanishining tarixiy tafsiloti.
25. Davriya-qism va davriya romantik miniatyuraning mustaqil shakli sifatida.
26. O'quv-uslubiy adabiyotida davriyaning talqini.
27. Oddiy shakllar. Oddiy 2 va 3 qismliklarning turlari.
28. Murakkab 2 va 3 qismli shakllar.
29. Murakkab 2 va 3 qismli shakllar: janrli va uslubiy turlari.
30. Murakkab 3 qismli shaklda dinamik jarayonlar.
31. Reprizali shaklning alohida turlari: oraliq, juft, o'ta murakkab, progressiyalangan, kontsentrik.
32. Turli talqinga ega reprizali shakllar.
33. Rondo, uning turlari va tarixiy evolyutsiyasi.
34. Rondoning tarixiy evolyutsiyasi (davomi).
35. Rondosimon shakllar.
36. Shakl va uslublarda rondalik tamoyillarini ifodalanishi.
37. Variatsiyalar: atamalar, turlari, tarixiy tafsilot, variatsiyalar mavzusi, rivojlantirish tamoyillari. Variatsiya turlari.
38. Variatsion turkumning yaxlitlik muammosi. Juft variatsiyalar.
39. Variatsion shakl va turkumning tarixiy va nazariy muammolari.
40. Sonata shakli. O'zlashtirishning nazariy muammolari.
41. Sonata shaklning janrli turlari.
42. Sonata shaklning o'rganishining tarixiy jihati. D.Skarlatti va F.E.Baxning sonatalari.
43. Y.Gaydn, V.A.Motsart va L.Betxovenning ijodiyotlarida sonata shaklining tarixiy tadrijiyoti.
44. Betxovenning kechki ijodida sonata shakli.
45. Simfonizm tafakkur turi sifatida. Qo'shiqsimon simfonizm va uni sonata shakliga ta'siri.
46. Romantiklar sonata shaklining liriko-dramatik turi.
47. Chaykovskiy, Maler va Shostakovich ijodlarining sonata shaklida simfonizmning liriko-dramatik turini ko'rinishi.
48. Simfonizmning epik turi va Borodin, Prokofyevlarning sonatali tamoyillariga uning ta'siri.
49. Sonata shaklning tarixiy va nazariy muammolari.
50. Turkumli shakllar. Turkumning ikkita asosiy turlarining tafsili. Qadimgi va yangi suita. Sonatali-simfonik turkumning invarianti.
51. Kompozitorlik ijodiyotida sonatali-simfonik turkumning dramaturgik invarianti.

52. Romantik shakllantirishning xarakterli xususiyatlari.
53. Yirik bir qismlilik (har xil turdagi aralash shakllar). Kontrast tarkibli shakllar.
54. Erkin shakllar.
55. Barokko uslubida shakllantirishning umumiy tafsifi. Shakllar tasnifoti.
56. Barokko musiqasining tarixiy ahamiyati. Barokko uslubidagi kichik shakllar.
57. Dispositio va decoratio ritorik tamoyilarni Barokko davrining musiqiy til va tuzilish mantiqiga ta'siri.
58. Qadimgi kontsert shakli – barokko cholg'u musiqasining eng yuksak yutug'i.
59. I.S.Bax, G.Gendel va A.Vivaldining kontsert shakllarining qiyosiy tavsifi.
60. So'z va musiqa. She'riy matnning musiqiy talqinining turlari. Ohang (intonatsion) va ritmning o'zaro xarakati. Vokal musiqaning shakllari. Oddiy shakllar.
61. Vokal turkumlar. Opera, oratoriya, kantata.
62. Sheriyat mazmunining talqinida va uning matnidagi emotsional xolatini ifodalashda musiqaning ahamiyati.
63. XX asr musiqasining janr va uslublari. XX asr musiqasining asosiy shakllantiruvchi muammolari.
64. Zamonaviy kompozitsiyaning yangi turlari.

Oraliq va yakuniy nazorat uchun talablar.

Talabalar bilimini nazorat qilish o'quv rejaga muvofiq belgilangan. Oraliq va Yakuniy nazorat 1, 2 semestrlarda o'tkaziladi.

Oraliq nazorati – reja asosida o'tilgan 5 ta mavzu doirasida test ko'rinishida yoki uchta savoldan iborat yozma ish shaklida o'tkaziladi.

Yakuniy nazorat – reja asosida o'tilgan barcha mavzular doirasida tuzilgan savollarga og'zaki tarzda javob berish (biletlar uchta savoldan iborat bo'ladi va qo'shimcha ikkita savol berilishi mumkin).

**6-semestr
(Polifoniya)
I. Fanning mazmuni**

"Polifoniya" ixtisoslik fani hisoblanadi. Mazkur fan qadimgi polifoniya musiqasidan tortib, zamonaviy kompozitorlari, shu jumladan O'zbekiston kompozitorlari ijodiyotini o'rganadi. Mazkur fanda musiqa san'atining rivojining asosiy tamoyillari va xususiyatlari; turli davridagi (O'rta asr, Qayta uyg'onish, Renessans, Barokko, klassitsizm, romantizm va XX-XXI asr musiqasi) ifodaviy vositalari, usul, polifonik shakllari va uslublarini o'rganib boriladi. Ushbu fanda o'zlashtirilgan bilimlar talabalarning kelgusi faoliyatida muhim rol o'ynaydi.

Polifoniya fanida xalq, mumtoz (klassik) hamda hozirgi zamon musiqasi aniq namunalarining tahlil qilishi ko'zda tutilgan. Polifoniya kursida O'zbekiston bastakorlari qalamiga mansub polifonik asarlar ham munosib o'rinni egallaydi. Mazkur material, bir tomondan nazariy, ikkinchi tomondan esa tarixiy jihatdan ko'rib chiqiladi. Polifoniya kursi turli mashg'ulotlarni o'z ichiga oladi: ma'ruza, amaliy va seminar mashg'ulotlari, yakka tartibdagi mashg'ulotlar (musiqashunos va bastakorlar uchun).

Mazkur kursning asosiy maqsadi turli tarixiy davrlarga oid yirik yo'nalish va maktablar uchun muhim ahamiyatga ega bo'lgan, individual uslub, milliy o'ziga xoslik singari polifoniyaning shakl yasovchi va ta'sir xususiyatlarini ochib berishdan iboratdir.

Polifoniya fani oldida turgan vazifa quyidagilar:

- Talabalarga polifoniya fanining mohiyatini ochib berish va mustaqil bilimlar bilan qurollantirish;
- qat'iy va erkin uslublarning usul va shakllarini o'rgatish;
- turli uslubdagi polifonik shakllarning xususiyatlarini ochib berish;
- polifonik tuzilmalar va tugallangan shakllarni bastalashni o'rgatish.

**II. Asosiy qism
Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi
Kirish**

Fanning mazmuni. Fanning maqsad va vazifalari. O'rganiladigan mavzular doirasi. Fan o'rganilishida tayaniladigan asosiy manbalar haqida. U bilan bog'liq musiqiy janr namunalari, asosiy ilmiy tadqiqotlar, nota adabiyotlari haqida, ulardan unumli foydalanish yuzasidan uslubiy tavsiyalar.

So'nggi yillarda adabiyotlaridan nashr ettirilgan to'plamlari bilan yaqindan tanishish.

Qadimiy polifonist kompozitorlarning asarlarini, shuningdek zamonaviy kompozitorlarning polifoniya janrida yaratgan asarlarini o'quv jarayonida o'rganib borish, ularning asarlarini ijro etish lozim bo'ladi. Mazkur partituralardagi yutuqlardan namunalar olib tahlil qilish fanning ijodiy jarayonlar bilan bog'liqligini belgilaydi.

Musiqiy faktura. Qat'iy yozuv polifoniyasi

1-mavzu: Polifoniya faniga kirish.

Polifoniya fanining maqsad va vazifalari. Polifoniya fani musiqiy-nazariy va musiqiy-tarixiy fanlar bilan o'zaro bog'liqligi.

2-mavzu: Musiqiy faktura.

Umumiy tavsifi. Bir va ko'p ovozli tuzilmalar. Polifonik, gomofon va geterofon musiqiy **fakturalar**. Ularning umumiyliigi va o'ziga xos xususiyatlari. Polifonik faktura uning xarakterli belgilari va o'ziga xos xususiyatlari.

3-mavzu: Qat'iy yozuv polifoniyasi. Qat'iy yozuv polifoniyasining kuyi (melodikasi).

Umumiy tavsifi. Kuyning lad intonatsion, metro-ritmik, struktura kompozitsion xususiyatlari.

4-mavzu: Oddiy kontrapunkt.

Qat'iy yozuvdagi oddiy kontrapunktning tushunchasi. Oddiy kontrapunktning tavsifi. Ikki ovozli kontrapunktida ovozlarning o'zaro munosabatlari.

5-mavzu: Turli mavzuli ikkiovozlikda murakkab kontrapunkt.

Umumiy vaziyatlar. Murakkab kontrapunkt tasnifi. Murakkab kontrapunktning turlari. Ovozlarning to'g'ri va qarama-qarshi harakatlari. Qo'sh kontrapunktning tushunchasi.

6-mavzu: Vertikal-harakatchan kontrapunkt. Oktavaning qo'sh kontrapunkti.

Oktavaning kontrapunkt ta'rifi va intervallarning qo'llash qoidalari.

7-mavzu: Gorizontal-harakatchan va ikki yoqlama (gorizontal-vertikal) harakatchan kontrapunkt.

Uning ta'rifi va belgilanishi. Hosila qo'shilishlarda ovozlarning ijobiy va salbiy harakatlari.

8-mavzu: Aylanmali kontrapunkt.

Ularning ta'rifi va tasnifi. Aylanmali kontrapunkt qoidalari va yozish uslubiyoti. Noto'la aylanmali kontrapunkt.

9-mavzu: Ikki ovozlikda imitatsiya.

Ta'rifi. Proposta va risposta tushunchalari. Imitatsiyalarning turlari – oddiy va kanonik, ularning farqlanuvchi belgilari. Imitatsiyalarning ko'rinishlari to'g'ri harakatdagi, aylanmali, orttirilgan, rakoxodli, ritmik imitatsiyalar. Imitatsiya yozish uslubiyoti.

10-mavzu. Imitatsion ikki ovozlikdagi murakkab kontrapunkt.

Cheksiz kanon. Kanonik sekvensiya.

Qat'iy yozuv polifoniyasining ko'p ovozligi

11-mavzu: Oddiy uch ovozli kontrapunkt.

Uch ovozlikda vertikal me'yorlari. Ovozlarni munosabatlari (1:1:1; 2:1). Musiqiy namunalarning yozish metodikasi.

12-mavzu: Uch ovoqlikda murakkab kontrapunkt. Vertikal-harakatchan kontrapunkt. Gorizontal harakatchan kontrapunkt.

Uning ta'rifi, tavsifi. Musiqiy misollarni yozish metodikasi.

Oktavaning uchlangan kontrapunkti. Ovozlarining munosabatlari. Vertikal me'yori. Ushbu kontrapunktida beshta hosila qo'shilishlarining mavjudligi.

13-mavzu: Juftlanishi bilan kontrapunkt.

Umumiy ta'rifi, qoidalari. Musiqiy misollarni yaratish metodikasi.

14-mavzu: Imitatsion uch ovoqlikdagi oddiy va murakkab kontrapunkt.

Umumiy tavsif. Kanonik imitatsiyalar. Ovozlarining kirish tartibi. Imitatsion uchovoqlikda turli xil (turli mavzuli va imitatsion) turlarini qo'llash imkoniyatlari.

Erkin yozuv polifoniyasi

15-mavzu: Erkin yozuv polifoniyasining umumiy tavsifi.

Erkin uslub polifoniyasining o'ziga xos xususiyatlari. Birovoqlik. Erkin yozuvdagi polifonik kuylarning turlari. Uning lad-ohang, metro-ritmik, struktura-kompozitsiya xususiyatlari.

16-mavzu: Oddiy kontrapunkt.

Ovozlarini kontrastlash vositalari. Vertikal me'yori. Ikkiovoqlikning lad-garmonik xususiyatlari.

17-mavzu: Turli mavzuli ikkiovoqlikda murakkab kontrapunkt.

Vertikal harakatchan kontrapunkt. Uning turlari - oktava, duodetsima va detsima qo'sh kontrapunktlari. Intervallarning qo'llanishida yangi qoidalari

18-mavzu: Aylanmali kontrapunkt.

Aylanmali kontrapunktning o'qi. Ushbu kontrapunktlarni yozish metodikasi. Aylanmaning o'qi. Ushbu kontrapunktlarning yozish metodikasi. Oktavaning qo'sh kontrapunktida ikki ovoqli uch qismli shaklni yozish

19-mavzu: Imitatsiya turlari: oddiy, kanonik, tonal, strettali.

Stretta tasnifi: qat'iy va erkin, to'liq-noto'liq, oddiy-murakkab, simmetrik-nosimmetrik, va h.k. Strettali imitatsiyalarning yozish metodikasi.

Erkin yozuv polifoniyasining shakllari

20-mavzu: Fuga – erkin uslubning oliy polifonik shakl sifatida.

Fuganing umumiy tavsifi. Fugetta, fugato tushunchalari va ularning farqi. Fuga – tezis isbotlari shakl sifatida. **Fuga mavzusi** va unga xos bo'lgan xususiyatlari: aforistik, ichki ziddiyatlilik, dinamikaviylik, nisbiy tugallanganlilik. Mavzuning tasnifoti: janr, metro-ritm, intonatsion, tonal-garmonik, struktura va kompozitsiya parametrlar bo'yicha. Mavzu turlari. Mavzularni yozish

21-mavzu: Fuganing javobi va qarshi tuzilmasi.

Javoblarning turlari – real va tonal. Javobning kirish sharti. Qarshi

tuzilmalarning turlari (saqlangan va saqlanmagan.) va ko'rinishlari (rivojlanuvchi mustaqil, fon.

Qarshi tuzilmalarning yozish va tahlil qilish metodikasini ko'rsatib berish.

22-mavzu: Fuga intermediyasi.

Intermediya turlari. Intermediyalarning vazifalari, rivojlanish tamoyillari.

23-mavzu: Fuga ekspozitsiyasi.

Ekspozitsiya turlari: oddiy ekspozitsiya; ekspozitsiya + mavzuning qo'shimcha o'tishlar; ekspozitsiya +kontrekspozitsiya. Ularning farqi va xarakterli belgilari.

Ekspozitsiyaning chegaralari, tonal rejasi, ovozlarning kirish tartibi, faktura rivojining xususiyatlari.

24-mavzu: Fuganing erkin qismi.

Tonal reja, rivojlanish tamoyillari, tuzilishi

25-mavzu: Fuganing shakllanishi.

Ravonligi, uzluksizligi, o'quvchanligi. Shakllanishning xarakterli belgilari: Fuga shaklining ko'p rejaligi, fuga shakllanishida variatsionligi, rondoligi, sonatalilik tamoyillarining mavjudligi.

26-mavzu: Murakkab fugalarning turlari.

Mavzularning birgalikdagi ekspozitsiyali fugarlar. Ularning tuzilishi. Mavzuiylik.

27-mavzu: Kichik polifonik turkumlar. Turkum toifalari.

Uning tuzilishi. Turkumning qismlari: Prellyudiya (tokkata, fantaziya) – fuga. Prellyudiya vazifalari: muqaddima va mustaqil pyesa sifatida. Qismlarning o'zaro bog'lanishi. Turkumlarning turlari: Kontrastli, kontrast tarkibli, muttasil. Turkumlarning tahlili.

28-mavzu: Basso-ostinatoli polifonik variatsiyalar.

Tarixiy rivojlanish bosqichlari. Mavzuiylik. Mavzu, faktura, polifonik usullarni rivojlanish tamoyillari. Asarning shakllanishi.

29-mavzu: Zamonaviy kompozitorlik ijodiyotida polifonik shakllar (Yevropa va O'zbekiston kompozitorlari asarlari misolida).

Amaliy mashg'ulotlar va Seminar

o'quv rejada ko'rsatilgan turi bo'yicha o'tkaziladi.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Musiqiy faktura. Musiqiy faktura mavzu bo'yicha musiqiy namunalarning tahlili

qilish.

2. Polifonik faktura Cholg'u asarlarida polifonik fakturada yozilgan bo'limlarni faktura jihatidan tahlil qilish.
3. Qat'iy yozuv polifoniyasining kuyi Qat'iy yozuv polifoniyasining kuyi mavzusi bo'yicha kuylarni yozish va berilgan namunalarni tahlil qilish.
4. Ikki ovoqlikdagi oddiy va murakkab kontrapunkt. ikki ovoqlikning kontrapunkt turlari bo'yicha namunalarni bastalash va berilgan musiqiy asarlarni tahlil qilish.
5. Ikki ovoqlikdagi imitatsiyada oddiy va murakkab kontrapunkt. Imitatsiya turlarini bastalash va musiqiy asarlarni tahlil qilish.
6. Oddiy va murakkab kontrapunkt uch ovoqli kontrapunkt bo'yicha musiqiy asarlarni tahlil qilish. Musiqiy misollarni bastalash va musiqiy asarlarni tahlil qilish.
7. Uch ovoqli oddiy va kanonik imitatsiyalar. Berilgan asarlarda imitatsiya turlarini topish va aniqlash.
8. Erkin yozuv polifoniyasi. Erkin yozuv polifoniya mavzularining turlari.
9. Erkin yozuvning ikki ovoqlikning oddiy va murakkab kontrapunkti. Ushbu kontrapunktlar bo'yicha musiqiy tuzilmani yozish, berilgan asarlarda ushbu kontrapunkt bo'yicha misollarni tahlil qilish.
10. Fuga. Fuga mavzusi Fugalarning umumiy tahlilining ko'rsatib berish va unga xos bo'lgan xususiyatlar. Turli toifali fuga mavzularning yozish. Fuga mavzularni tahlil qilish.
11. Fuganing javobi va fuganing qarshi tuzilmasi ularning ta'rifi va funksiyalari. Javob va qarshi tuzilmalarning yozish va tahlil qilish metodikasini ko'rsatib berish. Fuga intermediyasi. Intermediya turlari. Intermediyalarning vazifalari, rivojlanish tamoyillari. Intermediyalarni yozish metodikasini ko'rsatib berish va tahlil qilish.
12. Fuga ekspozitsiyasi. Ekspozitsiya turlari. Bax YTKdan fuga ekspozitsiyalarni tahlil qilish. Fuganing erkin qismi. Tonal reja, rivojlanish tamoyillari, tuzilishi. Bax YTKdan erkin qismlarini tahlil qilish.
13. Fuganing shakllanishi. Bax, Shostakovich, Mushel fugalarning shakl nuqtai nazaridan tahlil qilish. Murakkab fugalarning turlari. Alohida va birgalikdagi ekspozitsiyali fugarlar. Baxning YaTKdan murakkab fugalarni tahlil qilish. Ularning tuzilishi, shakllanish bosqichlari. Bax, Gendel fugalarning tahlil qilish. Murakkab fugarlar uchun bir nechta mavzularni yozish.
14. Murakkab fugarlar. Bax, Glinka, Shostakovich fugalarni tahlil qilish.
15. O'zbekiston kompozitorlarining ijodida fuga. Qurbonov, Abdullaev, Mushel, Yanov-Yanovskiy fugalarni tahlil qilish va milliy xususiyatlarini tushuntirib berish.
16. Turkum toifalari. Bax, Gendel, Glazunov, Mushel, Qurbonov turkumlarini tahlil

qilib uning toifasini aniqlash.

17. Yevropa kompozitorlari ijodida basso-ostinatoli polifonik variatsiyalar. Basso-ostinatoli polifonik variatsiyalar mavzu bo'yicha tavsiya etilgan musiqashunoslik adabiyotlarni o'qib xulosalarni yozish. O'zbekiston kompozitorlari ijodida basso-ostinatoli variatsiyalar. Quyidagi asarlarni tahlil qilish: Bax-Passakalya c-moll. Bax-Chakona d-moll. Shostakovich. Kichik polifonik turkumdan gis-moll prelyudiyasi. Tojiev 1-simfoniya 1-qism tahlil qilish.

Seminar mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Polifonik faktura.
2. Erkin yozuv polifoniyasining o'ziga xos xususiyatlari.
3. Fuganing shakllanishi.
4. Basso-ostinatoli polifonik variatsiyalar.
5. Zamonaviy kompozitorlik ijodiyotida polifonik shakllar.
6. O'zbekiston kompozitorlari fugalarning milliy xususiyatlari.

III. Mustaqil ta'limni tashkil etishning shakl va mazmuni

Mustaqil ta'limni tashkil etishda mazkur fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish mumkin:

- darslik, o'quv qo'llanma, maxsus yoki ilmiy adabiyotlar (monografiyalik maqolalar) bo'yicha fanlar boblari va mavzularini o'rganish;
- tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini o'zlashtirish;
- avtomatlashtirilgan o'rgatuvchi nazorat qiluvchi tizimlar bilan ishlash;
- yangi musiqiy texnik vositalar va texnologiyalarni o'rganish;
- talabaning ilmiy tekshirish (ijodiy) ishlarini (TITI) bajarish bilan bog'liq bo'lgan fanlar bo'limlari yoki mavzularini chuqur o'rganish;
- faol o'qitish uslubidan foydalaniladigan o'quv mashg'ulotlari (ishlab chiqarish, o'yinlar, diskussiyalar, seminarlar, kollokviumlar va b.).

Mustaqil ta'limni tashkil etishning mazmuni axborot-ta'lim resurslaridan, ta'lim muassasasida mavjud kutubxona, fonoteka va videoteka jamg'armachlik repetitoriylardan, o'quv laboratoriyalari, ovoz yozuvi studiyalari, teleradiokompaniya kanallari va konsert zallaridan unumli foydalanishdan, bajarilgan ishlarning tahlil va bayon etishdan iboratdir. Mazkur fanning xususiyatlaridan kelib chiqib kasbiy mahoratni rivojlantirish va takomillashtirishga qaratilgan vazifalarni maqsadli amalga oshirish tashkilotida nazarda tutiladi.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Musiqiy faktura. Musiqiy faktura mavzu bo'yicha musiqiy namunalarning tahlil qilish.

- qilish.
2. **Qat'iy yozuv polifoniyasining kuyi.** Qat'iy yozuv polifoniyasining kuyi mavzusi bo'yicha kuylarni yozish va berilgan namunalarni tahlil qilish.
 3. **Murakkab kontrapunkt tasnifi.** Turli mavzuli ikkiovozlikda murakkab kontrapunkt mavzusi bo'yicha musiqiy asarlarda barcha turlarini topish va tahlil qilish.
 4. **Imitatsiyali polifoniya.** Imitatsiya turlarni bastalash va musiqiy asarlarni tahlil qilish.
 5. **Oddiy va murakkab uch ovozli kontrapunkt.** Musiqiy misollarni bastalash va musiqiy asarlarni tahlil qilish.
 6. **Imitatsion uch ovozlik oddiy va murakkab kontrapunkt.** Imitatsion uch ovozlikdagi murakkab kontrapunkt mavzusi bo'yicha musiqiy misollarni bastalash va berilgan asarlarni tahlil qilish.
 7. **Erkin yozuv polifoniyasining kuy va ko'p ovozlik.** Turli xil polifoniya kuylarini yozish va musiqiy asarlarda ularni topish va tahlil qilish.
 8. **Oddiy va murakkab fugalarning shakllanishi (yozma va tahliliy vazifalar).** Berilgan fugalarni tahlil qilish.
 9. **O'zbekiston kompozitorlarining ijodida polifonik turkumlar.** Qurbonov, Abdullaev, Mushel, Yanov-Yanovskiy fugalarni tahlil qilish.
 10. **O'zbekiston kompozitorlari ijodida Basso-ostinatoli variatsiyalar.** Quyidagi asarlarni tahlil qilish: Tojiev 1-simfoniya 1 qism tahlil qilish. Hoshimov to'rtli kvartet uchun partita va boshqalar.

V. Ta'lim natijalari /Kasbiy kompetensiyalari

Talaba bilishi kerak:

- polifonik tafakkurning tabiati va xususiyatlari;
- polifonik faktura turlari – turli mavzuli, imitatsiyali, ovozosti polifoniyasi;
- o'zbek monodiyasi va uning polifonik xususiyatlari. O'zbek xalq cholg'u musiqasida ikki ovozli me'yorlari;
- "qat'iy" va "erkin" polifonik uslublar *haqida tasavvurga ega bo'lishi*;
- kompozitorlik asarlarida polifonik texnikasi asoslarini;
- oddiy va murakkab kontrapunkt va ularning turlarini;
- imitatsion polifoniyasi va uni shakllarini;
- fugalarning umumiy tasnifini; oddiy, murakkab, oraliq va modulyatsion fugalarni;
- polifonik turkumlarni;
- O'zbekiston kompozitorlari ijodiyotida polifoniyani;
- turli uslubdagi polifonik musiqa asarlarni tuzilish xususiyatlarini *bilishi va ulardan foydalana olishi*;
- turli zamon va uslublar (barokko, klassitsizm, romantizm, hozirgi zamon)ga

	<p>mansub asarlarning polifonik texnikani qo'llash;</p> <ul style="list-style-type: none"> • oddiy, murakkab kontrapunkt turlarida musiqiy misollarni hamda polifonik shakllarni bastalash; • polifonik shakllarning asosiy toifalarini aniqlash <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.</i>
23	<p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Turli ilmiy metodlarni o'zlashtirish va ulardan amaliyotda foydalanish; • Zamonaviy axborot va pedagogik texnologiyalarni bilish va ularni amaliyotda qo'llash; • Ma'ruza, kurs ishlari, bitiruv malakaviy ishlarga xamda individual loyihalarga taqdimotlarni qilish;
24	<p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, bilish, tahlil natijalarini aniq aks ettirish, o'rganilayotgan jarayonlar va kurslarni mustaqil mushohada yuritish, oraliq va yakuniy nazoratlar fanning xususiyatidan kelib chiqqan holda og'zaki, test va amaliy topshiriqlar orqali o'tkazilishi mumkin.</p> <p>Oraliq va yakuniy nazorat uchun talablar.</p> <p>Talabalar bilimni nazorat qilish o'quv rejaga muvofiq belgilangan. Oraliq va Yakuniy nazorat 1, 2 semestrlarda o'tkaziladi.</p> <p>Oraliq nazorati – reja asosida o'tilgan 5 ta mavzu doirasida test ko'rinishida yoki uchta savoldan iborat yozma ish shaklida o'tkaziladi.</p> <p>Yakuniy nazorat – reja asosida o'tilgan barcha mavzular doirasida tuzilgan savollarga og'zaki tarzda javob berish (biletlar uchta savoldan iborat bo'ladi va qo'shimcha ikkita savol berilishi mumkin).</p>
25	<p>Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Глинский В. Полифония. Хрестоматия по полифоническому анализу. Т., 2004. 2. Muxtarova F. Polifoniya. T., 2017. 3. Мюллер Т. «Полифонический анализ» Хрестоматия. М., 1964. 4. Скребков С. Учебник полифонии. М., 1982. <p>Qo'shimcha adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan bugun quramiz. T., 2017. 2. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, Demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti lavozimiga kirishish tantanali marosimiga bag'ishlangan Oliy Majlis palatasining qo'shma majlisidagi nutqi. T.

2017.

3. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining asosi // O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining 24 yilligiga bag'ishlangan xalqaro marosimdagi ma'ruza. 2016- yil 7-dekabr. T., 2017.
4. 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning boshqa insoniy yo'nalishi bo'yicha harakatlar strategiyasi (telekoin vordening).
5. Бесселер Г. Бах как новатор // Избранные сочинения музыковедов I РИ. II, 1960.
6. Вопросы полифонии. Т., 1987.
7. Григорьев С. Мюллер Т. Учебник полифонии. М., 1988.
8. Евдокимова Ю. История полифонии. Вып. 1. М., 1983.
9. Задерацкий В. Полифоническое мышление // Современность. М., 1980.
10. Милка А. Полифония. Часть I. II. Санкт-Петербург, 2016.
11. Мухтарова Ф.Ш. Полифония в творчестве композиторов Узбекистана, Таджикистана и Туркменистана. I., 1993.
12. Полифония. // Сборник статей по реп. II Южак. М., 1983.
13. Симакова Н. Азбука полифонии. М., 2012.
14. Симакова Н. Контрапункт строгого стиля и фуга. II. I. М., 2003. II. I. М., 2007.
15. Южак К.И. Некоторые особенности строения фуги Южак. II, 1983.
16. Harald Krebs. Species Counterpoint // Counterpoint: Theory and Technique, 10th - 18th Century., Kanada, 2004.
17. Heinrich Schenker. Counterpoint. USA, 2001.
18. Knud Jeppesen. The Style of Palestrina and the Dutchman, USA, 2005.

Axborot manbalari

1. <http://b2c.uz/catalog/youth/uz/musika>
2. www.musika.uz
3. <http://portasound.ru/music-search/musika-olam>
4. <http://www.youtube.com>
5. <http://www.zivonet.uz>
6. <http://nlib.org.ua/parts/books.htm>
7. <http://www.classic-music.ru>
8. <http://mus-info.ru>

16 O'zDK huzuridagi B.Zokirov nomidagi Milliy estrada san'ati instituti
Kengashida muhokama etilgan va tasdiqlangan
2024 - yil "30" avgust" dagi 1 -sonli bayaanoma

27	Fan/modul uchun ma'sullar: N.Xamdamova-"Musiqiy nazariy va tarixiy fanlar" kafedrası katta o'qituvchisi, s.f.b.f.d (PhD)
28	Taqrizchilar: I.M.Mirtalipova – O'zDK "Musıqa nazariyasi" kafedrası mudiri, s.f.b.f.d (PhD) S.Maxmudova – – O'zDK "Musıqa nazariyasi" kafedrası katta o'qituvchisi